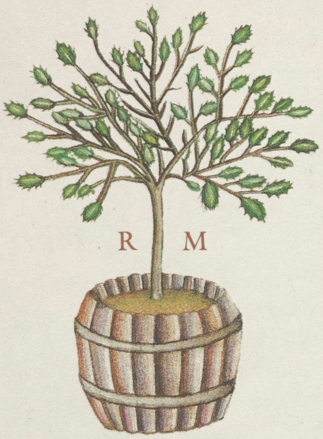
Livres provenant de la bibliothèque **De Candolle**, acquise par la Ville de Genève en 1921, insérés la même année dans la bibliothèque du **Conservatoire botanique de Genève**. 4A

Doublet extrait des Bibliothèques Boissier et de Candolle lors de leur fusion

Oak Spring Garden Library

C.3.f.6

582

15430
TRN

1st Edn
very rare

IAC. CORNVTI
DOCTORIS MEDICI PARISIENSIS

CANADENSIVM PLANTARVM, aliarúmque nondum editarum

HISTORIA.

Cui adiectum est ad calcem

ENCHIRIDION BOTANICVM PARISIENSE,

Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis, Siluis, Pratis, & Montosis iuxta Parisios locis nascuntur.

PARISIIS,
Venundantur apud SIMONEM LE MOYNE, viâ Iacobeâ.

M. DC. XXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

QK
41
C82
1635

CAROLO BOVVARDO ARCHIATRORVM COMITI.

IACOBVS CORNVTI Doctor Medicus Parisiensis S. D.

SCIO quosdam, CAROLE BOVVARDE, *nostri sæculi Medicos Plantarum omnium abnuisse curam, earumque decocta velut inutilia medẽdis morbis, aut etiam ægrotantibus fastidiosa constantissimè repudiasse; Inter quos Germani nonnulli & cæteri qui metallicis addicti nihil præter horũ sales conditis exceptos gloriosè & citra nauseam corporibus conferre sanitatem affirmantes, purgationum nostrarum, Foliorum, Rhei, & Siliquæ compositiones velut professione suâ indignas longissimè ablegarunt: quasi sit ægro contrarium talia præscribentis medici propositum: cùm ille quàm maximè puris,*

& gratioribus epulis gaudeat, hic acerba tantùm & amara propinet apozemata, quæ diluti etiam syrupi nimiâ dulcedine sæpè nauseam mouent: ille posthabitâ morbi ratione, corporis vires vno tantùm victu recuperare studeat, hic easdem mediocriter atterendo aßiduâ potionum exhibitione morbi vim infringere. Ita fit, aiunt, vt quod ægrotus abominatur, contrà nos videamur optare. Sed in his tam discordantibus votis, est tamen quædam naturalis societas, & amica coniunctio; quoniam vsu-venit plerumque morbosam ægrotantis intemperiem suauiore & pleniore nutricatu inualescere, & per alterantia herbarum decocta, velut ptisanas cibatum ægrum à morbi magnitudine vindicari. Ac proinde, vt arbitror, nulla est regio in quâ medicina Hippocraticè exercetur, quæ vt venæ sectionis & purgationum herbariarum, ita & alterantium medicamentorum adiumento non vtatur. Nam in arte medendi vel antiquissima est ratio per simplices herbas morbos abigendi, eaque tutissima semper fuit. Has scilicet natura nobis vitæ salubritatisque causâ ad manum esse voluit; eoque proposito vbique nobis obuias fecit, vt iis pernoscendis quisque animum applicaret. Quod si ita esset, non sua profectò cuique venalis sanitas fo-

ret : in nullo pene namque loco gradum sistere liceret , quin & in eo admirabiles simul plantas & insperatum ægritudinibus nostris solatium decerperemus. Clarus medicina Herophilus nonnullas etiam calcatas prodesse affirmabat ; adeo incredibilis fuit apud eum & antiquos existimationis herbarum scientia ; æqualis quippe censebatur gloria herbam inuenisse, & vitam iuuasse. Hæc quoque medendi scientia è Græcia migrauit in scholam nostram Parisiensem, quæ abiegatis cæteris præsidiis quæ è terræ visceribus effodiuntur, ea maximè vsurpat quæ plantæ earumque partes subministrant. Hæc siquidem agnouit, quæ dum viuerent caloris natiui iugum subiere , a nostro posse facilè confici : et si fortè segnius aliquando processerint etiam sine noxa cedere in alimentum. Tantùm verò apud te valuit eadem hæc opinio, vt omnis generis stirpium locupletissimum hortum ex munificentiâ Regiâ , non dicam publico , sed toti Orbi admirabilem compararis ; Cuius horti præfecturam Rex Christianissimus tibi velut insigne dedit valetudinis toties recuperatæ monumentum (Intelligebat quippe Princeps admirabilis ingenij , magnam esse, vt Theophrastus ait, medicæ artis & olitoriæ affinitatem, nec alia ratione corpus , quàm plantas esse colen-

dum.) Ille quidem obtulit herbariam coronam tibi ſalutaria conſulenti; Ego verò qui ſub tuis, tuorumque vexillis dudum militaui, teque ſemper vt actus medicinalis ab initio ducem, ita & ſtudiorum velut exemplar impoſterum mihi propoſui: Ego Tibi inquam Gramineam coronam hanc contexui, non quidem vulgarem, & ex vulgaribus graminibus conſertam, quæ licet ignobilia, honorem tamen nobilem faciunt: ſed ex inauditis plantis & a nullo auctore antea cebratis, quas Canada, America meridionalis, India, & Hiſpania genuerũt. Harum nobiliſſimas vndecumque conuocaui, vt ſummum tuum in ſe dominatum & Imperium agnoſcerent, ac venerarentur. Quia verò nudæ erant, ac velut in patrio ſolo, incultæ: obtexi ſingulas latinâ quadam lacernâ, quæ tibi fortaſſè minus polita videbitur: ſed eſt ſermo rei explicatæ accommodatus, qui agreſtes tantùm ſilueſtreſque plantas deſcribit, quique in ipſo plerumque horto fuit extemporaneus. Hanc itaque corollam ſi æquo exceperis animo, non dubitabit illa ſub auſpiciis beneuolentiæ tuæ in lucem prodire, nec verebitur muſeorum cellis coarctari, ſeque non grauem legentium manibus præbebit. Quocumque vero peruenerit, ampla tui nominis ſtemmata fronti impreſſa, longè, latéque diffundet. Vale.

AD LECTOREM.

VT crescit in dies auida cuiusque sciendi libido, ita & natura sui non prodiga, pro mensurâ cuiusque laboris sinum explicat: felicem certè neotericis qui indefesso animo, nec intolerabili labore territi, nouas terras, non tam opes acquirendi quàm inquirendi studio, traiecto quacumque Oceano detexerunt; Et ex Americâ vtraque, & Indiis quampluri-mas stirpes aduexerunt veteribus omnibus incognitas; quæ sine dubio non parùm negotij facerent posteris, eorum scripta euoluentibus, si silentio obtegerentur. Vt pote quæ positas ab auctoribus proprias plantarum differentias eludant, & nouâ atque inauditâ velut formâ speciem mutent: adeo vt si quod genus ex natura ἄανθὲλον, ἀανθὲς, καὶ ἄκαρποι scriptitarint, eiusdem generis frutex inuentus modò sit contrariis dotibus ornatus. Earum ergo stirpium quæ in exteris terris nascuntur, amantque solitudines inaccessas, & incultis illis squallentibusque locis maximè delectantur, persequimur historiam, eamque breuem, quia non de omnibus, sed de nondum à quoquam auctore (quod equidem sciam) editis hic est sermo: in qui-

bus licet nulla ſæpè ſit nec pomi, nec baccæ commendatio; imò nec ſuauitas aut ſpecies earum ad ſe nos inuitet, indictas tamen omnes indiſcriminatim perſequuti ſumus: vt quiſque intelligat quàm, ſub ſordida iſta facie, & horrido velut aſpectu quem præ ſe ferunt ſilueſtres illæ nonnullæ plantæ, lateat eximia medendi facultas; Sacrâ videlicet parente omnium naturâ nuſquam non remedia diſponente, homini vt medicina fieret. Singulis verò plantis aptauimus nomina, quæ maximè propria iudicauimus, vt clarior foret omnis earum cognitio. Non aliâ namq; de causâ ſilueſtrium ferè omnium notitiam ab antiquis eruere non poſſumus: niſi quòd apud Græcos τῶν μὲν ἀγρίων ἀνώνυμα τὰ πλεῖστα referente Theophraſto, & apud Latinos maiore ex parte earumdem nomenclaturæ defuit cura, vt teſtatur Plinius, qui ſæpè queritur etiam quòd genera arborum Macedones narrauerint magna ex parte ſine nominibus. Quæ verò indicauimus hocce libello contentarum Canadenſium plantarum nomina, doctis herbariis diſquirenda potius, quàm affirmanda proponimus: nulliuſque ſenſum volumus his aſtringi, ſed liberum in eo cuiuſque iudicium relinquimus. Maluimus tamen propoſito nomine hiſtoriam afferre, quàm more antiquiorum de plantis diſſerere. Ob id enim obſcurior eſt plantarum ab iis proditarum cognitio, & quod de anonymis ſæpenumero diſſeruerint, & quòd conciſè nimis velutque obiter nominatarum hiſtoriam perſtrinxerint. Sic

Theo-

Theophraſtus velut apud eruditos de plantis agit. Dioſcorides paulò fuſius explicat, ſed ſemper aliquid diſquirendum relinquit. Plinius Theophraſti more potius nominat quàm depingit. Ita fit vt ſuas plantas intra ſe conſumant auctores, ſintque noſtro orbi tantùm nominibus cognitæ. Recentiores vero cùm nullam vel minimam particulam intactam prætereant, longiores eſſe malunt in deſcribendo, quàm breuitatis ſtudio vel minuto lineamento relicto ſtudioſos demorari. Neque inficior id eos optimâ ratione feciſſe, cùm deſcribendi ſcientia picturæ arti omninò reſpondere videatur. Hos itaque ſecutus, in cuiuſque plantæ (quam & ipſe vidi, & ad viuum delineari iuſſi) hiſtoria expatiari latius conſilium fuit: ſeu in ratione nominis inueſtiganda, ſeu in explicandis Viribus aut natali ſolo. Plerumque etiam Theophraſti verba inſeruimus, nunc Plinij, nunc aliorum auctorum: præſignato ſemper aut in textu, aut in margine auctoris nomine: Quod eo potiſſimùm conſilio feci, vt auctorum natiua & genuina loquendi venuſtas eo magis eluceret, cùm ſermonis eorumdem particula minus excultæ meæ orationi intermiſceretur; eſſetque velut in viridi prato ſparſa viola, quæ è diſtanti ſpatio etiam interſtinguitur. Porro huic operi ad calcem, à nemine hactenus compoſitum Enchiridion Botanicon Pariſienſe adiecimus. Opus certè nouitiis expetendum, in quo plantæ inſinuantur, & rariores quæ in hortis noſtris publicis, & vulgares quæ in pa-

gis, pratis, paludibus, fluuiis, montibus, siluis, macerijs, & locis incultis iuxta Parisios sitis inueniuntur. Quarum herbarum nomina (ne me auctorem putes) à Lobelio desumpsimus. Hunc ergo meum laborem, Lector beneuole, si æqui bonique consulas, alacriorem me ad noua & meliora commentationum genera aliquando incitabis. Vale.

INDEX
CAPITVM
HVIVS LIBRI.

IN HISTORIAM PLANTARVM CANADENSIVM, A IACOBO CORNVTIO editam.

VENERAT extremis terrarum Gallus ab oris
Non visos frutices nauita classe vehens:
Et nostris flores iam spectabantur in hortis
Conspicui pretio, nec nouitate minus.
Emptorem vel gratus odor ducebat hiantem,
Vel naturali picta figura manu.
Intereà vtilitas non explorata latebat,
Effectus nec qui diceret, vllus erat:
Hoc te, CORNVTI, *mouit; tu nomina plantis*
Imponis, vires, effigiésque notas;
Interdum caussas sollers rimaris, vt ille
Diuino referens nomen ab eloquio.
Nunc gaudent Asclepiadæ sermone Latino
Per te Barbarici discere dona soli.
Quin etiam natura tibi debere fatetur,
Ignotas quòd opes non sinis esse suas.

H. V.

IN

EIVSDEM AVCTORIS ENCHIRIDION BOTANICON.

VT Medicis des, CORNVTI, cognoſcere plantas,
Et quo quæque frequens naſcitur herba loco:
Prata, ſuburbanos ſaltus, montéſque, paludéſque
Excutis, & ſi quid deuia vallis habet.
Qualis Pelidem, patrias monſtraret vt herbas,
Ducebat Chiron per iuga Theſſaliæ.

H. V.

AD EVNDEM AVTHOREM.

EPIGRAMMA.

MVLTA ſolo noſtro prudens natura negauit,
Omnia nec paßim quælibet edit humus.
Quod tamen ex oculis alter ſubduxerat orbis,
Nobis humanæ nunc patet artis ope.
Sed poſtquam exoticas profert CORNVTIVS herbas,
Plus vni debet Gallia tota viro.
Aurum etenim, & gemmas vexit ſollertia, Nemo
Attulit in noſtros tam pretioſa lares.

GVIDO PATINVS, Bellouacus,
Doctor Medicus Pariſienſis.

I. CORNVTI
DOCTORIS MEDICI
PARISIENSIS

CANADENSIVM PLANTARVM,
aliarumque nondum editarum

HISTORIA.

DE FILICE.
CAPVT I.

FILICIS maris & fœminæ, quæ πτέρις & θηλυπτέρις à pennatâ foliorum figurâ Græcis nominatur, tam trita est apud Græcos & Latinos mentio, tam vulgata descriptio, vt eandem hisce lucubrationibus intexere non modò lectori fastidio foret, sed mihi solùm de varietate& nouitate plantarum agenti, su-

peruacaneum. Satis itaque factum arbitror, si varium & multiplicem in Filicis speciebus naturæ lusum, & inauditam hactenus Filicem patefecero.

Filicis itaque tot, pluresque sunt species, quot Dioscorides epitheta διωρισμένα filicis posuit. Neque absolutè cum ipso & Theophrasto quoque dicendum: Filici φύλλα ἐστὶν ἄκαυλα, καὶ ἀνανθῆ, καὶ ἄκαρπα· Sed potius Filix alia est sine folijs & cum caule, alia cum folijs & sine caule, alia cum folijs cum caule & cum floribus sine fructu, alia denique sine floribus & cum fructu. Quod quidem non commentitium esse, vt Ruellius, aut fabulosum, vt Fuchsius censet, legenti perspicuum erit. Filicem sine foliis & cum caule descripsit Tragus: hæc inter saxa nascitur, & caulem profert digitum longum, multiplicem, ex vnâ capillatâ radice, in cacumine binis vel ternis corniculis, aut si mauis incuruis quasi setis, quæ purpureis ex aduerso notantur punctis, conspicuum: gustu & odore cum Filice vulgari conuenit. Filix cum folijs & sine caule vulgares sunt mas & fœmina, & Dryopteris satis per se notæ: quibus Lobelius addit Chamæfilicem Marinam Anglicam, quam ait non nisi in saxorum, rupiumve interueniis, aut petrosis asperginibus Cornubiæ reperiri ad maris alluuiones. Folijs, caule, & floribus ornatur Osmunda regalis: ob id Filix florida dicta: quæ ex radice crassa multis segmentis imbricatim appositis compactâ, folia profert in vtroque caulis latere pinnata, dilutè virentia, & Polypodij more non crenata: in quorum vertice

Filix saxea Tragi.

Filix mas & fœmina Dryopteris Chamæfilix marina.

Osmunda regalis.

candicantem florem caulis sustinet, qui Iulio sine semine marcescit. Bauhinus in Prodromo Filicis aculeatæ duplicis mentionem fecit. Filix mas aculeata maior, inquit, radicem habet nigram, fibrosam, pediculos pedales, foliosos, in multas alas pinnatas, modo maiores, modo minores profundius diuisos, pallidè virentes, primis in ambitu dentatis, & in breuem spinulam desinentibus. Filix mas aculeata minor pinnulis est breuibus, totis integris non dentatis, sed in spinulam acutam breuémque omnibus desinentibus: Hæc sunt antiquæ inuentionis Filicum genera: nunc velut omnium cumulus suprema dicetur quæ nostra est.

Lib. 10. c. 3. Filix aculeata vtraque.

FILIX BACCIFERA.

FILIX BACCIFERA.

CAP. II.

FILIX sine floribus & cum fructu folio non est infœcundo vt cæteræ, sed fructu à tergo foliorum luxuriat, adeò fragili vt vel vltrò, vel leuissimo contactu desiliat, vt Persicarię siliquosæ: ideóq; Filicē bacciferam nominauimus. Dryopteridis instar enascitur, ac sensim in cubitum erigitur pennatis folijs, in ambitu crenatis, luteo-virentibus: quæ crescunt vtrinque ad caulem non facile flexilem citra rupturam, pone rotundum, ante excauatum sinu exiguo per totam longitudinem exporrecto; seminum etiam rudimenta posticis folijs adhærent, inter quæ sparsim eminent rotundi globuli, nunc bifidi, virides initio, deinde nigri, gustu suaui, Polypodij ferè radicis saporem referente, qui tandem maturi vix tactum patiuntur, sed sponte decidentes terræ infiguntur; vnde noua succrescit soboles. Radice nititur multis contexta fibris capillosis, colore fuscis, & gustu subacerbis. In America Septentrionali passim inter saxa prouenit, pullulat Aprili ineunte, baccæ mediâ æstate maturescunt, folia Nouembri marcescunt, superstite solâ per hyemem radice.

Filix baccifera.

Vires ipsi vt Polypodio querno, eiusque locum inter succedanea subire potest.

ADIANTVM AMERICANVM.

Adiantum Americanum.

CAP. III.

QVICQVID arte barbarica Phrygiones moliantur texendis plumarum ramulis ad limbum vestium ornandum, nihil aut mente excogitari, aut acu pingi potest nobilius admirabili foliorum ordine quem ostẽtat noua hæc Capilli Veneris species, feliciter admodum expressa ab strenuo nostro Chalcographo; prout in horto D. Robini conspexit: quamuis longè sit ornatior eius figura in America Septentrionali, in quâ nascitur proceritate plusquam cubitali: quò namque folia altiora sunt, eô pluribus diducta ramulis incredibilem naturæ luxum, lusumve præbent admirandum.

Huic radix pusilla, capillamentis nigris fibrata; cauliculi exeunt atropurpurei, in cubitum se attollunt, septemque aut octo ramulis diuisi, in orbem expansi latissimè se spargunt; adnascentibus interim processibus quamplurimis, qui cum ramulis leuiter crispantur extremo. Folia Adianto vulgari similia sunt sed ampliora, Galli cristam referentia sunt enim infimâ parte lineâ curuâ clausa, superiori nonnullis sinubus laciniosa, omnia contrariis pediculis densa inter se & ex aduerso: singulorum foliorum pars altera gratâ viriditate lucet, altera punctulis fuscis exasperatur. Sapor idem cum nostrate parùm acerbus. Hoc Adiantum Canadensi

regioni frequentiſſimum eſt; nuſquam adeò altum prouenit. Tradunt duorum cubitorum altitudine amplius reperiri; expanſiſque brachiis tantum vmbræ parere, vt eò ſuccedere poſſent homines in æſtu, faciléque ſe ab eo huius vmbraculi præſidio tueri. Apud nos autem huius plantæ proceritas intra pedem vnum aut alterum ſubſiſtit.

Capillares herbæ omnes à radicibus quæ ex tenuibus capillamentis confibrantur nomen adeptæ ſunt: ac proinde auctores homonymia iſthæc obſcuriores reddidiſſet, niſi communis eorum conſenſus huius nominis latiorem ſenſum ad quatuor ſpecies contraxiſſet, Adiantum ſcilicet album, Adiantum nigrum, Trichomanes ſiue Polytrichon, & Aſplenium. Hanc autem plātam ſimilitudine ducti & ſaporis & figuræ, ad Adiantum retulimus: quod nomen huic inditum ab eo quod οὐ διαίνεται: quòd in aquâ non madeſcat, ſed perfuſum, merſum-ve ſicco ſemper ſimile ſit, inſtar ſcirpi apud Plautum, *qui ſemper ſeruat gloriam aritudinis.*

In Truculento.

THLASPI LVTEVM Spanoſpermon.

CAPVT IV.

INTER innumeras herbæ Thlaſpi differentias, quæ ab auctoribus priſcis & recentioribus traditæ ſunt, nulla hactenus inuenta fuit multitudine

floſculorum

THLASPI LVTEVM SPANOSPERMON.

flosculorum abundantior hac noua specie, quam impręsentiarum describimus: tanta enim feracitate prægnat, vt trimestri spatio plusquam bis mille floribus ornetur, quamuis flores singuli diem tantum vnum durent: ac proinde meritò Thlaspe milleflora dici posset. Verum quia vix vlla est eiusmodi herbulæ differentia, quæ non quamplurimos flores progignat, à quibus semen capsulâ peltatâ inuolutum pari numero postmodum oriatur; maluimus à paucitate seminis Spanospermon appellare; Vix enim in tota hac plantula quinque aut sex semina reperias: Flores siquidem, relictis aridis cauliculis quibus appendebantur (vt hęc tabella sedulo demonstrat) omnes decidunt; fructusque vnus tantummodo, aut alter sparsim hinc inde spectatur, folliculi scilicet compressi & oblongi, quales sunt Glasti satiui, in quibus semen concluditur acri sapore. Huic plantæ radix est durior multisque fibrillis hęret, folia sunt digitali longitudine initio, admodum angusta, humi sparsa, & subpinguia: cauliculi semipedales, non sine adnatis ramulis longiusculis & capillaribus, folijs quidem vacuis, sed mille flosculis luteolis, quatuor foliis constantibus, ornatis. Sapor Subacris vulgaris instar Nasturtij leuiter linguam pungit.

Cæterum Thlaspi, aut Thlaspes nomen à seminis figurâ deductum est: semen enim huius plantæ est (vt ait Dioscorides) Δισκοειδὲς οἱονεὶ ἐντεθλασμένον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. Disco simile aut, vt ait Plinius, peltarum specie quasi compressum, vnde

Cap. 186. lib. 2.

nomen. θλᾶσθαι enim contundi vel infringi significat, & infringendo quod globosum tumidúmque erat cum dilatatione exæquare.

ROSA PVNICEA.

CAP. V.

TAnta fuit commendatio rosarum priscis temporibus quibus strophia, serta, & coronæ in pretio esse cœperunt vt certè fatendum sit, non modo earum multiplicem differentiam Veteres agnouisse; sed & florum prope omnium, qui in coronamenta veniunt cognitionis quam maximè auidos fuisse: ac proindè tam accuratè Plinius Rosarum varietatem proprijs inditis nominibus expressit. Et Dalechampius nostris vocabulis declarare nititur: quas vltra Rosarum species veteribus indictam vt ait Rosam luteam addit. Nos præter eam, duas subiungimus, quarum mentio apud herbarios nostros hactenus nulla fuit, Rosam scilicet Luteam centifoliam, & Rosam Puniceam, Prima foliorum tantum numero à luteâ Dalechampij distinguitur; nam vtraque & eodem floret tempore & eundem odorem spirat. Secunda ob coloris elegantiam summo apud nos habetur in pretio: quinque folijs constat intus puniceo colore saturatis, à tergo croceis: quæ coloris diuersitas varium sæpè florem reddit, lineis quibusdam flauis perco-

Cap. 4. lib. 21.

Cap. 2. l. 2.

Rosa lutea centifolia.

lorem phœniceum ardentissimum dispersis iucundissimo spectaculo. Huius Rosæ vmbilicum tenet pappus atropurpureus, mille filamentis & apicibus luteo-pallidis cinctus; capitulum flori subiectum rotundum est, vt in siluestri Rosâ, folia minima sunt, viridia, in ambitu crenata: caudex longioribus aculeis horrescit; odorem habet veluti mellis: floret Maio. Cæterum arbitror hanc vltimam Rosæ speciem, vt & luteam simplicem (cuius inuentionem sibi tribuit Dalech. etiamsi Lobelius eiusdem meminerit in suis aduersarijs, eiusque generationis modum insinuet) quas duas hactenus herbarij silentio prætererierunt, Scriptoribus antiquis notas fuisse, Puniceam enim Virgilius indicat his versibus.

Ecloga 5.

Puniceis humilis quantum saliunca rosetis
Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.

Cap. 4.

Columella quoq; lib. 9. de re rustica, vbi de pastione apum disserit, & de fructibus qui flores amicissimos apibus creant, summoperè laudat vtramque hanc Rosæ speciem. Punicas, inquit, Rosas Luteolásque, & sarranas violas, &c. Quippe quæ videlicet inter cæteras Rosarum species melleum maxime halitum spirent. Horatius lib. 4. Carminum.

Nunc & qui color Puniceæ flore prior rosæ.

ORIGANVM FISTVLOSVM *Canadense.*

CAP. VI.

FRVTICOSA & cubitalis herba è Canada nuper aduenit, quam Origanum Fistulosum nominauimus: quòd tubuli floris ita sint inter se compositi, vt quandam velut cicutis compactam Fistulam repræsentent. Caulibus exit quadratis, nunc angulosis, subhirsutis, & ramosis. Foliis longis, Lysimachiæ siliquosæ æmulis, dilutè virentibus, quæ ab imo ad caulis fastigium vsque pullulant, ibique minora decem aut duodecim in orbem congesta floris obambiunt globum, qui Scabiosæ capitulum refert (quamuis sit latior multoque depressior:) mille caliculis conflatur, à quibus funduntur ordinatè dispositi tubuli plures, semiuncialis longitudinis, coloris ex purpurâ colossini, bifidi extremo quo patentem rictum fingunt, vnde profluunt duo aut tria cum purpureis apicibus filamenta. Prolifera est, caulem enim sæpe transilit caulis, qui tribus digitis à primo flore eleuatus, subiectis totidem foliolis, nouo floris alterius globo repullulat. Tota planta caulibus atque adeo folijs subincanâ lanugine pubescit. Efflat odorem non trita Satureiæ hortensis. Sapor huic acerrimus, ac Hydropiperis more linguam peruerns, exceptâ radice quæ solis contexitur fibris: hæc

ORIGANVM FISTVLOSVM CAN.

namque nescio quo naturæ lusu, prorsus insipida gustanti percipitur. Floret Iulio & Augusto mensibus: Huius vita in multos annos protrahitur· ὀρί-γανος Græcis, quasi ὄρεον γάνος montanum gaudium dicitur.

ERVCA MAXIMA Canadensis.

CAP. VII.

INTER dendrolachana hæc Eruca numerari potest, siquidem hominis proceritatem implet: potissimùm quando radix eius, quæ fibris albis constat, lętiore solo cohæret: siluestres enim plantæ qualis hæc & Canadenses omnes, quo leui magis & subactâ terrâ differuntur, eo maius incrementum capiunt. Numerosis caulibus adolescit, rotundis, & tomento quodam asperiori vestitis, quod vndique folia exornant vti Lysimachiæ, longa, acuta, in ambitu crenis inæqualibus serrata, tenui lanugine obsita; gustu subacida initio, tandem subacri: vt consuetum Erucis omnibus. Flosculi in cymis mirâ fœcunditate luxuriant, Iunio ac Iulio mensibus; Lutei sunt illi, quatuor foliis constantes, in quorum medio staminula quatuor & pistillum hæret, quod collapso postmodum flore, in siliquam efformatur longiusculam, rectam, & seminibus turgentem exiguis, sapore dulcibus, maturis Augusto,

Septembri deciduis. Ad Veneris oblectamenta præcipuis.

Εὔζωμον Græcis dicitur quod iura commendet habeatque peculiarem in eis gratiam. Huius enim mira est in condiendis obſoniis ſuauitas vt ait Plinius. Latinis, vt exiſtimat Ruellius, Eruca ab erodendo, aut ab vrendo dicta. Beſtiolas enim innaſcentes corpori erodit, & ſi eam deguſtaueris, os & linguam ſatis acriter vellicat: aut certè his plantis Erucæ nomen inditum ab Erucis, quæ Κάμπαι Græcis dicuntur, non tamen ob inhæſionem vt exiſtimat Apuleius, ſed quod hæc inſecta ſuo decurſu ſinuoſum quendam gyrum formant, Erucæ herbæ lacinias foliorum apprimè referentem.

DE VALERIANA.

CAP. VIII.

PHv Græcorum, Latinis Nardum Silueſtre, ab Italis primùm Valeriana dictum fuit; quod nomen deductum credit Dalechampius, ab innumeris quibus præditum eſt facultatibus. non modo enim ex Dioſc. δύναται οὖρα κινεῖν, καὶ πρὸς πλευρᾶς πόνον, ἐμμήνιά τε ἄγειν, ciere vrinas poteſt, lateris dolorem mulcere, & deducere menſtrua, ſed ex Gal. hæc herba eſt τῇ Νάρδῳ παραπλησία τὴν δύναμιν, quaſi diceret vt habetur libro octauo de med. ſimpl. fac. δήξεις ἰᾶται στομάχου, καὶ τὰ κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ τὰ ἐντέρων ῥεύματα

DE VALERIANA.

C

ῥεύματα ξηραίνει, ἔτι καὶ τὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θώρακα, ſanat ſtomachi morſus, humorumque in ventriculum, inteſtina, caput, aut thoracem decubitus ſiccat. Quin & Platearius eandem commendat in ſtranguria & diſuria, in cruditatibus ventriculi à frigida cauſa, aut flatu ortis, tuſſientibus & ſuſpirioſis, in ſuperfluitate matricis, vt loquitur, ſiccandâ, in liberandis viſcerum obſtructionibus, idem teſtatur Plinius: Dalechampius addit virentem plantam cum radicibus capiti dolenti admotam, eius dolores mulcere, oculorum vitia inſtillatam emẽdare, potionibus mixtam ſummo vulneribus eſſe remedio. Matthiolus ad venenatorum ictus laudat, ſi cum vino bibatur. Aduerſus peſtilentiam non modo pota, ſed etiam olfacta prodeſt, vtpote cuius radix ſummopere ſit ἀρωματώδης.

Cap. 20. lib. 21.

Plurimæ verò extant apud Herbarios Valerianæ ſpecies, quibus Phu veterum nullatenus deſcriptio quadret, quales ſunt 7. à D. viro Bauhino propoſitæ in prodromo, niſi forte in quantum inter eas nonnullarum ſit radix odoris particeps, ſed flos nequaquam eſt Narciſſi, nec caulis τρυφερὸς, nec folia Hippoſelini aut Elaphoboſci: ac proinde vt arbitror, legitimum Phu Dioſcoridis à nemine hactenus certò cognitum fuit: nam id quod hoc nomine circũfertur, neſcio quo iure hoc ſibi nomen vendicarit, cum flores Narciſſo proximos nullatenus habeat, ſiue figuram, ſiue amplitudinem, aut etiam mollitiem ſpectes. Conſtat enim Valerianam noſtratem vt omnium herbarum flores tenuitate ſu-

Cap. 27. lib. 4.

perat, ita & mollitie Narcissi floribus longè inferiorem esse, & nihilosecius Narcissi flores imitari, quam vitis, Ad cuius flores nihil in figurâ propius accedere potest; Deinde nusquam Dioscorides in descriptione florum huius plantæ, meminit vmbellæ, aut muscarij. Quod etiam aduertit Matthiol. Taceo pręterea caulem, quem nemo vnquam ἐμπόρφυρον obseruauit. Quod enim benignè legendus sit Dioscor. & quod Typographorum incuriâ irrepserit hoc mendum μείζωνα, cuius loco ἥσσονα substituēdum testentur viri doctiss. Matthiolus, Ruellius noster, & alij, id certè tolerandum foret, si cætera consentirent. Facile concedo Valerianæ radicem easdem vires, eumdemque obtinere odorem, quem suo Phu Diosc. tribuit: non ideo tamen quisquam enuntiarit Valerianam esse Phu genuinum Diosc. cognationes enim eiusmodi, quamplurimos decepisse testatur ipse Diosc. πόλλοι πλάνονται ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὀσμὴν ἐμφερείας, πολλὰ γὰρ ἐστὶν ὅμοια τῇ ὀσμῇ Νάρδῳ, ὡς τὸ φοῦ, ἄσαρον, νῆρις. οὐκ ἔχει δὲ οὕτως [*Cap. 11. lib. 1. de Malabathro.*] grauiter errant plerique, in eiusmodi odorum cognatione, multa namque Nardo sunt odore similia, quemadmodum Phu, Asarum, Neris, longe verò aliter se habent: quapropter non vera censeri debent, possunt tamen in medendi, vsu in genuinorum locum suffici. Sed non ita strictè recentiores, hi enim nullâ nisi radicis habita ratione, in tantum Valerianæ species multiplicarunt, vt nulla prope sit odorata radix, cuius plantam illico Valerianæ nomine non insigniant, imò vero multæ eo nomi-

ne dotantur, quod nomen vnde adeptæ ſint, ipſimet auctores ignorant; vt in Valeriana Græca accidit. Satis itaque fuerit, pauca hæc quaſi ἐξ ἐπιδρομῆς præmonuiſſe, alias ſi Deus dederit, fortè accuratius rem ipſam examinabimus.

Interim duo noua Valerianæ genera publico palam facimus, quorum hiſtoria hactenus auctores omnes latuit, hæcque ipſa ex eâ Americæ parte quæ Canada nominatur aduecta ſunt; Quod flore eſt violaceo, vna cum flore interijt: alterum etiam in horto noſtro ſuperat.

VALERIANA VRTICÆFOLIA *flore albo.*

CAP. IX.

HVIC plantæ radix, vt Aſaro fibroſa, non alte deſcendit, ſed in ſummo terræ leuiter hæret, adeoque eſt apricationis auida, vt ſæpius nudet ſupra terram fibras, quæ ſaporis & odoris gratiam Nardo non inferiorem obtinent, Valerianâ vulgari longè nobiliorem, ſi enim diutius in ore dentibus prematur, mira ſuauitate halitum commendat, linguamq; poſtremò vt Cinnamomum acriter pungit. Pluribus ſurculis aſſurgit rotundis, cauis, geniculatis, glabris, longitudinis vltra cubitum, hi in plures alas diuiduntur. Folia ex aduerſo bina ſemper, ab radice ad ſummum vſque caulis faſti-

VALERIANA VRTICÆFOLIA FLORE ALB.

gium naſcuntur, referuntque Scrophulariæ aut Vrticæ maioris folia, minimè tamen pungunt & dilutiſſimè virent: cuiuſque caulis apex in muſcarium ſpargitur, floribus ornatum paruis, inodoris, Valerianæ ſimilibus, ſed ex vno calice pluribus. Poſt ἐξανθησιν ſemina longiuſcula tenui pappo hærentia in auras abeunt. Floret Septembri. Hyeme, ſola radix ſuperſtes viuit, reliqua pereunt. In eo planta hæc à Valerianâ vulgari diſcrepat, quod ſit illa ſempiterno folio, huius vero folia hyemem non ſuſtinent.

VALERIANA VRTICÆFOLIA flore violaceo.

CAPVT X.

HÆc Planta & viribus, & ipſo aſpectu eſt præcedenti ſimillima: in hoc tantum diſtinguitur, quòd & folia paulo altius diuiſa ſint, & flores qui magis ad Ocymaſtrum Valeriantum accedunt, eleganti violaceo colore maximè commendentur. Superiore anno in cultiſſimo Veſpaſiani Robini Botanici Regij horto vigebat: Huius ſatis fuerit iconem ad viuum expreſſum citra hiſtoriam dare.

VALERIANA VRTICÆFOLIA FLOR. VIOL.

ASARON CANADENSE.

CAPVT XI.

EX confinio Valerianæ Aſaron inuehitur (colles quippè pariter amat, vmbroſiſque maximè lætatur.) Huius facies, vt dicetur, à noſtrate partium amplitudine potius, quàm viribus diſtat. Mox vbi bruma confecta eſt, apud nos ſuprà terram emergit, ſine caule, folijs hederaceis, mollioribus: non circinatæ rotunditatis, non conuolutis in ſe, nec ſplendidis: ſed expanſis, & in mucronem deſinentibus, adiectáque minutâ cæſarie hirſutis. Foliorum pediculi vitiles, florumque cytini pari lanugine pubeſcunt. Pro flore, ab radice prodeunt caliculi plures, quorum viridis color langueſcit: dum hiant ſinguli in tres cultratos velut mucrones diſſecantur, qui non intrò flectuntur, ſed in exteriora inuertuntur: cuiuſque floris cauitate deliteſcit ſemen acinoſum, mordens guſtu, feruenſque in ore. Radix carnoſa viuaxque, terram obliquè perreptat, ab eâ longiores fibræ profluunt ſuauiſſimi odoris, Acoro ſimilis, intenſioriſque: Hæ ſingularem vino gratiam adijciunt, ſi pinſitæ, linteique nodulo incluſæ, in cadum muſti colentur, cum ponduſculo vt ſidant, trimeſtriq; ſpatio macerentur ante vſum. Hæc eadem radix mandentium halitus ſuauiter inodorat. In vſus quoque ſalutis humanæ verti poteſt,

ASARON CANADENSE.

Cap. 13. lib. 22.

vt vulgare, (quod Nardi vim habet, ipſumque ab aliquibus Nardum ſilueſtre aut ruſticum ex Plinio appellatur) ſeu quibus aluus vuidior diſtenditur, aut quibus fuerit gelidus humor Iſchiadi impreſſus moleſtus acerbitate doloris, nullum deducendis vrinis aut liquandis humoribus aptius Aſaro remedium obſeruauit Galenus. In Tertianis febribus, quarum contumacia pręſidijs generalibus confici nequit, cum rigor inceſſerit, geminâ cochleari menſurâ ſuccus huius herbæ ex vino albo bibitur, felici ſucceſſu. Vtramque enim bilem & pituitam ſuſque deque, veratri modo, expurgat.

Lib. 8. de com. Med. sec. locos cap. 3.

Meſues li. 2. cap. 22.

Lib. 21. c. 6.

Aſaron, inquit Plinius, audio vocitari, quoniam in coronas non addatur. Sed cum Dioſcor. Aſaron dicat, πόαν ςεφανωματικὴν, vt vtriuſque ſententia concilietur, malim dici Aſaron, quod in ſcopas non addatur, ſiue ſint luſtrales verrendis Deorum aris, vt cenſet Lobelius in ſuis aduerſarijs, ſiue manuales illæ ſint, quas odoris gratia geſtant, ex Amaraco, Thymo, Serpillo, & alijs odoratis, quibus Aſaron inſeri minime ſit ſolitum.

Ruellius c. 20. lib. 1.

DE POLYGONATO.

CAP. XII.

POLYGONATVM quod à radice nomen traxit crebris articulatâ geniculis, veteribus quidem vnicum innotuit, at recentioribus omninò multi-

plex eſt & varium. Dodonæus, Fuchſius, Dalechampius marem πλατύφυλλον & fœminam anguſto folio agnouerunt. Lobelius tria aſſerit in ſuis obſeruationibus Polygonati genera, ſuperiora duo vulgaria, & tertium Tragi. Camerarius Maris duplicem differentiam facit, alterum baccas nigras, rubras alterum, aut purpureas profert; Cluſius ſex enumerauit, quatuor nimirum nouas ſpecies à ſe vno deſcriptas, & vulgares duas ab omnibus cognitas. Has omnes Polygonati ſpecies additâ vnâ à ſe inuentâ, quam in prodromo deſcripſit doctiſſimus Bauhinus, herculeo penitus labore in nouem claſſes diſtribuit in ſuo phytopinace. In vniuerſum itaque nouem differentiæ Polygonati ex auctorum ſcriptis eruuntur. Quibus ſubiungemus quinque hactenus incognitas, quæ ex noua Francia, & Virginia prodierunt. Prius autem non alienum fuerit ſi Polygonati deſcriptionem à Dioſcoride allatam examinauerimus. Dioſcorides Polygonatum ait fruticem eſſe cubito altiorem, foliis lauri latioribus & læuioribus, ſapore mali Cotonei aut Punici, qui flores per ſingulas foliorum ἐκφύσεις promit candidos, folijs numeroſiores, inceptâ ab radice ſupputatione; qui radicem habet albam, mollem, longam πολυγόνατον καὶ βαρύοσμον. Hanc deſcriptionem vulgari Polygonato conuenire, vt nemo ambigit, ita & mancam eſſe nemo non videt: Ad perfectam ergo fruticis huius notitiam cuiuis deſcriptionis particulæ adijciendum nonnihil eſſe videtur. Quod ad caulem ſpe-

ctat, Polygonato vnicus est, & non brachiatus ramis, nec rectà, sed obliquè assurgere solet. Folia quidem obtinet aliquatenus lauro similia, latiora tamen & leuiora multo: sed neruis multis referta, quæ vtrimque in extremo folij coeunt, vt in Epipactide, aut Plantagine. Superiore etiam parte viridia sunt, infra vero incana: Et ad latera caulis hinc inde disposita alarum instar prominent: Pro flore tubulus est lacteus, caulis petiolis multiplex appensus, extremâ qua hiat parte virescens, atque in quatuor aut quinque breues lacinias diuisus. Excusso flore succedunt baccæ virides per maturitatem nigræ, in quibus 3. aut 4. semina alba continentur. Polygonatum, quod ad radicem attinet non est βαθύρριζον, vt pleræque stirpes, sed Polypodij more per transuersum obliquè progreditur. Hæc omnia Dioscorides non expressit, seu quod trita nimis, & cognita planta foret, seu quod per hæc quæ obmisit supplementa, substitutas ac succenturiatas Polygonati species complecti eius esset consilium. Seu etiam fortasse quod aliam plantam à vulgari nostro Polygonato describat, in qua videlicet proxime iuxta radicem flores oriantur ad supputationem. Quod in nostro Polygonato non accidit, in quo caulis ferè ad vsque palmi altitudinem folijs & floribus caret.

Plinius Polygonatum credit esse Polygoni speciem quam Latini sanguinariam vocant, appellarique à multitudine seminis aut densitate fruticis Calligonon. Alij, inquit, Polygonatum à frequentia

geniculorum, alij Teuthalida, alij Carcinethrum, alij Clema, multi Myrtopetalon. D. Goupylus postrema hæc nomina inter adulterina synonyma Dioscoridis, vt & alia quoque plurima recensuit, quæ nihil ad huius Polygonati notitiam conferunt. Quicquid sit, constat apud omnes auctores hoc Dioscoridis Polygonatum esse, id quod mas vulgò nominatur, cuius quidem Camerarius speciem vidit baccis rubris aut purpurascentibus. Tragus tertium Polygonati genus proponit, quod non aliud est, quam quod herbarij Ocymoides vocant, nonnulli Papauer spumeum, Monspelliences Behen album. Clusius marem facit ramosum, & non ramosum: Posterioris tres affert species, quarum prima vulgare Polygonatum est. Secunda caulem pedalem tantum profert striatum (nec exactè rotundum, sed modice in latitudinem compressum, folia obtusiora & rotundiora vulgari.) huic ex singulis alarum sinubus exeunt flores singulis magna ex parte petiolis inhærentes, vulgari maiores & odoratiores, reliquis à præcedenti non differt. Tertia species magnitudine plurimùm superiores excedit, huius quippè folia Hellebori albi foliorum amplitudinem nonnumquam assequuntur. Crescit in Siluis supra Viennam Austriæ. Ramosum Polygonatum vnum à Clusio describitur, cuius verba hìc affero eo lubentius quod discrimen inter illud, & alia quæ à me posthac describentur faciliùs hac ratione cuiuis innotescere possit. Quarti latifolij caulis pedalis est, nonnumquam cubitalis aut amplior

I. II. III. IV. V. VI.

» rotundus, incuruus vulgaris inſtar: in vnum aut al-
» terum, interdum etiam tertium ramum diuiſus,
» quem alternatim perfoliatæ vulgaris ferè inſtar
» amplectuntur folia Polygonati folijs ſimilia, mol-
liora, ſaporis initio dulcis, deindè ſaliuam cientis & nonnihil acris: ad ſingulorum foliorũ exortum, ſub ipſis folijs atque adeò ad illorum latus eadem ſeriè exeunt ſingulares petioli longi, exiles, incurui, ex quibus flores propendent ſingulares concaui, Oenanthes, ſiue lilij conuallium floribus perſimiles, ſed magis hiantes, atque in ſex lacinias extrorſum reflexas diuiſi, interiore parte nigricantibus quibuſdam maculis aſperſi, odorati. Fructus trigonus viridis initio per maturitatem rubeſcens.

VII. Bauhinus Braſilianum Polygonatum latifolium & perfoliatum alterum in prodromo deſcripſit, quod florum amplitudine plurimùm à ſuperiore differt: flos enim quinque folijs ſeparatis ab inuicem Narciſſo minori autumnali ſimilibus & æqualibus, ſed albis conſtat. Semen non vidit, quod credibile eſt, capſulâ trigonâ concipi.

Iam vero vt quæ latifolia maris nomen ſortiuntur, ita & quæ anguſtifolia fœmineum ſexum præ ſe ferunt: cuius generis duæ ſpecies cognitæ ſunt.

VIII. Prima caulem rotundum habet, qui folijs anguſtis aſperulæ modo per interualla cingitur: fructus ex interſtitio foliorum oblongus & ruber, baccarum Berberis forma & magnitudine in orbem prodit. hæc eſſe videtur planta, quam Plinius ſub nomine ephemeri expreſſit.

Cap. 13. lib. 25.

Alterum Polygonatum angustifolium Clusij caulem habet cubitalem, angulosum, in multas tenues alas diuisum folijs quam maxime angustis & longis obsitum: flores præcedenti similes inter folia nascuntur, quibus succedunt baccæ rubræ; sed exacte rotundæ: radix candida nodosa. Hactenus quæ de Polygonato eiusque differentijs auctores ante nos tradiderunt, nunc quinque nouas species ex America allatas breuiter describemus. IX.

POLYGONATVM SPICATVM sterile.

CAP. XIII.

POLYGONATVM spicatum sterile à natali solo Virginianum dici potest; radice constat alba ex longis interuallis geniculatâ, quæ Lilij quod conuallium vocant, instar repit. Maio mense cauliculus pedalis assurgit, è cuius vtroque latere folia exeunt inæquali situ disposita vulgaris facie, acutiora tamen, pinguiora & minus neruosa, imò nec subtus incana, sed gratâ & pellucida viriditate vtrinque micantia. Flos neutiquam ex alarum sinu prodit, vt in cognitis alijs Polygonati differentijs, sed summum caulis apicem occupat, ibique plurimus spicatim aggeritur, vnusquisque proprio petiolo in caulis fastigium desinente sustinetur. Flos exiguus est, & quinque aut sex albis foliolis com- X.

POLYGONATVM SPICATVM STERILE.

componitur, hæc dum explicant ſeſe, aſteriſci effigiem ſignant, filamenta quoque tenuia eiuſmodi foliis interſeruntur. Floret eodem menſe. Iulio ſtatim quicquid floris eſt veluti marcidum fluit, ſicque vniuerſa planta ſterileſcit.

POLYGONATVM SPICATVM fertile.

CAPVT XIIII.

XI.

SECVNDA hæc Polygonati ſpecies figurâ & ſitu foliorum, teretis, glabrique cauliculi proceritate, nullatenus à proximè allata diſtinguitur. Radix alba (numquam ipſo caule vaſtior) per tranſuerſum fertur, raro admodum capillitio, & quâ geniculus ipſam diſcriminat, nouum μόσχευμα prodit. Flos ſupremis cauliculi folijs ab exortu abditus delitescit, nec ante apparet, quam illa ab inuicem diducantur: Tumque plures albi floſculi caulis faſtigio circumpoſiti ſpicam efformant: Singuli quinque aut ſex foliolis conſtant, ſimilis cum ſuperiori Polygonato figuræ. Excuſſo flore globuli tenues ſuccedunt, qui ſenſim eam magnitudinem aſſequuntur, quam in ſeparato folio appingi curaui. Baccas iſtas ſubrotundas excurrentes lineæ plurimùm commendant. Sex enim nigræ æquis interuallis vtrimque in puncto velut in polo ſeſe interſecantes, ſingulas baccas, albidas initio, ſeparant,

POLYGONATVM SPICATVM FERTILE.

velut ſphæram Meridionales circuli, pari naturæ ingenio ac ſi Geometra compoſuiſſet. Hæ baccæ non mediocrem ſubeunt maturitate mutationem, ſenſim enim rufeſcunt, donec omninò rubeant, ac tum temporis ſignaturæ linearum penitus obliterantur. Ægrè admodum guſtatur, faſtidioſum enim ſaporem obtinet, qui ferè ex dulci in amarum deſinit, Solani lignoſi more, quod eapropter γλυκύπικρον vocauerunt.

Ex America allatum, vigilanti D. Veſpaſiani Robini culturâ, incolume iam ab aliquot annis ſeruatur.

Obſeruabis interim, floſculorum ocellos orbiculares expreſſiſſe chalcographum, cùm paululum in longitudinem extendantur.

POLYGONATVM RACEMOSVM.

CAPVT XV.

XII. AB eâ quam fructus huius repræſentat Vuæ ſimilitudine racemoſum Polygonatum nominauimus. Hoc radice firmatur craſſa ſubalbida, pluribus internodijs extuberatâ, nec paucioribus capillatâ fibris. Caule aliquãdo ſimplici nonnumquam etiam, ſed raro, duplici (vt hîc appingi curaui) eoq; rotundo atque atropurpurante in duo cubita eleuatur. Folia habet latiſſimè expanſa. Nerui (quos in plantis ἶνας Græci vocant) ſimili atque in Plantagine ordine, per eorum latitudinem diſcurrunt: varij coloris, nunc purpurei, nunc atrouiridis. Vt autem folium quam in aliis ſpeciebus durius & nigrius eſt: ita & eius ambitus rugoſior, lineâ obſcuriore clauditur. In apice caulis, vuæ floridæ ſimulachrum apparet. Mollia filamenta dilute pallentia, floſculorum loco petiolis inſident, ferè vigent octiduò, quo elapſo, ſuccedunt acini rotundi, baccarum Iuniperi magnitudine, eximiam vuam componentes: flaueſcunt hi per initia, & mille notis, quaſi ſanguineis interpunguntur, longè vero poſtea maturitatem adepti, euaneſcentibus maculis iſtis, toti in Ceraſorum ruborem tranſeunt. Eorum pulpa dulci ſapore linguam afficit, ſeminaque alba continet ſubrotunda, quibus ſatis, vel leuiſſimâ adhibitâ operâ planta hæc facillimè pullulat.

POLYGONATVM RACEMOSVM.

POLYGONATVM RAMOSVM *flore luteo maius.*

CAPVT XV.

XIII. HVIC Polygonato statim gracilis in exortu caulis, teres, & glaber palmarem ferè longitudinem assequitur, mox in duos ramos diducitur, quorum singuli in plures postea diuisi, cubitalem sæpe longitudinem superant. Folia caulem peruio vtrimq; ductu ita excipiunt, vt perfoliatæ ad instar, medium penitus obuallent: lęuia hæc sunt, oblonga, venosa, & extremâ parte obtusa, pallidissiméque virent. E supremo cauliculorum apice, & ipsorum etiam foliorum sinubus, incuruo deorsumque nutante pediculo flos luteus propendet, sex angustis, sed longioribus foliis compositus, quæ vt in Tuliparum genere fieri solet, separatim diuiduntur. In interna floris parte siliquæ rudimentum, cum adnatis corniculis, sexque longa subluteaque stamina delitescunt (quæ cùm integro flore conspicere non sit facultas, separatim delineari iussi.) Cum defloruit, pediculus sursum flectitur. Semen albidum siliquâ coriacia, initio viridi, deinde furuâ triangularisque formæ concluditur. Radix non adeò crassa est, nec adeò candida atque præcedentium, sed sola fibrarum copia densius contexta capillatur, nec proinde latius graditur, vt superiorum. Floret ineunte Iunio. Iulio semina perficiuntur,

POLYG. RAM. FLORE LVTEO MAIVS.

quo tempore ſiliqua reſeratis commiſſuris trifariam hiat, vt concepto ſemini exitum patefaciat.

POLYGONATVM RAMOSVM flore luteo minus.

CAP. XVII.

XIIII. ADEO præcedenti Polygonato ſimile hoc eſt, vt ſeparata hiſtoria non indigeat: cùm ſolâ ferè foliorum figurâ ab eo deflectat, quippe quæ & anguſtiora multò & longiora ſint, ac etiam in mucronem deſinant acutiſſimum. Flore quoque nonnihil variat, multò pallidiore, cætera prorſus ſimile.

Hanc poſtremam Polygonati differentiam, vt & præcedentes ex noua Francia accepimus.

POLYGO-

POLYG. RAMOS. FLORE LVTEO MINVS.

DE HEDYSARO.

CAP. XVIII.

Lib 3.c.66.

Lib. 3. cap. 146.

QVAM herbarij fabam lupinam, alij herbum, vulgóque grauam (quòd, vt arbitratur Ruellius, tritico, hordeo, cæteriſque frugibus, cum quibus alitur, ſuo complexu grauis ſit & moleſta:) hanc Dioſcorides ἡδύσαρον à ſuauitate odoris, & totius plãtæ figurâ nominauit: quaſi quis diceret ſcopas odoratas: frutex enim eſt ab vna radice flagellis multis emicans. Vnguentarij πελεκῖνον, vt & Latini Securidacam vocauere: quamuis Turnebo Securiclatæ potius nomen arrideat, quaſi ſecuriculatæ; hoc eſt à ſimilitudine ſecuris, quæ πέλεκυς græcis dicitur. Hedyſaron enim λοβοὺς φέρει κερατίοις ἐοικότας, ἐν οἷς τὸ σπέρμα πυῤῥὸν καὶ ἀμφίστομον ὅμοιον πελέκει· folliculos ſpargit modo Corniculorum aduncos, ſemen complectentes ancipitis ſecuriculæ figura. Quanquam non ita ſtrictè recentiores, qui Hedyſari ſpecies multiplicarunt: Hi enim nunc à ſiliquâ falcatâ, nunc à ſemine ſecuriculato, nunc verò à foliorum Ciceris inciſa facie, argumentum ſuæ nomenclaturæ ſumpſerunt. Sicque Dodonæus à foliis duplicem attulit differentiam, maius & minus: vtrumque foliis ciceris, maioris ſiliquæ ſunt compreſſæ, minoris rotundæ & incuruæ. Dalechampius à ſiliquis, nulla Ciceris foliorum habita ratione, minimum He-

Ruellius.

Cap. 13. lib. 3. pempt 4.

dysarum descripsit, Illudque trifolij pratensis foliis. Lobelius à seminis figurâ Hedysarum clypeatum descripsit, quod florum colore, & siliquis à superioribus longissimè abest: huius enim flores sunt Genistæ amplitudine, saturo coccino rubentes. Siliquæ non aduncæ, sed ex orbiculatis loculis asperrimis compositæ, in quibus semina genistæ. Clusius Dodonæum imitatus, figuræ foliorum ciceris penitus adhęrens, Securidacam peregrinam capiti 48. lib. 6 inseruit. Hæc siliquas planas vtrinque dentatas vncialis longitudinis summo fert caulium fastigio: hanc Cortusus scolopendriam leguminosam nominauit.

Prosper Alpinus à Corniculis, non autem à semine amphistomo elegantem in Creta Insula Hedysari speciem reperit, quam Hedysarum argenteum nominat, à floribus candidis trifolio proximis, apicem cauliculorum occupantibus egregia facta vmbellâ, quibus cornicula succedunt, in quibus semina rotunda. Hæc planta folia ciceris obtinet, quibus ne ipsa hyeme quidem se expoliat. *Cap. 46. li. 2. de plant. exot.*

Inter dumeta duplex Hedysarum crescit, quod quidem siliquas profert articulatas: alterum purpurascit quod à Camerario scorpiuron vocatur. Alterũ pallide-cœrulei coloris est: ad quas differentias cum clypeatum Lobelij referatur; non incõmodè etiam his Canadense Hedysarum triphyllum adscribetur, quandoquidem cum pręcedente plurimum affinitatis habere videtur. Nam floribus & siliquis asperioribus, non per loculos clypeiformes, sed securis *Bauhinus.* Hedysarũ nostrum.

ancipitis effigie ſeriatim articulatos, Lobelij Hedyſarum refert: accedit & florum & ſeminum maturationis tempus idem.

HEDYSARVM TRIPHYLLVM Canadenſe.

CAPVT XIX.

HVivs altitudo in frigidis locis duorum fere cubitorum eſt, in apricis in vnum tantum erigitur. Caulis numeroſus ab radice pullulat, anguloſus ac medulloſus: fibris ille multis ſtriatur, aliis virentibus, aliis pallentibus, aliis rubentibus: Mediâ caniculâ ſpicatim flores prodeũt Hedyſari legitimi facie, ampliores multò: horum ſuperiora folia ſaturatius rubeſcunt, laterum alæ & ſubiecta carina dilutius ac pallidius rubet: ſiliqua per floris marcidi cẽtrum oritur, falcatim per internodia diſcriminata, aſperrima, quæ lineis ſuprà & infrà rubentibus clauditur. Radice nititur fibroſâ, ſubnigrâ, maxime viuaci. Aprili pullulant folia, initio quidem rubentia, quæ tandem atrouireſcunt, & trifolij aſphaltitis more diuiduntur. Tota planta inodora eſt, ac proinde perperam ab aliquibus trifolium aſphaltites Canadenſe creditur. Miſſa fuit ſub nomine Galegæ Americanæ, quo autem argumento, in materia ſtirpium verſatis iudicandum relinquo. Satius duxi ad Hedyſari articulatâ ſiliquâ claſſem re-

HEDYSARVM TRIPHYLL. CANADENSE.

ferrè. Medijs enim in ſiluis naſcitur in America Septentrionali, ad noſque ex noua Francia miſſi ſunt eius loculi cuniculæ inſtar, in quibus ſemen geniſtæ concipitur.

Sapor virenti non ita conſpicuus, ſiccatæ ſubacris: atque ita calidam in primo, ſiccamque in ſecundo gradu eſſe arbitramur, cum aliqua peculiari purgandi facultate, eius periculo à me facto. Purgantium enim potiuncularum decoctis addita vnc. vnius pondere, catharticorum vim promouet, non tenues ac ſeroſos ſolum; ſed viſcidiores etiam humores educendo. Incocta atque appoſita, frigidiorum tumorum concoctioni maxime conducit.

BVGVLA ODORATA Luſitanica.

CAPVT XX.

INsignis hæc Bugulæ ſpecies annua eſt, & ſatu quotannis prouenit; radicem habet nigro capillitio fibroſam, nequaquam humi repentem: ab hac ſuccreſcunt quatuor aut quinque cauliculi rotundi, hirſuti, geniculati quâ parte folia exeunt: quæ folia longa ſunt, hirſuta, atrouirentia, duabus aut tribus laciniis recuruum denté referentibus vtrimq; diuiſa: quò auté inferiora ſunt ac terræ propiora, eò ampliora; quò remotiora eò breuiora, & anguſtiora, vt ferè tandem capillari tenuitate appareant iis

BVGVLA ODORATA LVSITANICA.

in partibus,in quibus floribus interposita sunt. Flores enim inter foliola caulem à medio fere ad apicem vsque quasi verticillatim ambiunt, & intermediis foliolis illis, obducto veluti sepimento muniuntur. Flores sunt violacei coloris, in tubulum efformati, cuius extremum alterum ab exiguis calycibus prodit: alterum vt in Bugulâ nostrate, dũ hiat rictum quendam mẽtitur. Decusso flore (quod circa Augustum mensem accidere solet,) Calyculus seminibus albis turget, quæ nouam sequente anno progeniem subministrant. Seritur mense Martio. Tota planta odoratissima est, iucundissimiq; aspectus; Et apud nos proceritate vix pedem implet, quanquam in Lusitania vnde eam habuimus, longè elatiorem esse acceperimus. Huius etiam mira vis est, si cum cæteris speciebus addatur potionibus vulnerariis.

CYCLAMINVM ORIENTALE.
Katmer Bouhour Turcarum.

CAPVT XXI.

CYCLAMINVM Constantinopoli allatum opera & studio diligentissimi herbarij Domini Bachelier, in hortis nostris publicis iam satis vulgatum est: præter enim largam huius plantæ copiam, quam postrema nauigatione conquisiuit, non inerti opera seminibus iactis huius etiam propagationi

CYCLAMINVM ORIENTALE.

tioni conſulens auctionem plurimam fecit.

Hoc Cyclaminum pro radice cortice nigro obductum tuber habet ampliſſimum, quod infra ſupraque mediocriter ſubſidit, vt Rapum: huius media ferè parte vulgari ſimiles, ſed longiores extant pediculi teretes, carnei coloris, quorum alij folijs, floribus ornantur alij: eodem enim momento ambo pullulant. Folium ederaceum eſt, nec anguloſum, in ambitu tenuiſſimè ſerratur, illud atro-purpuraſcit à terra, ſuperne pingitur diuerſa viriditate, in quâ etiam albicant maculæ. Flos è calice quinque foliolis compoſito exit: Varietas in eo multiplex eſt, ferè quadruplex apud nos obſeruatur: nunc quippè foliis quinque tantum conſtat flos (aliàs purè candidus, aliàs [a] coloſſinus, & imâ parte elegantiſſimè purpuraſcens.) Nunc foliorum numerus duplicatur, (quorum duplex quoque eſt differentia, aut enim flos iſte totus albus eſt, aut huius pars infima purpureo colore fimbriatur.) Folia hæc longiora ſunt multo & anguſtiora noſtratium: initio quidem dum è calice erumpunt ſimul intorta deorſum nutant, nec multo poſt latius diffuſa ſurſum reflectuntur, ac veluti corollam formant, cui cauum odoratiſſimum ſubeſt, à quo ſingula folia profluunt: nec enim vnum ſeorſim decidere poteſt, quin & vniuerſa concidant. In eodem cauo quinque apices ſubatri, æquali interuallo diſiuncti apparent, eidem cauo ita agglutinantur vix vt ab eo diuelli queant. Statim atq; flos decidit, pediculi in ſpiram ſerpentium more conuoluun-

tur, & ſemen progignunt rotundâ capſula incluſum. Floret Aprili. Semina Iulio matureſcũt, & ferè quod anni reliquum eſt, foliis deſtituitur.

Cyclaminos Græce dicta à quodam qui Κύκλος vocatus eſt, qui primus virtutem huius herbæ inuenit. Vel quod talis herba habeat radicem rotundam, Græci enim Κύκλον rotundum vocant. Huius radicis ſuccus vino admixtus ebrios facit.

Iſidor. orig. lib. 17. c. 9.

[a] *Coloſſinus color à Coloſſis Troadis vrbe, in qua lanæ tingebantur coloris elegantioris, apprimè florem Cyclamini referentis, qui color inter candorem & purpuram medius eſt.*

DE ARVNDINE.

CAPVT XXII.

VT eſt in ijs, quæ ad vſus hominum ſpectant, natura liberalis: ita& in ijs quæ ad vitæ neceſſitatem pertinent, aut ſenſum oblectationi conferunt, longè profuſior eſſe ſolet: vt-pote quæ ſingulis animantium ſenſibus pari diligentia conſulat. Nec magis eſt varietatis ſaporum ad guſtus gratiam ſtudioſa, quam & incredibilis colorum mixturæ ad oculorum oblectamentum Hæc varietas cùm in pleriſque vegetantibus cernitur, tum maxime in Arundinũ genere manifeſta eſt, quarum eſt tanta differentia, vix vt certus à quoquam auctore ſpecierum numerus ſtatui poſſit: Quod animaduertens

Cap. 12. lib. 4. Theophrastus, vt solet, concisa breuitate in duo summa genera contraxit. Dioscorides variis locis *Cap. 11. lib. 24.* septem enumerauit. Bauhinus 21. agnouit. Plinius 29. Quæ omnia doctissime persequitur Dalechampius lib. 9. cap. 5. primi Tomi. Speciebus Arundinum indita sunt nomina ex variis vsibus quibus dedicantur, vt apud quosuis auctores legere licet. Differentias vero faciunt radix, calamus, panicula, folia denique ipsa: quarum partium Natura nullam superuacuam esse voluit. Calamo, qui in Rheno *Plinius cap. 36. lib. 16.* nascitur, nihil est sagittis aptius; huic namque plurima inest medulla, pondusque volucre, contra flatus quoque peruicax libra: Syringias vtilissimus fistulis. Auleticus tibiis. Pomponius Mela refert in India vastos adeò esse Arundinum calamos, vt earum scissa internodia veluti nauitas binos & quædam ternos etiam vehant. Solinus Arundinis radicem decoqui, exprimique humorem testatur ad melleam suauitatem. Saccharum vero in ipsis arundinibus salis modo coactum, dentibus fragile in India, atq; Arabia felice inueniri, testis est Dio- *Cap. 104. lib. 2.* scorides. Plinius item affirmat, non amplius nucis *Cap. 8. lib. 12.* auellanæ magnitudine reperiri. Ac proinde facile elui potest quorumdam opinio qui saccharum priscis ignotum fuisse crediderunt. Inter *Lib. 2. epist. 2.* quos Ioannes Manardus: quem sequitur Fuchsius *Lib. 1. c. 35.* in Paradoxis Medicinalibus: quorum rationes vnico verbulo quiuis conuellere potest. Antiquorum enim saccharum tale erat, quale reperiebatur, aut mediis in Arundinum calamis, aut in rimis vi ca-

loris eductum, vnius Solis opificio excoctum, denſatumque ſalis modo, nec amplius nuce auellana, ingratum & tantum medicamentis aptum: Nunc verò naturalem defectum laſciuientis gulæ impetus artificio quodam expoliuit: ita vt coctione ſecunda, tertiáque medullaris eiuſmodi ſuccus limpidior redditus, cogatur in panes turbinatos, quales apud Seplaſiarios venales proſtant. Atque vt obiter dicam, in eo grauiter errant, cùm aiunt in ſolis Arundinum foliis ſaccharum colligi: item cùm Arundinem cauam eſſe, nec medulla plenam affirmant: ſiquidem inter Arundines maſculæ omnes ſolidæ ſunt, ſeu medulla tenui, ſeu cartilagine dura plenæ, ex Theophraſto ἔστι δὲ ὁ μὲν ἄῤῥην στερεός. ὁ δὲ θῆλυς κοῖλος, maſcula ſolida eſt. fœmina inanis. Imò & ipſe tales Calamos Indicos vidi, quorum cutis extima variis velut literarum arabicarum figuris naturaliter ſculpta erat, intus cartilagine adeò ſolida plenos, vt cùm eos acrius collideremus, ſcintillæ illicò excuterentur, quæ graui ac ſulphurato odore aërem inficerent. Sed & ipſe Theophraſtus ſacchari mentionem fecit libello de melle conſcripto, cuius tantum extat fragmẽtum. Triplicem enim mellis generationem affert: Primam à floribus & odoratis rebus. Secundam ab aëre, cùm liquidiuſculus à ſole cõcoctus cadit. Tertiam ab arundinibus. Per primam enim intelligit mel noſtrum vulgare. Per ſecundam ſignificat manna, quod eſt mel roſcidum, & Ἀερόμελι apud Athenæum dicitur. Per tertiam ſaccharum. Sed hæc obiter: nunc de reliquis Arundinum par-

Lib. 4. cap. 12.

tibus, hoc est de folio & panicula dicamus. Folium storeis & tegetibus texendis aptum est: Quibus olim excipiebant oliuas, referente Columella: nunc verò apud Septentrionales nonnullos sternendis Casularum pauimentis instar mattæ vsurpatur: apud alios iuncis & aquaticis graminibus permixtũ stramenti loco domibus tegulum præbet. Calami odorati folium ob εὐωδίαν commendatur. Adarchæ vocatæ Arundinis dentibus vtile est. Denique Panicula scopas & verricula præstat, pro pluma strata cauponarum replet: quæ limosiore callo in-duruit contusa & interiecta nauium commissuris, ferruminat textus, glutino tenacior rimisque ex-plendis fidelior pice. Hoc vno infesta est Arundo, quòd eius paniculæ lanugo quam αἰθήλην Græci vocant ἐμπεσοῦσα εἰς τὰς ἀκοὰς κώφωσιν ἐργάζεται, inquit Dioscor. cap. 115. lib. primi. reliquis omnibus suis partibus vtilis.

Dioscor.

Plinius.

ARVNDO INDICA VARIEGATA sive Laconica Theophrasti.

CAPVT XXIII.

PRÆTER traditas ab auctoribus, qui ante nos scripserunt Arundinis species, nouam hîc ex India allatam proponimus, quæ ob varietatem tanti apud nos æstimatur, vt vnius plantæ pretium fuerit 12. aureorum. Huius radix vulgaris more na-

ARVNDO LACONICA THEOPHRASTI.

turâ viuax & geniculata, ſingulis annis calamos & folia vere nouat, quæ duo ſimul apud nos Hyeme intercidunt. Calamus hominis proceritatem implet, ac ſuperat, vix nudus oculis patet. Folia enim quæ in ſuo exortu tubulo facto pediculi vicem præſtant, complexu tenues per ambitum inducunt tunicas, atque ita ſubinde naſcentia ab imo ad ſummum vſque, calamum operiunt. Inter hæc folia quędam cubitum longitudine ſuperant, latitudine vnciam alteram explent: (Notabis hîc Plinium, qui Indicarum Harundinum folia dicit eſſe breuia: cùm huius noſtræ, quæ ex Indiis Orientalibus petita eſt, ſint ampliſſima: Nec minora Sacchariferæ, cuius folia binos cubitos æquant,) Incana ſunt omnia, varie tamē colorantur excurrentibus lineis latis, quarum aliæ ſubflauæ ſunt, aliæ virides, aliæ ſubrubræ: quanquam is rubor non omnibus foliis communis ſit, ſed tantum ad radicem natis. eius paniculam videre non licuit. Hanc Arundinem ex iis eſſe arbitror, quas Natura potius ad ornatum & oculorum gratiam, quam ad vllum alium vſum eſſe voluit. Interim nemini dubium eſſe debet, quin hæc ſit, quam Theophraſtus lib. 4. cap. 12. Laconicam vocauit, aut ſaltem eius ſpecies. Theophraſti verba hæc ſunt ἔχουσι δὲ μεγάλας διαφορὰς ὥσπερ ἐλέχθη καὶ κατὰ τὰ φύλλα, οὐ πλήθει καὶ μεγέθει μόνον ἀλλὰ καὶ χροιᾷ. ποικίλος γὰρ ὁ λακωνικὸς κάλαμος, plurimum autem differunt folia non magnitudine & numero tantum, ſed etiam colore: ſunt enim Laconicæ Arundinis vocatæ variegata (intellige folia.) etiāſi aliæ Arundines variegatæ

gatæ in regno Bengala crescant quarum calami & folia pluribus punctis notentur, de quibus D. Paludanus in suæ Histor. Orient. Part. 2. cap. 18. Sed vt nostra hæc arundo longè est illis ornatior, ita & præ cæteris Laconicæ nomen meretur potissimùm cùm tantum de differentia petita à foliis verba faciat Theophrastus, quæ sola nostra in Arundine vario colore pinguntur.

FVMARIA SILIQVOSA semper virens.

CAPVT XXIV.

IN America Septentrionali duæ Fumariæ species nascuntur. Altera semper viret: altera autem elapso vere disparet, tametsi viua radix sub terra adolescat, & tecta terræ tepore propagetur, donec sequente anno repullulet. Quo fit vt prior, species esse videatur Fumariæ nostratis, cuius tam frequens est in medicina vsus: posteriorem vero referamus potius ad eam Fumariæ speciem, quam herbarij Cauam radicem appellant.

Prior itaque quam siliquosam dicimus recta surgit, caule pedali, rotundo, glabro, tenui velut cinere asperso, qui leuiore tactu facilè defloratur. In folijs cæsius læuor, & diuisura similis vulgari, amplitudo tamen est maior. Brumale tempus ea non metuunt. Cauliculi alatim pullulant. Floribus in

FVMARIA SILIQVOSA SEMPER VIRENS.

apice ſpicantur, radici cauæ ſimilibus, colore autem diuerſis: horum enim canaliculus carneo, os autem patulum fuluo, atque aureo colore ſplendet. Floribus ſuccedunt ſiliquæ, falculæ in modum contortæ, flaueſcentes, in quibus ſemina milij modo compreſſa, rotundiora tamen concluduntur. Radix fibroſa eſt, vulgarique denſiùs capillata. Planta hæc acris ſimul & amaræ qualitatis eſt particeps: vnde vt ea, quæ eſt deſcripta à Dioſcoride, efficacius etiam vrinam ciere poteſt: ſimulque biliosos humores deducere. Dentibus attrita, & ore contenta diutius, ſaliuam promouere conſueuit. Succo caliginem diſcutit, itaque in medicamenta oculorum addi poteſt, vt vulgaris.

Fumaria latine, græcè καπνὸς dicitur, à fumo, inquit Plinius, delachrymationem enim facit, ceu fumus, ſi oculis eius ſuccus inſtilletur. *Cap. 13. lib. 25.*

AQVILEGIA PVMILA præcox Canadenſis.

aquilegia canadensis

CAPVT XXV.

MINIMA hæc Aquilegiæ ſpecies, quòd Infelicius creſcit, Pumilionis: quòd celerrimè, præcocis nomen meretur: nam ante Maium menſem flos ferè elapſus eſt vniuerſus. Folia habet Talietri pratenſis figura & amplitudine paria, colore quadantenus ſimilia, nam aliquanto pallidius

AQVILEGIA PVMILA PRÆCOX CANAD.

virent. Caules tenuissimi, rubentes, vix palmum ęquant. Flosculi in singulis apicibus crescunt, quinque corniculis cauis, non vt in nostrate aduncis, sed rigidis constantes: quæ cornicula à medio ad conum vsque punicei obscuri coloris sunt, infrà autem, quâ parte hiant, croceo colore tinguntur. Hæc inter cornicula quinque foliola punicei etiam coloris medium tenent, quorum mucro deorsum vergit. Floris in medio stamina sunt alba quam plurima; quæ luteis apicibus fastigiantur, simul cum flore defluunt. Quæ in spinulam acuminantur, in 4. aut 5. recuruas siliquas formantur, Delphinij similes, in quibus semina nigra & nitida. Radices subsunt tenuissimis filamentis fibratæ. Cæterum omnis Aquilegia veteribus ignota fuit, à recentioribus autem inter coronarias recensetur: nuncque Aquilina, nunc Aquileia nominatur. Malim Aquilegiam appellare, cuius vocabuli ethymon subtexere lubuit. Quod hæc planta, initio dum crescit nondum explicatis folijs, & nubilo die conuolutis in sese, per imbres aquas colligat nec defluere patiatur; pari vocabuli ratione, quâ qui aquas conquirunt sparsasque hinc inde venulas fontis in alueum deducunt, *Aquileges* dicuntur.

Lege Plin. *Cap. 6. lib. 26.*

ASTER LVTEVS alatus.

CAPVT XXVI.

QVAMVIS procera ſit, & valdè ramoſa huius Aſteris ſpecies, quæ ab America Septentrionali nuper allata eſt: vix tamen duo cubita excedunt caules eius rotundi, quos folia obſcurè virentia longiuſcula, ſine pediculo veſtiunt: pediculi namque loco, appendiculæ quædam alarum inſtar è marginibus foliorum deorſum flexæ, vtrimque cauli proximè adhęrent, ibique deſinunt vnde folij alterius exordia ſumuntur. Flores lutei Bellidi maiori ſimiles in ſummo cauliculorum naſcuntur, medio ſcilicet orbiculo luteo prominente, & folijs è circumferentia excuntibus, velut Aſtri radiis aureo colore fulgentibus (vnde nomen.) Flos vetuſtate in pappos abit, qui, ſi digitis infries, Chamęmelinum quiddam redolent. Radice nititur fibroſa hic Aſter, quem ſapor, aſtrictionis potius quam alterius cuiuſuis qualitatis participem eſſe teſtatur.

ASTER LVTEVS ALATVS.

ASTERISCVS LATIFOLIVS *Autumnalis.*

CAPVT XXVII.

NOva hæc Americana planta reliquas inter Asterisci differentias Autumno præmaturius floret. Radix huic crebris compacta filamentis; caules lignosi, rotundi subrubri bicubitales; folia in ambitu serrata, longis pediculis innixa (velut pyri) in eximiam latitudinem panduntur, quæ sensim in mucronem gracilescit: coloris quidem supràluteo-virentis, inferna autem parte velut Cyclamini: caulium cacumini luxurians adeò florum insidet copia, vt quamplurimis contextum flosculis sertum potiùs, quàm genuinum plantæ florem dixeris. singuli flores duplo minore stella fulgent, quàm vulgaris Aster Atticus (ob eámque causam Asteriscum potius, quam Asterem appellauimus) medium cineracei coloris vmbonem habent, circa quem foliola veluti radij dilutissimè purpurascunt.

Sitne vero hæc planta ijsdem prædita viribus, quibus Aster Atticus Dioscoridis nondum compertum habui.

DE

ASTERISCVS LATIFOLIVS AVTVMNAL.

DE CENTAVRIO.

CAPVT XXVIII.

TAM varia ſunt & intricata, quæ auctores melioris etiam notæ, de ſpecie, & numero Centaurij ſcripſerunt, vt non modo, ex Plinio, imperiti confundant hæc omnia, & vni generi aſſignent: ſed etiam noſtri ſæculi doctiores, id non ſatis capientes, vel primas duas Græcorũ ſpecies duntaxat admittere coacti ſint: vel inter eos qui curioſiùs varietatem ſtirpium quotidiana exercitatione rimantur, plures eius ſpecies aſſignare. Plinius tres attulit. Prima eſt Centaurium maius Dioſcoridis, quod ille Centauream nominat, ſiue Chironiam; quòd eâ curatus dicitur Chiron, cùm Herculis excepti hoſpitio ſepertractanti arma ſagitta excidiſſet in pedem. Secundam, Centaurium appellat, minorem illam ſpeciem vulgatiſſimam, fel terræ herbariorum, quam Libadion dici teſtatur, quod circa λιϐάδας & rigua loca ſponte naſcitur; hocque Synonymum loco Limnæi, in Dioſcoride reponendum cenſet Dalechampius. Tertia eſt Centauris, cognomine Triorches. Qui eam ſecat rarum eſt, vt non vulneret ſeſe. Theophraſtus defendi eam impugnarique colligentes tradidit à Triorche Accipitrum genere. Geſnerus lib. 3. de Buteone quem τριόρχην Græci vocant, notat Plinium imperitiæ, dum aliorum inſci-

Cap. 26. lib. 25. nat. hiſt.

Ibid.

Centauriũ maius primum.

Centauriũ minus.

Cap 39. lib. 11. Dalech.

Centauris.

De volatil.

tiam arguit ; Apparet, inquit ipsum Theophrasti verbis esse deceptum(φυλάττεσθαι δὲ καὶ τὴν κενταυρίδα τέμνοντας, τριόρχην, ὅπως ἄτρωτος ἀπέλθῃ. *Centaurida quoque secantes Accipitrem Tritestigerum dictum cauere, vt sine vulnere discedant:*) quòd Centauridi Triorchidis cognomen dederit, cùm hoc verbum ad Accipitrem referatur : Fabulosam præterea historiam credit de Buteonis certamine ; cùm adeo vilis sit ac timidus, vt à minutis auibus sæpenumerò pellatur ac fugetur : cuius rei gratia apud Italos prouerbium transijt in effœminatos & timidos, quos huius auis nomine Poyanas vocant. Apud nos etiam *Buzard* quasi *vne buze* amentem significat: Et proindè vix creditur adeò imbelle animal audere homines aggredi, aut etiam rostro impetere.

Theop l. 9. hist. cap. 9.

Dalechampius ait Plinium ex suo ipsius iudicio, tertiam hanc speciem excogitasse contra Grecorum sententiam ; & Theophrastum de Centauride, non vt tertia specie scripsisse, sed Centauridem, pro Centaurio minore accepisse. Huic sententiæ Gaza adstipulatur : Centauridem enim febrifugam vertit, quod epitheton vni Centaurio minori ab omnibus herbarijs, & Medicis tribuitur. Carolus Clusius in sua rariorum Plantarum Historia, præter duas vulgares Centaurij species, Maioris alteram speciem describit à se suprà Olysipponem in lapidosis iuxta Tagum collibus inuentam. Alterum Centaurij Magni genus, inquit, longa habet folia non in lacinias diuisa vt primum, sed[a] Armoraciæ foliis non dissimilia, & ad Glasti foliorum humi expansorum simi-

Centauriū maius Car. clusij lib. 4. cap. 5.

[a] *Armoracia hic Plinij intelligēda*

quæ est ῥαφανὶς ἀγρία Diosc. siue Raphanus Rusticanus, non autem Dodonæi, aut Tabernom. quæ est Rapistrum.

litudinem plurimùm accedentia, per ambitum serrata, saturæ viriditatis, & amariusculi saporis: caule inter folia prodeunt cubitales aut ampliores, rotundi, circa summum bifidi aut trifidi, squammata capita sustinentes, prioris Centaurij maioris æmula: florem villosum coloris albescentis instar Primi; semen Cnico ferè simile, seu vt verius dicam, Primi, summo hirsutum & molli lanugine inuolutum: radicem valdè crassam, duram, longam, denso cortice tectam, foris quidem nigro, internâ vero parte flauescente, succumque croceum resudante, qui cum amaritudine quadam aromaticus est.

Centauriū nothum Dalech.

Dalechampius vltra triplicem istam differentiam, quartam attulit, quam Centaurium Nothum appellat. In humidis Alpium vallibus prouenit, radice crassa, nigra, lignosa, huc illuc sparsa, intus alba, gustu amaro, caulibus multis, cubito altioribus, densa lanugine obsitis, angulosis: foliis Cannabis vtrimque dissectis in vno pediculo villoso & fere cubitali multis, ordine collocatis, numero semper imparibus vt ferè 13. aut 15. singulis sint pediculis, quâ pediculi florem sustinentes è caule prodeunt, ipsum caulem vtrimque amplectentibus, & illic in longum & angustum diuisis, floris capitulo scabiosæ vulgari simili, hirsutis erectisque squammis, compacto flore luteo.

Hisce & duas species subtexam tum suo aspectu, tum & ipsâ quoque singularitate elegantes.

CENTAVRIVM MAIVS *luteum.*

CAPVT XXIX.

CEntavrii maioris lutei radix crassa, longa, & altè depacta, simplex, nunc bifida in extremo, carne intus alba, foris cute nigra & dura obtegitur: succo madet pallido, saporis acerbi: Caules inde plurimi exurgunt cubitales, tenues, duri, teretes, & fibris intercurrentibus asperi, geniculati, sursum oblique acti; foliis longis in lacinias vtrimque impares diuisis, inæqualibus inter se, ac dissimilibus vestiuntur, quæ in suo iuxta radicem exortu Anthyllidis leguminosæ folia quadantenus referunt non incisurâ modo, sed etiam colore glauco. (seu vt Diosc. ait viridi Brassicarum colore) differunt tamē tum magnitudine, tum quòd Anthyllidis foliola suo acumine in folij neruum desinant: quod quidem acumen obliquè expansum in nostro Centaurio velut ala neruum vestit, & in alterum vsque foliolum declinat. Quò superiora folia, eô laciniis pluribus dissecta, in ambitu nequaquam crenata insigni læuore poliuntur. Caulium apicem exornant capita acuta: paulò inferius autem minima adnascuntur, cum folij appendicula: omnia vt in Cyano squammosâ agglutinatione compacta, à quibus per ardores lentus humor destillat. Iulio aut Augusto

CENTAVRIVM MAIVS LVTEVM.

mensibus Luteopallidum florem explicant Aphyllanthon, qui vetustate marcidus fuscescit, ac deorsum in subiectum caput reuoluitur; donec maturitate seminum reseratur, tuncque aperto calice plurimum semen fundit Cnico simile, ceu laneis floccis inuolutum, vt in Centaurio vero. Non mihi constare potuit vnde fuerit erutum hoc Centaurium, quod sine nomine, & sine vlla adscriptione patriæ, aduectum fuit ex Anglia anno superiore. Hæc herba sicut gustu contrarias qualitates sortitur, ita & vsu præstat contrarios effectus. Gustu acida astringensque apparet, sub finem tamen leuiculâ acrimonia linguam pungit: vt ratione astrictionis & aciditatis adiunctæ, sanguinis vndecumque ruentis profluuium sistat: Rasa aut contusa radix & apposita, vulnera glutinat vt Centaurium verum. Sed & innocentius plures eius drachmæ sumi possunt, nec opus est febricitantibus ex aqua propinari: satis enim in se frigiditatis succus possidet; vi cuius & viscerum intemperiem emendat & infarctu liberat, & bilem pituitâ velut visco inhærentem deturbat. Siccata autem, & Rhapontici in morem commansa nutritionum viscerum tonum seruat, restituit & vacuum excrementicijs humoribus ventriculum reddit.

CENTAVRIVM FOLIIS *Cynaræ.*

CAPVT XXX.

CENTAVRIVM maius Panacis genus est, quod ab inuentore nomen accepit: ac ferè genus omne herbarum, quarum vis præcipua in expugnandis morbis haberetur, Panaces nominarunt. Panaces enim ipso nomine morborum omnium remedia promittit: Quamuis & huius genera cibis sæpius quam morbis addicta reperiuntur: qualia inter olera nostri non pauca numerauere, nosque proximè sequenti capite ab orbe nouo delatum vnum eiusmodi referemus.

Plin. cap. 4. lib. 2.

Mons Pyrenæus eique confines colliculi quibus medicinalium herbarum plurima seges est, inaudito hactenus Centaurij genere gloriantur. Hoc brachiali radicis atræ crassitudine in altum descendit, foliis ampla magnitudine laciniosis: diuisurâ Cynaræ folia referentibus, colore suprà viridibus, infrà candidis; tenuis quippè lanugo hac parte nascitur adeo læuis & polita, vt coloratam potiùs quàm tomento obductam putes. Naturæ lusus detegitur cùm rupti folij portio vtraque à se diuellitur. Bicubitalis caulis, angulosus, lanuginosus, foliis vndique luxurians in plures alas diuiditur; fert in cacumine capitula calathi effigie, squammulis aculeatis imbricatim

CENTAVRIVM FOLIIS CYNARÆ.

imbricatim aggestis hispida, quæ exiguæ Cynaræ magnitudinem implent: color fuluus: dum dehiscunt singula, florem Aphyllanthum purpureo quodam glomeratum corymbo expandunt (quod vix ante Augustum apud nos euenire solet.) Excusso flore capitula clauduntur, inest iis semen copiosum Cnico simile: paucis inde diebus maturitate paulatim dehiscentia, inclusa lanugine semina ostendunt. Sapor austerus, & subamarus bilem subducit intestinis morantem, summoque habetur contra Rheumatismos præsidio.

PANACES Καρπιμον. *SIVE RACEMOSA Canadensis.*

CAPVT XXXI.

NASCITVR & in America Panacis genus cuius elegans est, & à nullo hactenus tradita facies. Vbique prouenit, solo macro, pingui, limoso; etiam inter difficultates saxeas. Radix pollicari crassitudine deorsum fertur, effossam vidi pedem longam, ac ne sic quidem solidam, sed abruptam. Caulis rotundis geniculis articulosus, ramosus, obscurè purpurascens, medullosa cartilagine repletur: Folia ab eodem pediculo plura ex rotundo in acumen gracilescunt, ambitu serrato. Ex geniculis prodeunt pediculi caulem sinu amplexantes, cuius in sinus cauitate oculus delitescit, subsequentis vuæ

PANACES Καρπιμον SIVE RACEM. CANAD.

rudimentum; ſicque ramuli & caulis per genicula mediâ æſtate nō floribus modo, ſed & grauidis baccis racematim contextis onerantur. Flos viti æmulus primùm herbaceus eſt, poſtea paulò magis candicat: hunc vua excipit, acinis per initia virentibus, deinde ſaturè rubentibus; quibus ſuauitas ineſt guſtu acceptiſſima, intus pleniori ſemine turgent.

Sapor foliis & radici Panaci ſimilis, vuæ gratior. De viribus nihil peculiare accepi: oleraceam eſſe, & cibis aptam teſtamur. Singulis annis caulem & folia deponit, ſequenti anno noua promit.

ACONITVM BACCIS NIVEIS & rubris.

CAPVT XXXII.

Opacis & ſilueſtribus locis in eâdem Americæ parte frequentiſſimum eſt geminum Aconiti racemoſi genus. Vtrumque apud nos verno tempore in pedalem caulem proſilit. Radix nigrior nec imum petit, nec ad latera ſpargitur; ſed coacta in ſe adnaſcentibus vndique fibris capillatur. Caulis purpuraſcit, pullique pariter qui multi ab radicibus germinant. Folia ni minora eſſent Vitium aut Ribes poterant videri, paulò rugoſiora tamen ac in viridi colore ſunt obſcuriora. Caulium cacumina Maio menſe in vuam ſe ſpargunt, mille apicibus verius quàm floſculis compoſitam

ACONITVM BACCIS NIVEIS ET RVBRIS.

actaea tuberosa.

(quamquam ſi ſeorſim floſculum vngue molliter præcidas nec violes, ſex alba foliola apicibus ſubſtrata agnoſces, vt tabula fideliter exprimit.) Innaſcitur ſingulorum vmbilico turbinata quædam pilula, quæ poſtquã pleniore incremento conualuit orbicularis eſt figuræ. Punctum purpureũ iſtius baccæ extremum ſignat, ſimiliſq; coloris longior ſubeſt pediculus. Nondum hactenus de viribus huiuſce plantæ conſtat, ſitne in ea velut in noſtrate quidpiam deleterium : an verò malignitatem omnem niueus ille, fauſtuſque vt videtur baccarum color abeſſe teſtetur. Quidquid ſit, Aconitum eam potius à ſimilitudine, quàm à viribus nominauimus. Baccæ plerumque variant: vidimus enim etiam rubellas, quarum pariter vſum exploratum nullum habemus.

GLADIOLVS ÆTHIOPICVS flore coccineo.

CAPVT XXXIII.

EGREGIA hæc Gladioli ſpecies à Promontorio bonæ ſpei delata nunc primùm floruit Lutetiæ Pariſiorum, in celeberrimo generoſi viri, & nouarum ſtirpium apprimè ſtudioſi Petri Morini horto, anno Domini 1633. menſe Octobri deſinente. Bulbum habet vnicum (non duplicati ordinis vt vulgaris) eumque longe habitioris & adul-

GLADIOLUS ÆTHIOP. FLOR. COCCINEO.

tioris amplitudinis, planum tamen, ac vt nux vomica depreſſum; eius caro intima fæcis vini colorem refert, & guſtanti acerrimè linguam pungit. Bulbus hic multis tunicis obducitur, ſingulæ nerueis filamentis ductis in ſeſe & in plexum velut retiformem textis fimbriantur. Aliæ alijs inſident, vt in Croco Myſiaco vſu venit. Folia ſunt Iridi noſtrati magnitudine & figurà ſimilia, longitudine inter ſe diſparia, qualia in Gladiolo vulgari. Thyrſus inter folia medius erumpit, nunc vnus, nunc ramoſus (vt vidi) teres, fragilis, glaber, enodis atque ex nigro leuiter purpuraſcens. Huius ſuprema pars in coccineam velut ſpicam faſtigiatur: adeò bellè florum germina vtroqueverſus diſponuntur, vt in hordeo διστίχῳ videmus: priùs autem quàm ſingula hæc aperiantur, alia poſt alia longius excreſcunt, tuncque corniculorum modo leniter incuruantur; ac tubulum ſinuatum formant lutei coloris, pediculus tamen quo tubus cauli adnectitur ruber eſt, nec niſi propius intuenti apparet, cùm gemino foliolo atrouirente hinc inde tegatur. Dum tubi huius extremum hiat in ſex lacinias diuiſum, totidem quoque folia format, quorum tria longiora ſunt & obtuſa, coccineoque colore rutilant, reliqua tria breuia admodum & acuta: extra puniceo colore tinguntur, intus croceo nonnullis lineis coccineis ſtriato ſplendent. Eo itaque diſpoſita ſunt ordine: ſupremum ampliſſimum eſt; ſubiectum vtrimque, minimum; quæ deinceps poſita, magna; infimum autem valdè exiguum: vno verbo, breuiora longio-

ribus

gioribus interseruntur. A cauo huius floris quatuor stamina fluunt, quæ per supremi folij sinum deducuntur inæquali longitudine: inferiora duo humiliora sunt, tertium elatius est, singula purpureis apicibus ornantur, fissis parte supinâ, pronâ verò duplici linea ex puluere luteo confecta distinctis. Quartum stamen sine apice est, & linguæ serpentis modo trisulcum apparet.

Præter vires insignes quibus ab antiquioribus herbariis commendatur Gladiolus vulgaris, obseruauit Lobelius in suis aduersarijs, eundé ad tumores strumosos & scrophulas tantæ esse opis, vt nulla planta huic comparanda videatur, recentiorum certissimis periculis factis. Ego vero Æthiopici nostri Gladioli radicem in hoc effectu tantò vulgari præstantiorem arbitror, quantò vis eius acrior, quæ gustu percipitur, vulgaris Gladioli calidum, à quo præcipuè fluit mixtorum actio, superare videtur.

RHAMNVS MYRTIFOLIVS EX INS. S. CH.

Cassia floribunda?

RHAMNVS MYRTIFOLIVS ex Insula Sancti Christophori.

Cassia fistula?

CAPVT XXXIIII.

NOSTRI inclementia cœli effecit, vt integrum & perfectum eximium hoc Rhamni genus videre non potuerimus. vix enim cubiti proceritatem impleuerat, cùm hyemis asperitas ipsi incrementi simul & vitæ terminum præcidit: Accepimus tamen in amplum fruticem extolli. Quantum autem obseruare potuimus, arbori stipes est rotundus, cortex viridis & nitidus, folia iuglandis modo diuisa, disposita per versus, ex aduerso bina semper, in ambitu non serrata, sed myrti latifoliæ æmula: nunc octo, nunc decem simul, atque etiam plura in eodem neruo petiolis adhærent, prout minorem aut maiorem arbor proceritatem habet. Spina vna aut altera, mollis, & infirmior, caudicis & ramorum leuia tubercula, ex quibus folia erumpunt, vtráque parte stipat.

CARCHICHEC TVR. SIVE PRIM. VER. CO.

CARCHICHEC TVRCARVM SIVE *primula veris Constantinopolitana.*

CAPVT XXXV.

IN hortis nostris insigni feracitate atque copiâ pullulat Primulæ veris ornatissima species, quæ folijs ab vulgari non nisi mollitie distinguitur. foliorum medium discriminant costæ albæ, infima parte latiores ac leui rubore aspersæ: margines, vt in lactucâ Romanâ, modice crenantur, numerosè ac confertim in orbem crescunt ex crassâ & fibrosâ radice subalbidâ: hanc solent herbarij ob plantæ raritatem multifariam dissecare, vt præter semen hac etiam ratione propagetur. Inter folia pediculi multi vix vltra digitum longitudinis efferuntur, calices sustinent subuirides, tot sinubus striatos quot postmodum folia in flore succedere debent: non plura quinque illa esse consueuerunt, singula cordis effigiem repręsentant & dilutâ purpurâ colorantur, nisi quà vnguiculus est: colorem enim hac parte variat, in radium aureum croco adumbratum efformatus. Diceres medium floris vmbilicum stellam esse, adeò radiis quinque fulgentissimis internitet. Pistillum edit medio stellæ concolor. Calida est, & sicca, gustuque non mediocriter astringere percipitur. vsu efficaci pollet ad medendum melancholicis & pituitosis affectibus: cohibendo alui profluuio

magnopere confert: ventriculum atque adeò vniuersa intestina soluta roborat. Integro propè anno floribus ornatur. Hos statim atque vetustas decussit, sequuntur semina alba Papaueris albi facie, quæ leui capsula inclusa maturescunt. Multa inde soboles iuxta deciso semine germinat. Apud Turcas audio nominari *Car chichec* quasi quis niualem florem nuncuparet. argumentum nominis floris viuacitas dedit. Media quippè hyeme supra niues etiam caput exerere solet.

DE APOCYNO.

CAPVT XXXVI.

QVAMVIS ἀπόκυνον nomen sit compositionis cuiuslibet ad canum internecionem factæ, vt testatur Hesychius μάζα μεμαγμένη φαρμάκῳ πρὸς ἀναίρεσιν κυνῶν. Imò & Plinius Rubetarum sinistri lateris ossiculum, de quo mira certatim tradunt auctores, Apocynon vocari dicat, quod eo in potionem addito canum impetus cohibeatur: Verumtamen frutex nascitur canum generi ita aduersus, vt epotus, aut præmansus citissimam mortem inferat, eorum coxendices resoluendo; Hic vero est, qui apud Antiquos auctores Apocyni nomen meruit. Quod testatur Dioscorid. Apocyni folia, inquit cum adipe ἀρτοποιηθέντα canes, lupos & pantheras enecant. παραχρῆμα δὲ παραλύει αὐτῶν τὰ ἰσχία,

Cap. 5. lib. 32.

ob id eum magi paralysin vocauere. Plinius, non canes modo; sed & omnes quadrupedes necat Apocynum in cibo datum. Galenus non modo quadrupedibus, sed hominibus etiam venenum esse affirmat: ob id quamplurima ipsi veteres Synonyma aptauerunt, quæ Iacobus Goupylus inter notha Dioscoridis recensuit: alij enim Cynomoron, alij cynocramben, cynanchen, pardalianches, cynoctonon, phaleon, oligoron, onistin, ophioscorodon, cynaricam, elaphoscorodon, Romani Brassicam rusticam appellant. Ruellius ab aliquibus etiam Hippomanes vocari dicit, quamquam apud Hesiodum herba sit quam edentes equi aguntur in furorem.

Cap. 81. lib. 4.

6. simpl. Med.

Apocynum Dioscorides fruticem esse dicit longis viticulis, graueolentibus, obsequiosis, fractu inuictis, folio hederæ, molliore tamen & acutiore, [c] melinoque succo turgentem. Huius siliquæ folliculosæ digiti longitudine protenduntur semine intus albo, duro, paruo. Matthiolus à Syris Apocynon Periploca vocari scripsit, cuius duas species à Syria delatas refert: quarum altera longiori folio, & siliqua, succoque turgida Tithymalli more lacteo, quantumuis proceras arbores scandit: Altera omnibus notis Apocynon Dioscoridis refert. Et huius tantummodo figuram profert, alterius Camerarius. Clusius quatuor attulit, quarum duæ primæ à Matthiolo descriptæ, tertia à Dodonæo primo loco posita, quam anonymon vocat: longis, tenuibus ramulis iuxta posita ad-

[c] Id est subluteo qualis color in malis cotoneis cernitur, quæ propriè μῆλα græcis dicuntur.

Hist. plant. lib. 1. c. 89.

minicula ſmilacis modo ambientibus, folijs hederæ, graueolentibus, floribus albidis in vmbellam congeſtis: ſiliquis vt vincetoxici: ſemine plano & lanugine alba propendēte. Quarta maritima eſt, quam ipſe obſeruauit in Narbonenſis Galliæ maritimis, ſarmentoſis ramulis, & folijs magis orbiculatis, in mucronem tamen deſinentibus, cineracei coloris. Tota planta lacteo ſucco prægnat, & vicinarum ſtirpium cauliculis ſeſe implicat. Fabius Columna Aſclepiadem flore nigro Apocynorum claſſi annumerat.

Lib. 5 cap. 4. Cluſius prȩterea ad Apocynum referendam cenſet quandam plantam Syriacam aut Ægyptiacam, quȩ circa Hiericuntem ad flumen Iordanem creſcit in duo cubita, craſſo ſtolone, qui ſucco ex candido palleſcente plurimo abundat, folijs alternatim binis ſemper, pallide-virentibus, grauis odoris: ex quorum alis petioli emergunt, flores aliquot ſuſtinentes, vnico folio quinque inciſuris diuiſo conſtantes, obſolete purpuraſcentes: quibus ſuccedunt ſiliquæ incuruæ, ſub ſumma cute imbricatim diſpoſita grana plana continentes, quarum extremæ parti villoſa & candida materia inhæret. hanc verò plantam Heidſar ab incolis vocari Weixius teſtatur. Credit Cluſius eſſe Beidelſar Proſperi Alpini libro de Plantis Ægypti edito, quamuis allata deſcriptio nullatenus ipſi quadret. Beidelſar enim, vt ait Proſper Alpinus, fruticoſa herba eſt multis ſtolonibus ab radice rectis, folijs latis, oblongis, rotundis, vt Aloës folia craſſis, quibus diſſectis lac candidum qui- *Cap. 25.*

dem

dem emanat, sed flores fert croceos, Ranunculi floribus proximos: à quibus loco fructuum duo testes inuicem alligati pendent, in quibus alba lanugo & semina parua, Lactucæ æmula. Beidelsar itaque ab Apocyno Syriaco toto cœlo differre nemo non videt. Honorius Bellus epistola 4. ad Clusium hanc fruticosam herbam apud Ægyptios Ossar vocari dicit; eius autem fructum Beid el ossar hoc est eorum lingua ouum ex ossar, à figura videlicet oui, aut testiculi, cordis, aut mali, quã eius fructus apprime refert. Abembitar medicus Arabs & Malahysach Medicus Persa in sua Simplicium Hist. quam ex Abembitare in epitomen contraxit, huius Apocyni meminerunt, à quibus nullatenus dissidet Prosperi Alpini descriptio : adduntque tanta acrimonia succum eiusmodi lacteum pollere, vt eo veluti psilothro vtantur habitatores Mechæ ad coria depilanda.

Duplicem hic profero Apocyni differentiam: maius & minus. Maius vt opinor idem est, cum eo quod postremum descripsit Clusius sub nomine Apocyni Syriaci. Sed cùm eius descriptio manca sit & mutila (nihil enim de radice, de perennitate: de floribus minus scitè, vt & de succo : proindè etiam vir & doctissimus, & alias oculatissimus, hic vltrò fatetur se eius plantæ non nisi siccæ, atque aridæ portiunculam vidisse) Suppondij loco hic addam, quæ in eius descriptione desiderari videntur.

Lib. 5. cap 4.

APOCYNVM MAIVS SYRIAC. RECTVM.

APOCYNVM MAIVS Syriacum rectum.

CAPVT XXXVII.

APOCYNVM hoc radice constat alba, pollicem crassa, fibris paucis vestit, aquæ longo radicis reptatu hortis non mediocriter infensa est. Hyemem superat humo sepulta viuens. Sub finem Maij stolones aliquot fundit rotundos, lentos & fractu contumaces: folia fert vtrinque opposita, bina semper, lata tres vncias, sex longa: inter quæ summo caulis fastigio pediculi crassi emergunt singuli (non bifidi) eximiam florum vmbellam sustinentes, nunc 50. nunc 60. eodem aceruo cumulantur: singuli flores tenui longoque petiolo in crassum desinunt, & priusquam dehiscăt, in caput exiguum congloban-tur: mox in 10. folia finduntur, quorum quinque deorsum, & quinque sursum flectuntur. Superiora sunt inferioribus pinguiora, & exigua cauitate sub-sidunt: omnia coloris obsolete purpurascentis, odorisque sunt suauissimi. Succo tota planta turget lacteo, viscido. Flos etiam lentore quodam extrinsecus obducitur, quo fit vt pedibus implicatæ muscæ hæreant, quæ & odoris & saporis gratia allectæ frequentes aduolant. Ex numerosa florum compage vix vna aut altera siliqua succrescit, quæ longitudine digitum implet, continetque membraneo

inuolucro ſemina lata & depreſſa, inſtar coronæ Imperialis, quibus ad germen promiſſa lanugo ſericea adnaſcitur. floret Iulio: Octobri marceſcit. In tres cubitos attollitur.

APOCYNON MINVS rectum Canadenſe.

CAPVT XXXVIII.

LONGE aliter ſe habet Apocynum minus: neque enim ſub terra repit vt Syriacum, ſed per ſummam humum multis radicum fibramentis apricatur. Maio reuireſcit: foliis anguſtis, digitum longis & acutis, per teretem & atropurpureum caulem geminatim præcedentis more diſpoſitis; altitudine vix cubitum æquat caulis, qui in ſummo floribus ornatur multis, vmbellæ forma: hi ſimilis quidem cum Apocyno Syriaco figuræ, ſed ſaturatiore purpura nitent: Cùm defloriut caulis, in duos cauliculos diducitur, qui elatiores facti alteram in faſtigio florum vmbellam proferunt. Lentor quoq; pariter florem obtegit, & à muſcis tuetur, quæ ſi temerè aduolent viſco implicatis pediculis tenacius adhæreſcunt, & fruſtra alarum niſu vitæ conſulere tentant: Sub Autumnum è floribus naſcitur folliculus vnus aut alter, membraneus, Aſclepiadis inſtar, in quo ſemina depreſſa, & lata concluduntur: à quorum acutiori parte pappoſa lanugo dependet: Planta hæc lacteo

APOCYN. MINVS RECTVM CANADENSE.

ſucco deleterio turget, quem credibile eſt, canes vt & cæteras animantes interimere: Tametſi per plantæ raritatem eius rei periculum nobis facere non licuerit Defertur ex Noua Francia.

RANVNCVLVS LATIFOLIVS *multiplex ſerotinus.*

CAPVT XXXIX.

VIx ante vltimos menſis Octobris dies Ranunculi huius quicquam apparere ſolet; Sed tum temporis quinque aut ſex folia leniter hirſuta, conuoluta in ſeſe erumpunt. Hęc dum explicantur, latæ Plantaginis folia forma & amplitudine aliquo modo referunt, ſunt tamen in ambitu obtusè crenata, neruiſque reſperſa quamplurimis, quæ non rectà, vt in Plantagine, ſed tranſuerſim ſæpius inter ſe coëunt, quod eſt auerſa foliorum parte conſpectius. Foliorum pediculi lati, oblongi, albidi, ſinuati; vnà cum folijs dum creſcunt, in orbem humi procumbunt: Inter ea cauliculi plures paulatim in palmam attolluntur, quorum ſinguli ſingulos in apice globulos virides ſuſtinent, qui dum expanduntur, aureo ſplendore fuluos flores exhibent, Bellidi aut potius Hepaticæ flore pleno figura ſimiles: multis enim foliolis acutis conſtant, quorum ſex quæ primo ordine locantur, longè latiora ſunt; quæ verò deinceps, anguſta & coactæ breuitatis: me-

RANVNCVLVS LATIFOLIVS MVLTIP. SE.

fleur jaune et non rouge

Ranunculus bullatus.

dium huius floris vmbilicum occupat globus alter viridis, qui marcido priore elatior factus in alterum florem priori congenerem efformatur; quod eſt maximè Ranunculi ſpeciebus familiare, quamquam id aliis, ſed rarius vſu venit: vt armeriis & roſis. Hoc Theophraſtus ἀφανθὲς vocat. Non Bellidem, ſed Ranunculum eſſe teſtatur ſapor adurens. Radix grumoſa eſt, vt Chelidonij minoris, aut Ranunculi Illyrici.

Alterius huius Ranunculi differentiæ, qui eſt flore ſimplici, Lobelius mentionem fecit, eumq; à natali ſolo Ranunculum Luſitanicum nominauit.

EDERA TRIFOLIA Canadenſis.

CAPVT XL.

QVÆ ſequuntur Ederæ ſpecies, non vt vulgares ab auctoribus deſcriptæ ſempiterna fronde ſunt; ſed inter φυλλοβόλα recenſeri debent. ſingulis enim annis accedente hyeme folia deponunt, & vere noua progignunt. Ederæ autem cuius Iconem exhibemus folia Phaſeoli modo tripartita, ferè palmari pediculo ſuſtinentur: qui ſucco turget lacteo dum rumpitur, verùm paulò poſt ita nigreſcente, vt atramentum videatur. cuius rei gratia à pleriſque habetur præcipuus tingendo capillitio, confectiſque ad id tincturis inſertus, nuper ad miraculum vſque id præſtit. Ex

EDERA TRIFOLIA CANADENSIS.

Ex tenui & pallido flore, luteopallidos corymbos profert ſparſiore racemo, in quo pulpa nulla eſt, aut ſaltem adeò ſicca vix vt compareat; ſed in eius acinis præter ſemen rotundum, duriſſimum, cineracei coloris, membrana tectum arida & corrugata nihil contineri viſum eſt. Floret Iulio menſe: ſemina matureſcunt Septembri. Lignum obtinet ederaceum (longè tamen mollius ac medullo-ſius) quod mira varietate laſciuit: nunc enim riget & ſine adminiculo ſtat: nunc ortis ab radice ſtolonibus per ſummam tellurem errat, ac ſi proximo pariete conſeratur, tenaces in rimas eius deducit fibras, ramuloſque mittit, qui helicis modo radicantur.

De huius plantæ nouæ proprietate nominis diu ad dubitarunt noſtri, vitem Canadẽſem appellantes, fortè quod eius folium, pro more vitis, vindemiauum tempore, priuſquàm decidat rubeſcit, vt eminus intuenti genuina vitis appareat; ſed cominus nihil tale conſpicitur: nec enim corticem viti ſimilem habet, nec folia ſimiliter laciniata; quin & eius plantæ ſapor & odor adeò languidus eſt, vt propè nullus eſſe dici poſſit: accedit demùm in eiuſmodi acinis vuidum nihil eſſe, quod in liquorem exprimatur, quo fit vt eiuſmodi plantam arbitrer potiùs ad ederam quam ad vitem eſſe referendam. Dicitur itaque nobis Edera à radicoſo reptatu, trifolia à folij diuiſura, Canadenſis à patrio ſolo.

EDERA QVINQVEFOLIA Canadensis.

CAPVT XLI.

EDERA quinquefolia non enodi fruticat trunco: ſed lignum habet ſarmentoſum, geniculis articulatum, vitis more medulloſum. Cute verius quàm cortice obducitur, læui ſimilique nouellæ vitis palmiti. Cùm teritur inter ſe, tardè friatur. Amplitudo fruticis tanta, quantus paries aut arbor quibus velut adminiculis ſuſtinetur. Pediculi longiores ex alternis geniculis inæquali ſitu prodeunt, rubri: quibus folia quinque, ſingula per ſingulos petiolos inſeruntur. Adnaſcuntur hinc inde ex alterâ foliorum parte clauiculi, qui in plures fibras criſpas ſparguntur, quarum extremitates limoſiore callo teguntur: his velut manibus proxima quæque comprehendit, & parietum aſperitatibus illaqueat ſeſe, quos tam iucundo ſpectaculo obueſtit, vt ad topiarium opus nihil commodius natura produxiſſe videatur. Nec enim ruinoſa eſt ædificiis, vt noſtras Edera, quam eam ob cauſam à domibus procul arcent, qui earum diuturnitati conſulunt.

Sapor huic acidus & parùm acerbus. Nec florem, nec baccas vidi. Folia, vt precedentis, Hiemem non ſuſtinent.

EDERA QVINQVEFOLIA CANADENSIS.

Vſus huic Ederæ non alius, vt opinor, quàm ad topiarium opus. Cùm enim plantigera ſit imis partibus, & malleolis facillimè pangatur, circa Autumnum noſtri vniuerſos auellere ſolent: tùm iuxta parietes raris interuallis ſcrobes effodiunt bipedalis altitudinis, in quos ſub finem Octobris auulſos malleolos deprimunt, & terra obruunt, leuiterque proculcant: nec enim teporem adeò deſiderat. Inter ſingulos ſcrobes quinque pedes, minimùm quatuor relinquunt, vt cùm creuerint ſpatium habeant, quo ramos & brachia extendant. Hæc enim planta citò conualeſcit, & quadrima aut quinquennis ad ſummos parietes adoleſcit. Initio autem dum nouella germina prorepunt, inſueſci debent vt parietem inſcendant: adultiora videlicet ferreis vncis, quibus ob id paries crebris munitus eſſe debet, fulciuntur: humiliora verò, etiam funiculis comprehenſa, in vncos verſus parietem inclinantur. Sicque hortorum clauſtra, apud nos intra tres aut quatuor annos herbida & pręcoci viriditate pinguntur: nullâ aliâ quàm Naturæ induſtria: neque enim vt vulgaris Edera deputatur, nec vt Arbuſta tondetur.

GELSEMINVM EDERACEVM Indicum.

CAPVT XLII.

FRVTEX eſt cui quandiu pedamenta ſuppetunt, quibus applicetur, tamdiu ſemper in altitudinem creſcit, iuxtáque conſitis arboribus, velut Edera conſueuit, radicoſo brachiorum amplexu maritat ſeſe. Viuaci & lignoſo eſt ſtipite: folijs quotannis deciduis: floribus Digitali ſimilibus, quæ omnia ſigillatim perſequimur. Lignum habet rarum, ſarmentoſum, medulloſum, colore pallidum: Corticem aſperum, ſubnigrum, multiplicem, vt qui extima parte rimis hiulcus in plures fibras radicis ſpeciem gerentes finditur. Huiuſcemodi corticem ῥιζόφλοιον Theophraſtus vocat, vitique potiſſimum tribuit. Rami vndiquaque luxuriant Sambuci more medulla pleni, tenues, herbacei, geniculati, folia vtrinque aduerſa ad latera geniculorum oriuntur, Sorbi inſtar aut Mollis Cluſij more diuiſa, ſimiltérque ſerrata. Sapiunt hæc folia guſtantibus genuinos fungos initio, ſub finem ſine morſu leuiter ſiccant. Septembri menſe in apicibus ramorum corymbus denſior apparet, puniceis quibuſdam velut racemis in orbem circumactis; vt certè Græcorum Erythranum ederæ genus diceres, ſi corymbus ille ex acinis ſeminum conflaretur: ve-

GELSEMINVM EDERACEVM INDICVM.

rum globuli illi florum tantum gemmæ ſunt, & momento rotunditatem ſeruant, ſenſim enim dum creſcunt in calathos oblongos coloris punicei dilutioris extenduntur, formamque capiunt, quam digitalis recentiorum, quæ id nominis aſſecuta eſt, quòd huius herbæ flores æreî tubuli quo mulieres in ſuendo digitum muniunt ſpeciem referre quodammodo videantur. Tale eſt penitus noſtrum Gelſeminum, Ederaceum appellatum à nobis, quòd vt omni Ederæ radicoſa brachia, & huic Gelſemino ad ſingula internodia naſcatur aſperitas quædam innumeris villis compoſita, qua proximo parieti aut adminiculo, aut propè conſitis arboribus adnectitur & tenaciſſime adhæret, radix per humum ſummam repit, nec ſemine tantum ſeritur; ſed & auulſis ramulis, namque totidem initia radicum habere videtur, quot internodia in quibus aſperitates fibroſæ, vt diximus, ſi humo mandentur radicem aliquando formant. Nouellum eiuſmodi fœtum iuxta parietes noſtri conſerunt. Iubentque aſſerem interponi, aut perticam: vt ſit quo velut adminiculo, priuſquam corroboretur molliter acquieſcat.

DE

DE GERANIO TRISTI.

Et per occasionem eius, plantarum in diurnas & nocturnas diuisio.

CAPVT XLIII.

VT in cæteris rebus omnibus, ita & maximè in plantis non discordiæ modo, & cōcordiæ miracula, sed & incredibilis omninò uarietatis velut prodigiosa facies occurrit. Sua quoque singulis præfinita sunt dominationis tempora: nonnullis Verna, vt Paronychiis: nonnullis Æstiua, vt Elleboro albo: alijs Hiemalia, vt Aconito tuberoso Hiemali dicto: alijs denique Autumnalia, vt Gentianellæ, Colchico. Aliquæ nouum quot-mensibus florem fundunt, vt Caltha ob id Kalendula appellata. Aliæ pro vita annum exigunt, vt satiuæ plurimæ, Hortenses & coronariæ. Multæ denique viuacitatem suam in plures annos prorogant. Sed omnibus hoc commune est, quod aliquam vel diurno, vel nocturno tempore subeant mutationem, quæ earum indoli solet ab astrorum virtutibus imprimi. Quo argumento generatim plantas diuidere non fuerit absurdum, in diurnas & nocturnas; prout earum flores manifestiorem alterutrius syderis sensum habere videntur. Diurnas inquam in matutinas quæ Oriente sole (qualem arborem descripsit Plinius, quæ florem noctu

Cap. 11. lib. 12.

comprimit, eumque aperit Solis exortu.) In meridianas quæ medio,(velut Alcæa veneta solisequa, cuius flos sub XI. Matutinam aperitur, meridie statim clauditur.) In vespertinas quæ declinante aut pene occidente Sole florẽt Luna aut vitam aut saltem vigorem pulchritudinis denegante. Nocturnas verò plantas dici par est, quæ aut medijs in tenebris lucent, aut suauius olent, aliudue quid suæ virtutis magis produnt, quod diurno tempore, illucentéque Solis iubare penitius oblitescebat. Et certè qui herbariorum codices vel momento euoluerunt, quamplurima offendunt plantarum genera quæ ad hasce duas classes referuntur. Sed vt ista paulò diligentius enucleemus, Diurnæ primùm dici debent, quotquot ad Solem se dirigunt, siue serenus, siue nubilus sit dies: conuertuntur autem duplici ratione: folijs videlicet, vt Heliotropium vtrumque; Et floribus, vt Cistus helianthos, Chalta, Chondrila, Cichorium, & Hieracium, maximéque Indicum (de quo citra figuram in calce huius operis.) Diurnis præterea adnumerantur, quibus florum vita est vnius diei. Sic Liliasphodelus puniceus florem ab ortu Solis aperit, ad occasum vsque: quo tempore flos, cum diei lumine simul & occidit. Phalangij Virginiani pariter vita floris vnius diei spatio clauditur: Eiusmodi flores eapropter græco vocabulo ἡμερο-καλλίδας vocare possumus. Nonnullis denique plantis folia interdiu latissimè expansa Solis excipiunt calorem aperto velut sinu: huius verò syderis absentia occluduntur; siue adducta in sese & contra-

cta, sicut Phaseolorum, Lagopodis vtriusque, Cytisi, Trifolij bituminosi: siue etiam à mediâ costâ singula inuicem plicata, vt Glycyrrhisæ veræ, & silucstris quæ Glaux nominatur: quod ferè commune est cæteris quibus folia simili ordine digeruntur, etiamque arboribus, qualis est Acacia Ægyptia Prosperi Alpini, & Acacia Americana nostra, de qua postea:

Contraria ratione plantæ illæ nocturnæ vocabuntur, quæ aut folijs, aut flore Lunæ sequuntur astrum. Præterea quæ folijs, aut semine, aut siliquis Lunæ figuram exprimunt; folijs quidem vt Lunaria Magorum Arabum, & lunaria racemosa; semine verò, vt viola Bolbonac Dodonæi; siliquis denique aut conceptaculis, vt hæc eadem, & ferro cauallo recentiorum: quas ob id lunarias dixerunt. Sed inter reliquas quibus nocturnarum nomen conceditur, illud sibi maxime arrogant, quarum flos intempestâ solum nocte aut hiat, aut lucet, aut olet: Sole auferente hæc omnia. De nocte tantum florent Smilax lęuis, Mirabilis Peruuiana recentiorum, Conuoluulus purpureus, & maxime Conuolulus Asureus, ex argumento flos noctis dictus herbariis. Harum plantarum flos Solaris est adeò lucis impatiens, vt diluculo statim claudatur. Inter noctiluca non insecta modo recensentur, vt vermiculi terrestres. Scarabæi lampyrides dicti; aut partes animantium, vt oculus Cati, squammę piscium: sed & plantæ huius generis sunt non paucæ. Et vt quoduis lignum putre taceam, Plinijque Nyctegretum quod ignis modo lucet noctu: vni Lychnidi inhæ-

Plinius cap. 28. 21.

rebo, quæ inde nomen traxit quod sit instar lucernulæ: tantum enim splendoris habet, vt iter de nocte dirigere possit, illaque potissimum quam rubello vocant flore: quæ siluestris sit licet, inserta coronis tamen blanditur oculis, nec eorum aciem hebetat interdiu. Splendor siquidem ille igneus de nocte tantum micat adeóque fulget, vt inscium quemque rapiat in sui admirationem. Cuius splendoris causâ rectè omninò lucerna nominata fuit, veteribus λαμπὰς vt notauit D. Goupylus, etiamsi nomen illud velut adulterinum reiecerit Dodonæus. Iam verò quod ad odorem spectat, nullibi maior est naturæ lasciuia. Aliis namque virentibus nullus, vt radici Iridis, Musco: Nonnullis verò est tantum virentibus, & siccatis omninò nullus, vt floribus Gelsemini vtriusque, Violarum, atque Narcissorum, quæ perditam semel odoris gratiam nunquam recuperant: Alia contra præarida sine odore cùm sint, vt lens, Cnicum & eiusmodi, suffer-uefacta tamen si commanducentur, odorem colligunt, quem ad olfactum per meatus palato proximos transmittunt. Aliis odor virentibus est intimus, vt Spathulæ fœtidæ, quæ non nisi tritu aut affrictu olet: alijs extimam superficiem occupat, leuique pinguedine qua folia imbuuntur conceptus digitis palpantibus aufertur, vt Geranio Moschi Lobelij, Pimpinellæ & Rubo, odoratis. Alijs denique odor diurnus est, aliis contra nocturnus: vnde & ab odore plantæ non immeritò, etiam nocturnæ dici possunt, quibus odor familiaris noctu

est: Cuius generis Theophrastus affert Hesperidem quæ de nocte plus redolet quam interdiu. Ac ferè eiusmodi plantæ, quæ vim suam noctu proferunt, cum interdiu lateat, Tristes vocantur, melancholicæque habentur. Hocque nomine Carolus Clusius arborem quæ peculiaris est Goæ, ibique *Parizataco* nominatur Tristem appellauit, quòd non nisi à Solis occasu vsque ad ortum eius floreat, interdiu verò minimè: eius flos quoque noctu dum expansus est, flagrantia odoris quemq; rapiat. De hac arbore multa narrant, vt obseruat Clusius, quæ fabulosa reor: huius verò generis nouam Geranij speciem, cuius gratiâ superior omnis fuit instituta oratio, proponimus, quod quidem Geranium eandem ob causam quòd noctu solum oleat suauissime Triste appellauimus: Huius itaque perstringimus Historiam redituri mox ad tantæ vatietatis dictæ causarum inuestigationem.

Cap. 25. lib. 6. de caus. Plant.

Cap. lib. 21. Indic. Plant.

GERANIVM TRISTE.

CAPVT XLIIII.

GERANIVM Triste radicem habet ex multis cohęrentibus fibris, quæ in nodulos extuberant Liliasphodeli, punicei modo. Statim à terra surculosum in altitudinem palmarem exit. Caulis teres est, tener inualidusque, hirsutus: nec enodis, sed per trium digitorum interualla articu-

GERANIVM TRISTE.

latus. Folia in vniuersum quatuor aut quinque ex geniculis prodeũt, initio humi iacentia, subhirsuta, pluribus segmẽtis diuisa, forma Filipendulæ: breuiora tamen, pinguiora, molliora, & ampliora multò: horum medius neruus, quem vocant costam purpurascit, cætera atrouirescunt. Caulium fastigio insidet densa vmbellæ coma. Flores nihil â cæteris sui generis differunt forma: Quinque enim foliolis constant totidemque staminibus, & pistillo, vt Geranium Robertianum: color tamen buxeus est, singulaque foliola gemina velut acini macula purpurascens inficit. Staminibus & pistillo succedanei rostri rudimento concoloribus. Cùm defloruit longior & acutior stylus prodit rostro Gruis æmulus, in cuius basi quinque sunt exigua & rotunda seminum conceptacula (vt in Geranio Gratia Dei dicto) Alueolis maturitate aut ruptis, aut dehiscentibus semina rufa, oblongaque exeunt. Flos noctu est suauitate inenarrabili, interdiu nullo: influxum enim illucentis Solis adeò aspernari videtur, vt integro die odorem neget, cùm Lunæ accessu gratissimo odore moschato quasi thure libet, qui odor intempesta quoque nocte ad Auroram vsque perseuerat, statimque solis præsentia euanescit. Sapor huic plantæ acidus, qui & palatum belle afficit, vnde inter olera recenseri potest: vim namque possidet alimenti refrigerantis, & humectantis compotem. Apud Barbaros etiam audio radices eius, vt apud nos Tubera, Bulbocastanum, & eiusmodi; gratiores inter epulas apponi. Floret integra pro-

pemodum æſtate, nec niſi incuria foliis per Hiemem omnibus exuitur.

Hanc verò plantam ex Indijs allatam communicauit mihi honeſtiſſimus vir & optimus Renatus Morinus in ſuo longe inſtructiſſimo omni Plantarum genere horto deſcribendam.

VARIETATIS SVPRADICTÆ cauſarum enarratio.

CAPVT XLV.

VT ſurdis etiam rerum mira ſunt ſympathiæ & antipathiæ veſtigia, qualia ſuperiori capite perſtrinximus : Ita & rationis ordo poſtulat, tantę varietatis cauſas inquirere, & vno aut altero dicato capite, quā fieri poterit breuiter enarrare. Cùm enim ad Solem dirigi non omnibus plantis ſit cōmune : rurſus & ad Solem expandi : imò pleræque Sole pręſente occludantur, cùm nocte hient : Aliarū vita vno die circumſcribatur, hæc profectò matura conſideratione opus habent. Arduæ enim explanationis ſunt omnia quæ natura latere nos voluit, nec niſi ea aſſiduâ meditatione contemplemur, vix quiſquam poſſit certi de tanta varietate definire : Sed vt ab ijs exordiar, quorum oculi cæterique ſenſus iudices eſſe poſſunt. Flores illi Solis tantùm præſentia hiant, & eius abſentia clauduntur, quibus planta humidiſſima eſſe depręhēditur : excoquitur enim

ille

ille humor, viqᴜe caloris ad cymas allicitur, quo turgidus flos hiet est necesse: absente verò sole clauditur, aut dissipato vi præcedentis caloris humore illo, qui ad florem attractus fuerat; aut præsentis defectu, non euocato nouo. Quod apertissimè senio florum eiusmodi declaratur. Tunc enim cùm florum pori siccitate astringuntur, constipanturque, eorum folia non velut languida, atque vieta resupinantur, sed omnia vetustate obrigescunt, clausaque manent, nec amplius à Sole aperiuntur. Idque accidit, seu multis constent folijs vt Chalta, Cichorium, condrilla: seu paucis vt Malua, Althæa frutex: seu vnico vt Conuoluulus & Iasone Theophrasti, quæ duo fortassis vnum idemq; sunt. Quòd autem ista solius caloris opificio, non autem Solis tantum virtute perficiantur, certum est: Siquis enim Anemones florem, quem noctis frigus comprimere solet, decerptum loco calidissimo recondat, velut arculâ exiguâ aut pyxide fideliter obsignata, illico præter tempus aperitur; si modò floris pediculus aquæ tepenti immergatur: nec enim aliter subesset calori materialis caussa, quæ tantum ad id confert, vt vel ipsa sola idem præstet aliquando; cùm videlicet planta bibula est, faciléq; per poros in cymas petitus ab radice humor deducitur. Nec in virentibus modo id efficit aqua, sed & in aridis plãtis & ligneis pariter operatur: quod videre est in rosa Hierichuntea 30. postquam eruta est anno, cuius si radicẽ aquâ madefacias, quę conglobatis erat in sese ramulis, strigosis, aridis, & mortuis: hu-

ius illico brachia reuiuiſcunt, floſculique contracti extenduntur expanduntur que, ſtupendo quodam naturæ miraculo, quo ſolent obſtetrices parturientibus mulierculis illudere: affirmãtes hoc ideò contingere, quia proximum eſt partus tempus: ſed fabula eſt, quouis .n. alio tempore idem accidit, modo ſubſit humor. Non aliunde etiam peti debet conuerſionis plantarum cauſa, ſeu totæ, ſeu tantum folijs Solem ſequantur: illarum namque partes infimæ caulis, quæ terræ proximæ ſunt, teneritudinis multum habent, radixq́; paruula breuiſſimis fibris hæret: quo fit vt cùm Sol cymas plantæ calefecerit, humorem ab radice in cymas attrahat: hinc pars infima tenera & mollis facilè inclinatur, cùm ſuperiores humore turgidæ grauidæque deorſum nutent ad Solem.

Harum verò (cùm radix ſit firmior cauliſque, fruteſcens obrigeſcat, & in lignum ſolidetur, planta Solis minimè ſequax eſt, folijs tamẽ nutat in Solem) harum inquam, foliorum pediculi longiores eſſe ſolent, maximéque teneri, vt Maluæ arboreæ, Maluæ Criſpæ, & vulgaris: quo fit vt humorem quem tenuem, mobilem & vagum obtinent, in appenſa folia facile transfundant: Sed de his ſatis, nunc de floribus qui diem vnicum durant.

PERENNITATIS FLORVM caussæ.

CAPVT XLVI.

INTER flores qui diem tantum vnum durant, alij nocturno tempore tantum vigent (vt Conuoluulus, flos noctis appellatus, Arbor tristis Clusij) Alij interdiu solùm, vt Lilio-asphodelus. Quorum caussas quàm fieri potest breuiter & enucleatè percurrimus. Ac primò quidem florum omnium diuturnitatis causa à duplici capite pendet: aut quòd nullum flori subsit semen & fructus: aut quòd flos ille aperiatur, coloreturque, non tam vberiore noui humoris attractione in florē, quàm in flore iam contenti coctione atque elaboratione perfectiori. Et certè quibus nullum semen succedit, diuturniores esse ijs qui pręcipitant in semen in confesso est: humor enim qui ante ad florem appellebat, in locum subituri seminis diuertitur: sic Balaustium αὐθῶδες diuturnius est flore mali punici: in illo namq; totus humor impenditur floris conseruationi; in hoc autē ferè statim atque hiarit, in substratum capitulum, quod propriè cytinum vocant, reducitur, ac proindè quam celerrimè eiusmodi flores deficiunt. Hocque pomiferis arboribus omnibus familiare est, Pyris, Persicis, Cerasis, Mespilis, Amygdalis etiam, & nucum generibus: præterquam si quibusdam earum arborum florem Natura dederit plenioris

elegantiæ, vt Cerasis nonnullis, Amygdalis, Malis quibusdam Persicis, & Myrto: Quarum ob fructuum inopiam flores diutissimè vigent. In herbis quoque idem obseruatur, vt inter Lychnides, syluestris rubella, Chalcedonica, Anemone etiam floribus plenis, & Rosa multiplex omnis, viuaciores sunt simplicibus sui generis. Quo sane argumento, non ineptè florum elegantiorum cultores maiorem suis Tulipis diuturnitatem procurant, vnguibus præciso semine, quod in earum medio pistilli valuulis concluditur. Hactenus dictum est, cur flores quibus aut nullus fructus, aut nullum semen succedit, diuturniores sunt ijs quibus contra accidit. Nunc verò de ea florum duratione sermo sit, quæ aut noui humoris appulsum, aut iam in florum folijs contenti, coctionem absolutiorem consequitur. Cuius coctionis vt gradus sunt varij, ita & totidem durationis florum esse videntur; nonnullis enim floris vigor in summâ est tenuis humoris copiâ, quem statim atque Sol calidior illuxerit, radix vbertim effundit in florem: huiusque generis flos tenerrimus esse solet, adeóque succo turgidus, vt ille non tritu modò, sed quantumuis leui digitorum attrectatione exprimatur, spontéque velut aqua defluat: Huic flori properatius tempus est: vno die aperitur, eodem clauditur & perit: cùm enim semel clausus est, amplius reserari nequit, nisi humoris noui accessione, cuius cùm flos iam nimis turgidus capax non sit, mirum videri non debet si eodem ille die occidat quo apertus est. Eoque ma-

gis id accidit, si flos ille nullo subeunte semine aut fructu excipiatur, nec enim humoris portio in succedens semen impenditur, sed totus in florem confluens eum obruit: Sic Lilio-asphodelus Puniceus etiamsi caret semine, eius flos tamen vno tantum die durat. Conuoluulus autem omnis, Mirabilis Peruuiana, & Phalangium Virginianum; & inter vulgares flos Iridis, Papaueris erratici, Citruli, Cucumeris, Melonum, Cucurbitæ, & Peponis; licet aut fructus, aut semina subnascantur, vix vno pariter plus die durant: tum quia eorum natura in semina & fructum properat: tum quod eiusmodi florum vigor humoris attractione perficitur. Nonnullarum verò plantarum florũ vigor est, in crudi humoris quem viridia ante eorum folia continebant, absolutiori coctione, per quam plus aut minus imminuitur: & inter eos nonnulli pro diuersa ratione eiusmodi nunc 4. dies vigent, vt Narcissus, nunc 8. vt Ranunculus, alij 12. vt Rosa, alij 15. vt consolida regalis, alij 20. quemadmodum Caryophyllus herbarijs dictus, ille potissimum cui flos est multiplex, nec vllo semine conseritur. Quibus denique floribus vigor in tanta coctionis perfectione positus est, vt non modo imminui debeat humor, sed penitus digeri & siccari. Ijs flos sæculum durat, etiam decerptus, & à stirpe præcisus, & in arculis muliebribus asseruatus: Tales Gnaphalium montanum, Gnaphalium Italicum, Stœchas citrina & eiusmodi multæ flores proferunt, quos eapropter nostri immortales, Græci autem nõnullos Agerata, aut Atha-

nasias nuncuparunt:summa quoque Amaranthi floris natura est in nomine, appellato quoniam non marcescat: Hæc eadem causa Semina, Legumina & fructus Indicos, in coloris elegantia quauis vetustate inexpugnabili seruat, quòd videlicet eorum extimæ cutis humor, vt colorem concipiat absolutâ debet coctione inarescere: sic Phasioli omnis coloris, Indici, pisa Americana, Lachrymæ Iobi, semina Carthami, Pœoniæ maris, & Milij solaris lithospermi vocati: æuo enim manere huiusmodi semina singulis diebus obseruamus, consertis inde rosarijs, corollis, aut torquibus ad nostratium mulierum ornatum.

CVR NONNVLLI FLORES *ad Solem aperiuntur, alij ad Lunam solum: & vnde tanta in plantis odorum diuersitas.*

CAPVT XLVII.

QVÆ in plantis florum atque foliorum cognatio cum quibusdam astris obseruatur: vt alij Solis præsentiâ recreentur & vigeant, alij contrà Sole sinistro velut Sidere icti occumbant, cùm nocturno vigeant tempore; sic & folia quædam contrahantur noctu adducta in sese aut plicata, cùm Solis conspectu latissimè expansa maneant: Ea omninò à succi foliorum aut florum propriâ quadam naturâ repetenda est. Quibus enim humor ille qui

appellit ad florem, vt aperiatur, paucus est & valde tenuis, imbecillo quantumuis calore facillimè in florem adducitur: Et propterea media nocte eiusmodit solent ad lunam aperiri & florere. Solem vero ferre nequeunt, qui nimio suo calore dissipat humorem, quem & paucissimum habent, & amplissimo spatio diffusum: quò fit vt Conuoluulus Azureus dictus, Mirabilis Peruuiana, Althæa frutex, & similes quibus flos de nocte patentissimus est, paulò post feruidioris Solis ortum occludantur, & velut deusta flaccescant. Quibus contrà plantis humor inest copiosus & lentus, is validiori calore indiget, vt alliciatur in florem, atque adeò cum lunæ calor non sit satis, noctis etiam tempore flos eiusmodi clausus esse solet, hiat autem ad Solem, ob potentiorem Astri vim.

Quæcumque verò, lucente lunâ, in se plicata aut adducta contrahuntur, Solibus autem expanduntur folia: Horum tam in arboribus quam in herbis pediculi, aut ipsa etiam folia ramulis atque cauliculis per leuia tubercula articulantur; inest autem illis paucus quidem, sed viscidus humor, qui cùm Sole funditur, collapsa velut folia, & languida nutant; sed frigore noctis concretus, dum in sese cogitur, appensum quoque folium velut rigidum contrahit.

Nec diuersa diurni, aut nocturni in plantis odoris videtur esse ratio, si ad humoris non aquei, sed oleosi conditionem, quæ præcipua odoris causa esse videtur, accedat & substantiæ raritas. Hæc

enim tanti est momenti ad odorũ halitum, vt licet odorem plurimum habeant nonnullarũ plantarum flores & folia, quantumuis calore Solis incalescant: neutiquam tamen odorem effundant, nec nisi trita aut defracta olere soleant: Sic spathulæ fœtidæ folia etiam cùm ad meridianas horas dies vergit, Inodora sunt, defracta tamen grauissimè fœtent. Myrtus itidem non nisi trita olet, Malus medica fructum & florem habet nobilissimi odoris, folia, cùm integra sunt, penitus ignaua; defracta tamen suauissimè olent. Hanc in plantis varietatem substantiæ raritas facit. Quibus enim partibus ea est naturalis, illibatis & intactis, solâ narium admotione persentitur: quibus contra densitas est, earum odor, nisi digitis aut vnguibus violentur, detegi nequit.

Iam verò non mirum est, si rerum omnium odor in oleo facilè conseruetur, cùm in plantis omnis odor in humore quodam aëreo & oleoso contineatur: nec aliter ille odor adimi potest, quàm oleum eiusmodi, quod essentiam nostri appellant, destillationis arte exprimatur: Sic quæ subsidunt alembicis rosarum massæ extracta rosacea aqua odorem non ante deponunt, quàm validiori destillationis arte oleosus ille vapor exspirauerit: nonnulla ob id quoque ardentibus prunis cremantur, vt ligna Iuniperi, Abietis, Cedri, balsami. Et lachrymæ arborum, vt Thuris, Myrrhæ, Styracis. Odorum verò diuersitas inde potissimum peti debet, quòd in aliis plantis humor iste oleosus tenuis est, & valdè paucus: in aliis autem spissior & multus: in aliquibus nullus

nullus omninò: in alijs multa humiditate aquea permixtus hebetatur; quo fit vt in ijs plantis & fructibus in quibus nullus est omninò oleosus humor, vt in Glandis speciebus; aut in quibus nimiâ humoris aquei copiâ obruitur, vt in Cerasis, in ijs nullus odor persentiatur. Flores autem aliqui vt Gelsemini, Hyacinthi Orient. Narcissi Iuncifolij, sicci nihil olent, quia nimium porosi cùm sint euanuit omnis odor dum marcescunt. Qui verò flores aut folia minus porosa sunt, vetustate odoratiora esse solent, vt fœnum græcũ, rosa rubra Malabathrum. Quæ cum teruntur odorem perdunt, aquâ mnltâ eiusmodi perfusa esse consueuerunt, eorumque odor ob expressi humoris admixtionem hebetatur. In virentibus nonnullis plantis, & immaturis fructibus, vix odor percipitur, vt in radice Acori, Pomis, Pyris, Malis persicis: hæc matura tamen odorem assequuntur, cõfecta scilicet humoris aquei vim odoris obtundẽtis per maturitatem portione. Odoribus quippe omninò interna illa aquea humiditas officit, & externa quoq; non mediocriter obest: per imbres enim assiduos, & in quibus locis est nebulosus aër, & roscidus, naturalis florum odor hebetatur: sic cùm pluit apud nos rosæ & violæ, & apud Ægyptios flores omnes odore carent. Ac proindè rectè Theophr. odorem cùm sapore conferens affirmat, vtrumque οὔτε ἐν ξηρότητι, οὔτε ἐν ὑγρότητος πλήθει consistere, maléque ipsum arguere videtur Scaliger, vir subtilitatis exercitatissimæ, cùm in huius axiomatis cauillationem siccissima quædam commemorat,

Id apparet in Trifolio asphaltite Americano nostro lege postea cap. 11.

quæ ſunt odoratiſſima, vt puta Caryophyllon, Coſtum vtrumque, & Cinnamomum: hęc enim ſicciſſima quidem ſunt, ſi humiditatem aqueam ſpectes quâ prorſus carent; ſed ſi oleoſum humorem, longè aliter habet: hoc enim multo ſcatent, & ſi eum aliquando vi ignis contingit extrahi, inodora prorſus manent & inſipida. Eſt autem in Cinnamomo ita tenuis, vt ſponte etiam pauco ſpatio temporis euaneſcat. Taleque Cinnamomum vetuſtate inſiſipidum, & inodorum, apud ſeplaſiarios noſtros, non ſine graui eorum diſpendio, nimium frequenter inuenitur.

Poſtremò tandem quibus plantis ſubſtantia floris aut foliorum rarior eſt, & odorifer humor ille, quem oleoſum diximus, valdè tenuis; per apertos meatus leuiſſimo calore, vt puta Lunæ ſyderis euocatus ſpirat fragrantiſſime: Intenſiori verò diſſipatur. Ac propterea in præſentia Solis odore carent eiuſmodi. Idque in *parizataco* Cluſij, & Geranio Triſti noſtro (de quo nonnihil Th. Iohnſon Anglus nuper vernaculè ſcripſit) & in Heſperide Theophraſti obſeruare licet. Horum enim flores, vt noctu iucunditate inſignes, ita & alio quouis tempore ſunt ignaui. Quibus contra cutis florum denſior, humorque odorifer craſſior eſt aut ſpiſſior, ille non niſi feruentiſſimo calore exhalat: quo fit vt eiuſmodi flores interdiu tantum oleant. Sed hæc ſatis, licet breuiter pro rei dignitate explicata. Fortaſſe aliquando verboſius de hiſce, & alijs plantarum obſeruationibus dicemus.

SCORDIVM SPINOSVM odoratum.

CAPVT XLVIII.

ANNVVM est hoc scordij genus ex Hispania nuper aduectum, quod in siccis & arenosis montibus sponte nasci accepimus, apud nos autem primo verè seritur. Huic caulis est quadratus, molliter hirsutus & multis distinctus articulis, à quibus ramuli emergunt similiter quadrangulares, lentâq; pinguedine obsiti. Mira est in folijs varietas, quæ inferiorem situm obtinent maiora sunt, nonnullisque lacinijs diuisa: qualia sunt Trissaginis aut Scordij vulgaris: quæ superiore ramorum partem occupant longè minora sunt, minusque diuisa: donec tandem in extremis cauliculis nihil incisuræ præ se ferant, adeò verò decrescunt, vix vt cymæ adæquēt Serpilli nostratis folia. Flosculi sparsim inter folia pullulant Scordij aut Teucrij maioris figurâ albidi, tribus tenuibus filamētis ab intimo calyce ortis donati. Spinulę leues, & molles aculei folijs & floribus interiacent: nonnumquam cauliculi qui in suo exortu foliosus & mollis erat, extremitas tandem processu in spinam acuminatur. Floret Augusto mense, cùm flos lapsus est, calyx remanet, quo velut alabastrulo semina 4. compacta & minima conduntur. Sapor huic plantæ vietus est: sed eius odor insigni

SCORDIVM SPINOSVM ODORATVM.

fragrantia commendatur, ac ferè ocymo gratiam parem obtinet: radix oblonga est, tenuibus fibrata capillamentis. Hæc fortaſsè ipsa est herba quam Plinius Cunilaginem mollem vocat, de qua ita habet. Quæ Cunilago mollis vocatur, pilosioribus est folijs, quàm origanum heracleoticum, ac ramis, aculeatisque; trita mellis odorem refert, digitis tactu eius cohærentibus.

Cunicula autem siquidem hæc vox irrepsit, Gręcis Κονίλη nuncupatur, quam vocem Schol. Nicand. in alexiph. Κονίαν, hoc est lexiuium interpretatur, fortè legens Κονίην, aut consilio quodam inde nomen Cunilæ deducens, quasi lexiuialem diceret, quòd ea commodiſſimè, quippè fragrantiſſima lexiuijs addatur: quæ consuetudo apud nos etiamnum inualuit, ijsdem lixiuijs admiscentes Iridis, aut Inulæ radices intersectas, aliaque similiter fragrantia inodorandis linteis. Scordium verò ab allijs, quæ σκόροδα Græcis dicuntur nomen accepit, trita siquidem Scordij folia Cepino quodam fœtore digitos imbuunt, quod diuerso eiusdem plantæ synonimo δύσοσμον appellantes significarunt, contraria cauſſa εὔοσμον nostrum appellauimus.

FVMARIA TVBEROSA INSIPIDA.

FVMARIA TVBEROSA insipida.

CAPVT XLIX.

EST & altera fumariæ Tuberosæ species, quam insipidam ideò appellauimus: quòd gustanti & olfacienti omnis pene saporis & odoris expers esse percipitur. Ramosum huic & velut pennatum folium nascitur, tam tenui diuisura, quam est Iuniperi, eiusdem coloris est cum reliquis fumarijs. Pediculi ab radice ad folia vsque dilutissimè purpurascunt. Radix in duo tubercula rotundatur, quæ geminum velut testiculum repræsentant, villis quamplurimis velut adnatâ pube vestitum; ac ferè ea similis est Satyrio, quod ab eadem radicis figura Cynosorchidem nominarunt. De flore nihil statuo, nec dum enim apud nos floruit, cum tamen album, esse intelligo. Ab eodem Canadensi solo repetitur. Cæterum hanc plantam fumariæ speciem esse nemo ambigit, qui radicem cauam nouerit, omnis fumariæ ortus tempora, radicum formas, & foliorum naturam intellexerit.

Reddenda hæc est Fumariæ species paginæ 59. subijcique debet capiti XXIV. quia eo loci negligentia Typographi prętermissa fuit.

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

CAPVT L.

EGREGIVM hoc Lamium ab Hispania allatum non repit vulgarium more; sed velut illud quod in Pannonia crescit stato se limite continet, restibili semper per Hyemem radice quæ capillaris est. Caules mittit palmares quadrangulos atropurpureos. Folia Lamij rubri colore & specie, vtrimque ex aduerso posita nascuntur, pari interuallo ferè distant: ex suo quæque sinu ramulos fundunt: qui ex superioribus oriuntur proceritate reliquos superant, sed folijs carent & floribus ornantur, foliorum vices explent tenues appendiculæ singulorum florum lateri appositæ, inter quas geminas semper, situs est calyculus apprimè referens imaginem tali vulgaris, qui mulierum calceis suppingitur: hoc velut alueolo flos & semina delitescunt. Calyculus ille inferiori parte rimâ finditur, illac nimium qua erumpere debet Amethistini coloris tubulus, qui floris loco est; tubulus inquam qui dum longior euadit modice dilatatur, dumque desinit in rictum hiat: cùm defloruit tubulus decidit, atque hiulca priùs calyculi rima strictè obsignatur, inibique velut in arcula 4. semina iuxta posita albida continentur. Totius plantæ & odor & sapor eadem quæ Lamio, de viribus nihil peculiare compertum habemus

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

habemus. Lamium autem dicitur, quòd vrticam referat innoxiam, morſu carentem, qualis iners, mortua & vulgo archangelica nominatur: à Plinio autem *Lamium* dicitur, ab eo fortaſse quòd florum figura veluti cucullo laruatam lamiam quandam repręſentet, vt credit Dalechampius. Cæterum vires illæ apud eundem Plinium integro capite reperiuntur. Adeò efficaciter autem lieni obſtructo mederi dicitur, vt inde Itali, apud quos vernaculo ſermone Milza ſplenem ſignificat, Milzatellam appellauerint. Noſtram autem Lamij ſpeciem eo efficacius idem præſtare conijcimus, quo præter odorem & ſaporem, & partium ſimilitudinem Lamio vulgari congenerem, florum accedat color violaceus, redolens quidpiam ſpleni magis ſympathicum, ac melancholico humori dicatum: namque à coloris ſimilitudine conſortes quoque vires venari licet, vt teſtatur Galenus de ſimpl. Med. facultatibus, & illuſtrat ſeminis Cnici exemplo. Vide Ioan. Baptiſtam à Porta, in ſuæ Phytognomonic lib. 2. cap. 39. & cap. 18. lib. 1.

Cap. 15. lib. 21.

Cap. 14. lib. 22.

Cap. 25. lib. 3.

TRIFOLIVM ASPHALTION Canadenſe.

Cleome Cornuti

CAPVT LI.

FRVTEX hic ad cubiti altitudinem in America Septentrionali attollitur, virgam habet tenuem, iunceam, atropurpuream, quæ ſtatim ab

TRIFOLIVM ASPHALTION CANAD.

Cleome Cornuti

infima parte παραφυάδας hoc eſt ramulares propagines emittit, Summitate in plures diducitur, à quibus folia loto arbori ſimilia prodeunt, acutiora tamen & anguſtiora, qualia ὀξύφυλλα Dioſcorid. nominare conſueuit; leuiter etiam hirſuta ſunt, ac velut oleoſa pinguedine obſita: ex vno longiori pediculo naſcuntur. Hæc, vt dixi, c. 47. defracta, aut ex attritu non olent, verùm cum leuius attrectantur, oleoſus hic humor digitis apprimitur moleſtus grauitate odoris, qui quidem odor in nouella planta Rutæ eſt, in adultiore hirci, aut bituminis: cuiuſque rami extremum flos occupat purpureus, vt in ſcrofularia tribus exertis foliolis conſtans, & vno ſemper intus reflexo, quod poſtremum ſuperant tenuia filamenta tria albo apice donata. Floris foliola intus alba ſunt, licet à tergo purpurea ſint. Flori ſuccedunt ſiliquæ digitum longæ, æquè quàm folia hirſutæ, oleoſæ, virides, extremo purpureę, in quibus alueolis diſcreta conduntur ſemina lata, oblonga vt cytiſi, medio ſinu excauata, vt faba purgatrix, aut renes animantium: quo fit, vt intortum veluti corniculum efforméт. Radix longa, fibroſa, inſigni feruore prædita eſt, ac ferè pari acrimonia linguam mordicat, qua Anemone. Annua eſt, & non niſi ſatu perennat. Cœterum à nemine hactenus proditum fuit Trifolium, quod ſuis omnibus partibus Trifolio bituminoſo à Dioſcoride allato aptius reſpondere videatur: nulla ſiquidem eſt in noſtro Trifolio particula, ſiue folia, ſiue florem, ſiue ſemina, aut caulem ſpectes, quam non delinearit ad vnguem

Ex relatione Domini Robini nec enim licuit ob frigus intempeſtiuum videre.

Cap. 123. lib. 3.

Dioscorides : nam quod atropurpureos ramulos dixerimus, cùm simpliciter nigros ille descripserit, hoc parum est, nec ferè apud auctores discriminis alterius, quàm quòd saturatioris aut dilutioris coloris sit. Sed cùm odoris & coloris præstantia locorum ratione contingat ex Theophrasti sententia τὸ γὰρ ὅλον ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ἡ εὐοσμία καὶ ἡ εὐχροια παρὰ τοὺς τόπους ἐστίν· vt habetur cap. 6. lib. 6. Hist. Plant. causam huius rei esse arbitror, quòd hæc Trifolij species apud nos velut extorris viuat : ac proindè sicut in iustam magnitudinem vix adolescit, ita neque completam fructus eius maturitatem, neque viuidum caulis & flores eius colorem adipiscuntur.

Matthiolus Iconem vnius plantæ dedit pro Trifolio bituminoso Dioscor. quæ præterquam quod nec caulem, nec semina, nec florem ostentet, folijs etiam nullatenus respondet: siquidem rotundiora sunt, quàm vt oxytriphylli nomen mereantur. Accedit & quòd nullam illius descriptionem fecerit, quasi satius existimasset de incognita sibi herba tacere, quàm temerè quidquam enunciare. Dodonæus aliud trifolij genus dedit, quod bitumen olet (nam huius generis plures sunt species.) quam sæpè etiam in hortis nostris obseruaui: huic caulis est viridis, flos cæruleus vt Scabiosæ compactus in globulum. Sed his notis plurimùm dissidet à Genuino Dioscoris trifolio, cuius non modo caulis niger est; sed etiam flos purpureus. Allucinatur etiam grauissimè, cùm purpureum colorem interpretatur

cæruleum. Sequutus omninò Ruellij sententiam, & non audito Galeno, qui lib. de Theriaca ad Pisonem, Trifolium vere cùm floret Hyacintho similem esse testatur: at hyacinthus veterum non cæruleus est, sed purpureus, eâque purpura tinctus, quæ in rubrum tendit; siquidem flos est ex Aiacis cruore æditus, vt vult Ouid. Fab. 6. lib. 10. Metaph.

Cap. 4.

Tyrioque nitentior ostro.
Flos oritur, formamque capit quam Lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.

Vbi aduerte Tyriam purpuram rubram esse ex Vitruuio. Hic enim auctor est purpuras pro soli proprietate alium atque alium habere colorem: Apud Tyrum quidem rubrum; circa Africam autem Puniceum succum emittere. Idem confirmat Plinij auctoritas, liquor purpurarum nigrantis rosæ colore sublucet. Sanguinis color purpureus est apud Virgilium.

Lib. 9. cap. 36.

Purpuream vomit ille animam, &c. & 11. Æneid.
Labitur exanguis, labuntur frigida letho
Lumina, purpureus quondam color ora relinquit.

Vnde videtur natum purpurisso verbum quo vtitur Plautus in Truculento.

Istas buccas tam belle purpurissatas habes.

Refert Plinius Hyacintho pro cocco hysginum tingi in Gallia, coccus autem rubrum pingit, non Cæruleum. Et sanè æquum est lapidem Hyacinthum quem vocant, sic appellari quod floris Hyacinthi herbæ colorem referat, quod si ita est cùm Hyacinthus lapis ad obsoletum rubrum tendat, &

Cap. 26. lib. 22.

vini quodammodo colorem imitetur. Cuiuis ergo apparet, & Hyacinthum purpureum & Trifolium bituminosum, quod ex Galeno flore colorem Hyacinthi refert, nullatenus ad Cæruleum tendere colorem; sed omninò ad rubrum. Non negauerim tamen purpureum colorem aliquando pro violaceo sumi posse, vt cum purpureæ dicuntur violæ: idque obseruauit Plinius dum triplicem purpurei coloris facit differentiam, vnius in rosa vulgari, secundi in viola, tertij in malua; nam & ex purpurâ quæ circa Africam reperitur, & puniceum & violaceum colorem tingi notauit Vitruuius: qui color Cornelij nepotis tempore vigebat; fiebatque potissimùm cùm vetustate collaberetur purpurarum succi vigor ille puniceus, cui succo diutius asseruando, cùm summa & peruigili cura opus esset, ne situm contraheret, ob eam causam & magnopere commendabatur purpura violacea, nec minore pretio quàm Tyria aut Punicea æstimabatur: Sed Cæruleum colorem dici purpureum nunquam obseruauimus. Nolim tamen affirmare hoc Trifolium nostrum, verum esse Trifolium Asphaltion, siue bituminosum Dioscoridis: licet nullum fuerit hactenus inuentum cui magis quadret allata à Dioscorid. descriptio, vt conferenti perspicum erit: idque potissimum, cùm ad semina & folia & florem, & colorem, quibus fert omnes descriptionis Dioscoridis notas: accedat & qualitas veneno aduersa, huic plantæ nostræ tam à natiuâ proprietate insita, quàm & ob insigni calore, viqúe attractrice quâ pollet sum-

Plin. cap. 8. lib. 21.

Cap. 123. lib. 3.

mâ. Nisi fortè hoc Trifolium nostrum alibi nascatur, quàm in Americâ: vnde venire in cognitionem Dioscoridis potuerit: quod nemo hactenus obseruauit: licet id crebro in plantis accidat, vt varijs & maxime distantibus regionibus, eædem omninò generentur à natura, quæ vt vbique eadem est, ita & vires suas æqualiter vbique diffusas esse aliquando demonstrat. Sic Glaux exigua, quæ maritima à Dioscoride dicta fuit, in continenti reperitur, eamque sæpius Meudoni, in siccissimis & editissimis locis collegi; fortasse ita fuerit de hoc Trifolio, quod alibi fortè natum & vidit & descripsit Diosc. Nemo enim est tam rudis, vt ignoret Dioscoridis ætate nondum Americam, nedum Canadensem regionem detectam fuisse.

COLCHICVM VARIEGATVM.

CAPVT LII.

RIGVIS maximè pratis gaudet Colchicum omne; quanquam & siccanea non auersetur, illudq; potissimum genus, quod ex Insula Chio differtur, hoc enim cultu aut nullo aut leuissimo contentum est. Cur autem fritillare dictum fuerit, ab ijs, qui eius figuram citra Historiam dederunt nuperrimè, non facile capio. Nam cùm huius flos fritilli in modum quo tesserræ agitatæ mittuntur in alueolum latissimè non sit excauatus, imò fundum

habeat

COLCHICVM VARIEGATVM.

S

habeat peranguſtum; aptius, vt videtur, Colchicum variegatum appellari poteſt.

Autumno ſtatim ineunte, ſuper terram flos emergit mille variegatus maculis, dilutè purpura-ſcentibus, quadratis, & in quincuncem diſpoſitis, vt in Meleagride Dodonæi. Sex ille folijs componitur, ſingulis ineſt albeſcens quædam vena, quæ per eorum medium ab infima parte ad mucronem vſque prorepit. Filamenta ſex longiora cæruleis apicibus donata, à cauitate floris oriuntur. Bulbus huic plantæ pro radice eſt, tunicas habens plures, coloris ex nigro rufeſcentis, interior multâ bombace munitur: conſpicuum id eſt, ſiquis delibret. Poſt florem folia fert atrouirentia, anguſtiora, & breuiora noſtratium. Æſtate media ſeminibus turget rufis, quæ ſiliquæ coriaceæ, virides, cellulatim coërcent: nullas habet peculiares vires, quibus ſupra cœtera Colchici genera commendetur.

Colchicum autem à Colchide dictum, in qua vt in Meſſenia plurimùm naſcitur (vt ait Dioſcorides) qui vulgare Colchicum exactè depinxit, ne fortè ſaporis voluptate imperitos falleret, Præſentiſſimum alioquin venenum, quod fungorum perniciosorum more ſtrangulando enecat, niſi tamen effectum occupaueris lacte bubulo largè poto.

Lib. 4. cap. 84.

De hoc Colchico noſtro nihil hactenus Authores prodiderunt. Sunt autem & alia permulta, quæ in hortis noſtris obſeruantur, Colchici genera, quæ raritate inſignem florem edunt; triplicemque eorum differentiam hic ſubtexere operæpretium eſſe duximus.

Primum ergo flores habet lacteo candore insignes, qui variis colorum picturis luxuriantur, venis nonnullis excurrẽtibus, nunc diluta purpura, nunc saturatiore tinctis. Apparet etiam in foliis huius plantæ virentibus similis varietas, quod & in Tuliparum genere, & (vt semel dictum sit) in reliquis plantis omnibus, quarum flores quos striatos nostri vocant simili varietate commendantur, obseruare licet.

Colchicum striatum.

Secundum verò Colchici genus & florum minore copia, & innumera prope foliolorum serie à reliquis distinguitur. Nuncque languidè, nunc vero obscurè purpurascit. id Colchicum flore pleno ea propter appellamus.

Colchicum flore pleno.

Tertium denique in pratis Pallesiacis, vt postea indicabimus, sparsim vulgaribus permixtum inuenitur. Huic flos est Amaranthinus, florisque pediculus, qui in cæteris speciebus albicat, purpureo colore inficitur.

Colchicum amaranthinum.

DE MILLEFOLIA *tuberosa*.

CAPVT LIII.

II APVD quos stirpes prosequendi laus viget, id imprimis, arbitror, cauere debent, ne dum apertis inambulant campis vel minimam herbulam negligentius prætereant: nam multæ quotidie incredibilesque differentiæ pedibus pro-

culcantur, ob affinitatem quam cum similibus primâ fronte præ se ferunt: quas si propius intueremur, aut etiam erueremus, alias sæpè, aut saltem in aliquo diuersas nemo nostrum non deprehenderet; hoc mihi sæpius initio contigisse ingenuè fateor: verumtamen posteà cùm paulò diligentius rei herbariæ incubui, vt ardere hac exercitatione cœpit animus, ille & oculos & manus, nares & palatum in consilij sui societatem adsciuit: ita vt nullam postmodum plantam offenderim, quæ eruta hisce sensibus non subijceretur. Neque verò aliter exacta haberi potest plantarum cognitio, testãte Galeno cap. 3. lib. de Theriac. ad Pisonem, quot enim sunt herbæ quæ variant partibus ijs quæ terrâ occuluntur, cùm sint eædem alijs quæ prominent? exemplo fuerint Cynosorchis, & palma Christi: Valeriana & Nardum Montanum: Ranunculi species inter sese, aliæq; quamplurimæ. Saporis ratio discriminis pondus non leue affert; sed primas tenent vires eximiæ, non illæ tantum quæ sapore deteguntur, suntque velut in propatulo cuilibet expositæ, sed illæ quas vt quid maximè pretiosum auara natura penitiore earum sinu vt gazophylacio condidit, noluitque mortalitatibus nisi longâ annorum vsurâ per experimenta promi, vtpotè quibus nullum est cum saporibus commercium. Experientiam itaque (non inertem illam, sed eam quæ ratione fulcitur) vt arbitror potiorem esse trutinam, quâ quæ prisci vtriusque linguæ auctores de plantis expresserunt, verane sint, an fabulosa ponderentur: ita & vnicã esse

viam censeo, quæ nos in plantarũ ab ijs traditarum cognitionem deducere possit; ac proinde Dioscorides, Iulio Basso, & Nicerato, & Petronio, & Asclepiadi minus assentiendum suadet, in pręfatione libri primi, qui τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, καὶ δοκιμασίας, ἐξ ἐπιδρομῆς παρέδοσαν, οὐ τῇ πείρᾳ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν κανονίζοντες, qui medicamentorum vires probationesq; cursim cõplexi, nullo experimento eorũ effectus cõprobarunt. Sic lieni accõmodatum Splenium fortuna detexit, euentus comprobauit, ratio stabiliuit: huic classi Alysson, Phalangium, Alimus, Pœonia, & aliæ adnumerantur, quæ tantum experimentis vera esse comperimus: Sed de millefolia stratiote, quam Achilleon veram esse nonnulli cum Plinio contendunt, longè aliter habet. Nemo enim est Antiquiorum, qui non ipsi astringendi vim concedat, & singularem sanguinis vndecumque fluentis sistendi facultatem, ac proindè eam (inquit Plinius) vt vulneribus pręcipuam cum ærugine in vulnus Telephi decutiens Achilles pingitur, Dioscorides idem censet lib. 4. cap. 103. Millefolium stratiotes quod χιλιόφυλλον vocant; ἔστι δὲ αὐτὴ ἡ βοτάνη σφόδρα ἀγαθὴ πρὸς αἱμοῤῥαγίαν, καὶ ἕλκη παλαιά, &c. Galenus libr. 7. de simplicium Medicament. facult. sub nomine Millefoliæ ait ξηραντικῆς ἐστιν εἰς τοσοῦτον δυνάμεως, ὡς κολλᾶν τραύματα. Et libr. 8. sub nomine stratiotis terrestris, quæ mellifolia est. Habet, inquit, τι στύψεως ὥστε διὰ τοῦτο καὶ τραύματα κολλᾶν δύναται, ἔνιοι δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς αἱμοῤῥαγίαν χρῶνται. Cùm tamen, quod nemo hactenus obseruauit, con-

Galen. è 3. lib. de Theriac. ad Pisonem.

Cap. 5. lib. 25. nat. histor.

MILLEFOLIA TVBEROSA.

trariam vim ipsi inesse experientia comprobarit, Naribus enim indita, non longè post sanguinis stillicidium infert, ac si diutiùs contineatur hæmorrhagiam ciere consueuit, proindè felicissimo successu ipsam addere soleo medicamētis, quæ ad menstrua, aut lochia suppressa componuntur, siue enematis aut aposematis, aut topicis; quin etiam ipsa per se locis inserta plurimis opem attulit: ob eamque causam Naturam existimo tantâ copiâ ipsam humanis vsibus exposuisse, vt nullibi non nascatur, solo restibili, fœcundo, macro, ubique; sed maximè in siluis recens detonsis aut saltem, non opacis. Ex quibus colligitur verum Dioscoridis χιλιόφυλλον stratiotes Millefolium vulgare non esse, aut certe, quod existimo, Dioscoridem & Antiquiores potiùs ex saporibus deductas vires expressisse, quàm eas quæ experientia multis post sæculis demonstrauit.

Apud nos autem in suburbano nemore quod Bononiacum vocant, Millefolia crescit, quam fortuitus casus detexit. Huic radix est tuberosa nucis auellanæ aut Ponticæ magnitudine, ac ferè in eiusmodi tubere nascitur animalculum, colore viridem inter ac cæruleum medio, quod millepedam refert, adeò exile & exiguum, vix vt oculis deprehenderetur, nisi lucidissimo splendore intermicaret: Quo factum est vt initio existimauerim, tuber illud ab esu eiusmodi vermiculi inesse huic plantæ, sed cùm etiam in hortum meum transtulissem, occiso vermiculo, ferè anno post crassius tuberculum obseruassem, meis quoque amicis accuratis stirpium obser-

uatoribus communicaſſem, diuerſam eius ſtatuimus eſſe à reliquis differentiam in ſolo tamen radicis diſcerniculo poſitam.

ALTHEA ROSEA PEREGRINA forte roſa Moſcheutos Plinij.

CAPVT LIIII.

PLANTA hæc quam Africa genuit, quotannis ex viua radice longa, alba, lenta, circa Maium menſem erumpit: caules habet rotundos, virides, medulla plenos, vno verbo maluaceos; folia ſunt ſubrotunda, & aliquo modo Cyclamini, propius tamen Mori noſtratis folia referunt, pronâ parte molli & tenui lanugine caneſcunt, oleæ foliorum inſtar, ſupinâ aliquanto magis virent. Cuiuſque caulis faſtigium globulos virides admittit non paucos, qui ſinguli & ſingulis pediculis teretibus innituntur, & quamplurimis filiolis oblongis & anguſtis omni ex parte circumdantur: oriuntur hæc foliola à baſi globuli, diſtant inter ſe aliquo interuallo, egregioque ordine diſpoſita, velut cancellis eundem globulum obſepiunt, qui dum maturitate dehiſcit, in quinque partes finditur, alueoque ſuo condita quinque fundit latiſſima folia, quæ roſeum florem exprimunt, ſimilem, atque etiam ampliorem Maluâ roſeâ Lobelij. In huius floris vmbilico ſtat panicula albida, piſtillo tenui fulta, qualis in floribus

ALTHÆA ROSEA PEREGRINA.

floribus Althęæ fruticis conſpicitur. Hæc Althęa quam vocamus roſeam, florem edit in fine Augusti roſæ ſimilem: vt certè videatur eſſe illa roſæ ſpecies, quam Plinius conciſâ breuitate, vt ſolet, ſubindicauit potiùs, quàm deſcripſit, c. 4. l. 21. ſuæ Naturalis Hiſtor. Hancque Moſcheuton vocat: quod verbum, Gaza interprete apud Theophraſtum, viuiradicem ſignificat, quale epitheton noſtræ Althęæ valdè competit. Quamuis enim reliquæ roſarũ ſpecies, quæ malleolis panguntur, ita nominari poſſint; quia tamen non radice tantum, ſed & ſtipite viuaces ſunt, huic vni autem ſingulis annis frigore intermoritur quicquid ſupra terram eſt, caulis, folium, flos; ſolaque ſuperat hyemem radix, quæ quotannis circa Maium menſem nouis partibus, nouis veluti membris repubeſcit; ideò Moſcheutos præ cæteris appellari meretur. Cæterum vt quiuis intelligat, quàm apte ſuis partibus noua hæc roſa Plinianæ reſpondeat, lubuit ſubnectere Plinij verba, *Alia Roſæ ſpecies funditur è caule Maluaceo, folia oleæ habente, Moſcheuton vocant*, & poſtea inter roſas odore carentes recenſetur. Caulis noſtræ Althææ Maluaceus eſt, folia quoque ſunt oleæ, non figura quidem, ſed canicie ſimillima; præterea odore vacat; florem roſeum habet; nouamque ſingulis annis formam induit; coronamentis additur. Ac proindè non abs re, quis hanc Althęæ ſpeciem, Moſcheuton roſam appellauerit. Iam vero vt noſtræ nomenclaturæ rationem reddamus, Certiſſimum eſt hanc plantam maluaceam eſſe ſilueſtrem: Hæc

Cap. 4. lib. 21.

enim à siluis Africanis, ob floris gratiam, translata ad hortos nostros vno abhinc, aut altero anno fuit. Siluestris autem malua, inquit Dioscorid. Althęa vocatur. Cuius vocabuli rationem reddit, διὰ τὸ πολυωφελὲς καὶ πολύχρηστον αὐτῆς, quòd inter primas sit vtilis, plurimisque polleat pręsidijs. Et Plinius Aristalthęam nominauit, quòd omni ex parte bona sit, & intus sumpta, forisque apposita pariter auxilietur, ἀπὸ τοῦ ἀλθαίνειν, aut ἄλθειν, aut ἀλθεῖν quæ verba mederi sonant: Quamuis autem de viribus huius nouæ plantæ nihil compertum habeamus, quod publico demus; arbitramur tamen in ijsdem quibus althęa valet pręstandis, esse singularem.

RAPISTRVM MAXIMVM rotundi-folium Monospermon.

CAPVT LV.

Crambe hispanica ob.

MAXIMVM vocamus hoc Rapistrum eo quòd omnes huius generis spècies superet foliorum amplitudine: hæc verò sunt Raphani modo, extrema parte rotunda, & ambitu crenata: supinâ varijs asperitatibus in spinulas setaceas leuiter extuberant, amplitudine palmari. Circa caulem subnascuntur his vtrimque, in eodem pediculo minora.

Caulis ad duo cubita eleuatur, striatus, angulosus, vt folia hispidus, in multiplices surculos

RAPISTRVM MAX. MONOSPERMON.

Crambe hispanica L.

flores albi nec (ut ignarus pictor voluit) flavi

diuiditur, in quibus longè minora, quàm in Caule folia glomeratim aggeruntur, & ſine ordine locantur: ſunt enim illa & magnitudine, & figura vrticæ græcæ ſimilia: onuſti ſunt ſurculi innumera florum propagine, adeò vt integrâ vigeant æſtate: flos ex rotundo capitulo ſubflauo in quatuor candida foliola ſeparatur, inter quæ tenuia filamenta & piſtillum viride, cum apicibus luteis apparent. Cuique flori ſuccedit ſemē vnicum, paruum, ſubflauum, rotundum, rotunda quoque capſulâ membranacea coriandri magnitudine incluſum: quamuis initio dum viret, paulo longior appareat; per maturitatem tamen orbicularis eſt figuræ. Et ea propter à ſingularij ſemine, Monoſpermon appellauimus (quali epitheto, ob eandem cauſam *braſſicam marinam* inſigniri voluit Turnerus) quòd videlicet non vt vulgare Rapiſtrum, longioribus ſiliquis plura ſemina contineat, ſed vnicâ eáque, vt dixi rotunda, vnicum tantum. In Hiſpania naſcitur.

RVBVS ODORATVS.

CAPVT LVI.

HVIVS fruticis radix Rubi vulgaris modo, per ſumma ceſpitum vagatur. Folia fert ex longo pediculo leniter hirſuta, latiſſima, in angulos exeuntia; ſeu vt Theophraſtus ait, παρασχαδίζοντα ἐκ τοῦ ἄκρου καὶ ἐκ τῶν πλαγίων, hoc eſt, quæ cùm extremo

RVBVS ODORATVS.

tum, lateribus ſinuata conſidunt: vno verbo σκολο-πώδη: hoc enim vocabulo peculiarem iſtam folio-rum figuram, quæ viti, aceri maiori, & rubo de quo ſermonem habemus communis eſt, Theophraſtus explicat. Quamquam cap. 18. lib. 3. Rubo folium tribuat ἀγνῶδες (malè enim quicumque huius no-minis loco ἀχνῶδες, ἰχνῶδες reponunt, corruptè etiam legitur apud Athenæum ἀγλώδες, vt aliquando de-monſtrabimus, ſi Deus dederit) quod nomen ἀγνώ-δες, non tam Rubi folio, quàm diuiſuræ proprium eſt: ſunt enim Rubi folia quinque ſinubus, & plu-ribus aliquando ad pediculum vſque diuiſa, ſimili prorſus modo ac in vitice accidit, quam Græci λύ-γον, aut ἄγνον appellant, vnde deductum nomen ἀγνώ-δες φύλλον, folium viticeum. Sed iſta obiter & ad Theophraſti mentem aperiendam, quam nemo vnquam aſſequi poteſt, niſi qui in cognitione ſtir-pium tam indigenarum, quàm exoticarum verſa-tiſſimus ſit. Sed vt ad propoſitum redeam: elegan-tiſſimi huius Rubi folia fragrantiſſima ſunt, parem-que agrimonio odorato aut pimpinellæ odoratæ ſpirant odorem: ſine ordine circumpoſita ſunt cau-dicibus, qui plurimi & ramoſi ab radice ſe attollunt, ſarmentoſi, flexiles, medulla pleni, ſpinis vacui, mol-liter hirſuti: nudantur folijs autumno, præterquam in cacumine; cymæ etenim in Hyemem vſque pro-rogant moras, quo tempore & ipſæ cadunt, vnáque & areſcit caulis, nec enim Hyemis inclementiam patitur; ſed quotannis renouari ſolet. Flores fert in ſummo, magnitudine & figura roſæ ſimplicis,

quam caninam vocant: nam & in Rubo quoque prouenit rosa, inquit Plinius; quo fit vt veteres κυνόσροδον idem esse ac κυνόσβατον existimarint, cum Dioscoride cap 124. libri primi, quamquam à neotericis toto cœlo distinguantur. Cæterum roseus iste Rubi nostri flos, quinque folijs sinuatis constat, colore est dilutissimæ purpuræ violaceæ, in calicis medio sui mille luteos apices complectitur, vt rosa, succeditque tandem fructus, vulgaris Rubi Hortensis figura, non adeò gratus sapore; sed forma similis, ὑπέρυθρος καὶ παραπλήσιος τῷ τῆς ῥόας, vt de vulgari inquit Theophr. hoc est vt interpretor, ex granulis Rubris compactus, vt malum punicum Nec enim satis appositè ad Theophrasti mentẽ, nonnulli hanc Rubi similitudinem cum malo granato eruunt à Cytino, hoc est vt Celsus vocat à mali punici capitulo, quod Cælius Aurelius ambulacium aut ampullacium latine dici testatur; quamquam huius rei nullam faciat mentionem Theophrastus. Malim itaque potius de pomo Rubi, quàm de putamine rosæ caninæ, quod vernaculè *grate-cul* vocant, interpretari; est enim pomum Rubi quamplurimis acinis & granis Rubris ita congestum, vt malum granatum exempto cortice perbellè referat.

Cap. 18. lib. 3. Histor. Plantar.

CAPVT

NARCISSVS PVMILVS Indicus Polyanthos.

CAPVT LVII.

HVIC Narcisso, quòd infelicius crescat, nec vltrà palmum eius caulis adolescere consueuerit, pumili nomen dedimus.

Radix est carnosior, maiorque bulbus : folia octo aut nouem, palmum longa, lata pollicem, glaucè virentia, non recta vt reliquorum, sed modicè flexuosa, iuxta terram nata obliquè prodeunt. Inter quæ non medius caulis, sed relictis ad latera folijs, nudus & liber erumpit. Hic non rotundus vt reliquorum, sed semunciam latus, postquam medij palmi proceritatem impleuit, membranam turbinatiorem, quâ velut capite clauditur, aperit; apparetque tandem eximia nouemdecim, aut viginti florum vmbella, qui pro soli cælique ratione languidius aut saturatius rubescunt. Singulis est Colchici pratensis & figura & magnitudo : sex enim constant folijs, quæ ab angustijs in latitudinem paulatim sese laxant. Foris sinus secundùm eorum longitudinem fertur, qui & in subiectum flori capitulum producitur, tot pariter cristis extuberans, quot folia strijs excauantur. Sex stant in medio filamenta longiora apicibus cęruleis donata. Subsunt quibusque floribus pediculi triangulares; hi cùm inter se

NARCISS. PVMILVS INDIC. POLYANTH.

caulis in apice cõmittuntur, admirando prorsus ordine dispositi, naturale, sed vix imitandum Icosaëdrum formant. Flos quoque vt aspectu, ita & suauitate est inenarrabili; præcocior est etiam reliquis: floret siquidem ante Arcturum; octiduo post autem apud nos semine viduum collabitur.

Maioris autem Indici Narcissi duplex apud nos obseruatur differentia. Alter quippe floribus est præcocioribus, ex rubro candicantibus, & odoratissimis: caule dum semina maturescunt virescenti.

Narcissus maior Indicus præcox.

Alter verò florem edit post Arcturum, longè rubentiorem, sed ignauius odoratum: caule semper atropurpurascente. Communem autem habent florendi modum, siquidem vtrisque caulis exit sine folijs, subnascentibus tantum elapso flore. In eoque maxime differunt à pumilo antea descripto, cuius non solùm vno eodemque tempore caulis & folia prorepunt, sed etiam per Hiemem tabido caule, eadem virere perseuerant: imò nunquam ea marcescere nisi per extremum quisquam obseruauit. Differentiam facit & caulis, quem illi nunc geminum, nunc etiam triplicem, semper verò teretem habent, cùm sit huic vsque singularis, & in amplitudinem latescens. Eadem tamen omnibus radix, bulbus scilicet vnus, mollis & carnosus, multis obductus tunicis, quæ siccitate (Eriophori bulbi modo) in sericeam lanuginem discerpi possunt; subsunt verò maiores fibræ quibus altius infixis velut osculis bulbus humi teporem ebibit.

Narcissus maior Indicus serotinus.

Has omnes plantas, etiamque proximo capite se-

quentem, vt inter liria aut Narcissos (quæ duo apud Theophrastum vnum idemque sunt) commodissimè numerari posse censemus, ita & liliorum generi nullatenus ascribendas testamur. Ac in eo sequimur Theophrasti mentem, qui quatuor affert in vniuersum proprietates Narcissorum generi communes, quas in lilijs nemo repererit; hæc verò familiares sunt nostris indicis Narcissis. Prima est quòd cùm satorũ omnium ac proinde liliorum, τὸ φύλλον ἀνατέλλει πρῶτον· εἶθ' ὕστερον ὁ καυλός· Narcissus contra caulem prius, deinde folia promit. Secunda à radice petitur, quæ Narcisso est περιστεμφερὴς κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ βολβοῦ πλὴν οὐ λεπυρώδης. Lilijs autem bulbus squammata velut agglutinatione compingitur.

Cap 12. lib. 7. Hist. Plant.

Ibid.

Tertia à situ foliorum humili, & quarta à tunicis quibus flores Narcissorum concepti ante partum includuntur. Narcissus enim τὸ μὲν ἐπὶ γῇ φύλλον ἀσφαλῶδες ἔχει, &c. τὸν δὲ καυλὸν ἄφυλλον μὲν, καὶ ἐξ ἄκρου τὸ ἄνθος, καὶ ἐν ὑμένι τινὶ, καθάπερ ἐν ἀγγείῳ, &c. folium Albuci terræ proximum gerit, habet caulem sine folio, florem suo ferentem cacumine, in membrana veluti vasculo inclusum largè. Lilium autem & folia per vniuersum caulem habet disposita, & flores apertos nullaque ante vagina inclusos.

Cap. 6. lib. 6. Hist. Plant.

A Narce autem, & stupefactoriâ facultate Narcissus dictus est, non à fabuloso puero.

Cap. 19. lib. 21. Plin.

NARCISSVS IAPONICVS rutilo flore.

CAPVT LVIII.

INTER omnes Narcissos qui hactenus inuisi apud nos extiterunt, prima vt arbitror auctoritas nobilissimo huic generi debetur; quod paucis ab hinc annis ex Iaponia allatum, strenui admodum & nullis sumptibus parcentis viri Ioannis Morini cultura, tandem in florem prosiluit septimo mensis Octobris, anno Domini 1634.

Spectabilis thyrsus per initia nudus folijs, paulatim se in pedis altitudinem subrigit, superiore parte virens, infernâ mille atropurpureis notis infuscatus. In cuius fastigio nouem aut decem florum gemmæ totidem petiolis hærentes, in vmbellam disponuntur, quę prius oblõga & rotunda quadam vagina membranacea celabantur. Hæ dum florem patefaciunt, in sex folia diduci solent; Si potissimum planta hæc resoluta, & pingui humo seratur: nam si siccâ aut confectâ posita sit, soli macies plerumque nonnullos vno aut altero folio mutilat. Quod omnibus fere floribus familiare est, qui ab exteris Regionibus, aut saltem extra natale solum transferuntur: quorum integritatis & elegantiæ non minimum soli macies detrahit: Hæc namq; fructus etiam natura dulces in acerbos, & læues in hispidos

NARCISS. IAPONICVS RVTILO FLORE.

vertit. Grossulæ fidem faciunt, quarum pomum spinis vndique aculeatum nuper vidimus; licet huic id tantum generi peculiariter ingenitum affirment. Quanquam certum sit plantas omnes, vt culturâ & opimæ terræ adiectione feritatem omnem deponunt, ita & facilè eandem aut incuriâ, aut soli siccitate resumere. Singula ergo cuiusque floris folia duas vncias sunt longa, admodum angusta, & exiguâ veluti lacunâ sulcata: iuxta floris centrum breui acumine gracilescunt, extrema parte inflexa resupinantur (pro more Lilij Montani, quod Martagon vocant) Color floris est Cinnabaris, aut laccæ elegãtioris, venâ sanguineâ tamen lacunarum media discriminãte: Sex stant in medio filamenta folijs longiora & pallidius rubentia, totidem apicibus atropurpureis ornata. Vnus odor abest, eius defectum natura suppleuit viuacitate coloris, quem non modo pigmentorum mixturæ artificio quisquam assequi nequit, sed nec vllis hactenus floribus similem concessisse naturam obseruatum est. Nam prętet eximium hunc colorem, quo intuentium obtutum hebetat; si fortè serenus dies affulserit, floremque radijs sol meridianus illustrauerit, mille velut scintillas euibrat, quas pertinax oculus, inconniuensque, vix momento sustineat.

Grossulæ aculeatæ.

Subest bulbus prioribus similis. folia verò non nisi tabido caule erumpunt: quorum color non glaucus, nec obscurus, sed grata viriditate renidet.

ORNITHOGALON LVTEOVIRENS Indicum.

CAPVT LIX.

QVAMVIS à flore lacteo Ornithogalon, aut Ornithogale herba, vt Plinianũ loquar, deducta esse videatur; Verumtamen huius quoque species nonnullæ florem edunt croceum, qualem in pago Iuryaco iuxta Sequanam reperiri Enchiridium nostrum indicabit. Nihilque vetat quominus natura varietatis studiosa, coloris etiam alterius alibi produxerit, quibus non floris albedo, sed effigiei similitudo Ornithogali nomen conseruat; Nisi fortè, quod sanius interpretatur Dalechampius, Ornithogalon potius dictum fuerit à lacteo candore bulbi, figuram ouorum auium referentis, quàm à flore, qui cum auibus aut auium partibus cognationem nullam habere videtur.

Ornithogalum itaque nostrum quod ex Indijs accepimus, primùm floruit in horto nunquam satis laudato D. V. Robini mense Septembri 1633.

Huic Caulis & folia simul emergunt longa, lata, vt Pannonici, similiter etiam sulcata. Caulis inter hæc medius vltra pedalem longitudinem assurgit, rotundus, glaber, virensque: hunc tenuis veluti glauci coloris halitus suffundit, qui leuiore tactu defloratur, vt in prunis integris, vuisque præmaturis videre licet.

A medio

ORNITHOGAL. LVTEOVIRENS INDIC.

A medio ferè ad apicem vſque floſculorũ globulis ſpicatur, adiectâ quibuſque folij appendiculâ cuius cauitatibus flores ſinguli celantur, ad modum granorum in ſpica triticea, quæ gluma ſolet obtegere. Id quod familiare eſt vulgari noſtro Ornithogalo. Paulatim globuli ſe è cauitate illa ſubducunt, ſubiectique eorum pediculi longius producuntur, vnaque cum flore deorſum nutant: flos tandem luteouirens dehiſcit ſex foliis cõſtans, quorum tria externa latiſſimè expanſa luteo colore fimbriantur, tria verò interna in ſe compreſſa manent, vt Leucoij minoris verni, & mucrones habent intrò reflexos, quibus ſtamina alba cum apicibus luteis reconduntur: tria verò his interpoſita ſtamina apicibus carent. Piſtillum triangulare medium floris occupans, ſeminibus paruis turget: huius in apice mollis ſtat epiphyſis, quæ cum flore marceſcit. Nunquam floris huius folia vento aut vetuſtate decutiuntur, ſed in ſe contracta & occluſa tabeſcunt.

PLANTAGO MAXIMA *Hiſpanica, quam Hiſpani cauleſcentem vocant.*

CAPVT LX.

HOc genus plantaginis, quod Hiſpania gignit, mirâ foliorum amplitudine, & thyrſi proceritate luxuriat. Pedalis illa ſunt longitudinis,

PLANTAGO MAXIMA HISPANICA.

latitudinis ſemipedalis, excurrentibus non paucis, vt in vulgari plantagine, per longitudinem neruis; nec non & ſubſtrato ſingulis folijs palmari pediculo latiore. Thyrſus in duo cubita plerumque ſurgit: flores, ſi magnitudinem excipias, noſtratium ſunt omninò ſimiles. Radix pariter multâ fibrarum copiâ conſtat. Totius plantæ folia, cauliſque ex viridi colore obſcurè rubeſcunt. Floret apud nos ſub exitum Septembris. Refrigerat impensè, minus tamen aſtringit; huius quippe laxa admodum eſt, & pinguis ſubſtantia, nec niſi humecta loca deſiderans.

SISYNRICHIVM INDICVM V. Robini.

CAPVT LXI.

ELEGANS hoc Siſynrichij genus, nuper ex Indijs Orientalibus accepit D. V. Robinus. Huic radix bulbacea, Nuculæ magnitudine, Croci effigie Myſiaci, quam incolæ lubentius eſitant (ſicut ejuſdem etiam generis indigenas Hiſpani opiliones edunt, quas Noſelhas appellant, vocabulo vernacule auellanam ſignificante) Poſtrema æſtatis parte, quam oporan vocant, flores fundit in ſingulis caulibus nunc ſingulares, nunc etiam plures, ſex folijs variè coloratis compoſitos: Interna ſiquidem pars cærulea eſt, circuloque flauo diuiſa, dorſum autem mediâ & infimâ parte cineraceum; media verò

SISYNRICHIVM INDICVM.

quæ in mucronem porrigitur, languidè cæruleum Elapso flore semina in folliculo subrotundo & carinato, vt Gladioli, concepta subnascuntur. Folia vt Iridis bulbosæ, aut Asphodeli lutei minoris, teretia sunt, & per longitudinem striata, modicéque in terram reflectuntur.

SOLANVM TRIPHYLLVM Canadense.

CAPVT LXII.

VT herba Paris nostras, quæ passim inter siluas Meudonenses riguis maxime locis reperitur, solet ab herbarijs Tetraphyllos nominari, quòd quatuor omninò folijs constet: Eadem ratione & hanc Canadensem plantam, quæ superiorem apprimè refert, tribus tamen folijs tantum prędıtam, Solanum Triphyllum appellauimus.

In pedem surgit Cauliculus, teres & viridis, qui in medio sui tribus folijs aduersis inter se, latioribus & in obtusum mucronem desinentibus, colorisque obscure virentis intercipitur. Vltra hæc enim nudus transilit caulis, qui in summo florem vnicum gestat, sex folijs conflatum, quorum tria subiecta tota viridia sunt, & breuia : tria verò superiora longiora, & latiora atropurpurascunt. Nascitur in eorum medio pomum exiguum, quod maturitate pullum & nigrum redditur, seminibus paruis Solani horten-

SOLANVM TRIPHYLLVM CANADENSE.

ſis æmulis turget. Sapor huic dulcis. Radix non per ſummam tellurem errat vt noſtras, ſed in tuberculum conglobatur.

Huius flos colore nonnunquam variat, Candidus ſiquidem reperitur. Ineunte Maio floret, Iunio Bacca matureſcit. Iulio pręter radicem omnia deficiunt.

SOLIDAGO MAXIMA Americana.

CAPVT LXIII.

VT nullibi non vulnera infliguntur corporibus, aut vlcera innaſcuntur; ita prouiſum fuit à naturâ, vt vbique creſceret immenſa præſidiorum ſeges, quibus hæc incommoda propulſarentur. Inter quæ efficacius nullum inuenitur herbâ quam barbaro vocabulo Solidaginem appellant. Quæ quòd cruentis illita vulneribus ſingulari ſit auxilio, nihilque commodius vulnerum oras glutinet & confirmet, ſeu vt aiunt inductâ cicatrice conſolidet, inde Solidaginis nomen accepit, quam veteres Græci Symphytum aut Sideritim vocabant. Quamplurimæ verò Solidagines ex varijs regionibus aſportantur, quas enumerare mei non eſt inſtituti; neque enim hic de omnibus plantis, ſed de nondum editis eſt ſermo. Vnam ergo huius generis ſpeciem ex America allatam propono, quæ caule multiplici, rotundo, glabro, leuiterque purpuraſcente, in tantam

SOLIDAGO MAXIMA AMERICANA.

tantam proceritatem attollitur, quantam cubita tria aut quatuor implere ſolent: Circa quemque folia ſubpinguia, & ſine ordine hinc inde diſponuntur, formam habent ſingula Saponariæ, aut Plantaginis aquaticæ, minus tamen denſa ſunt, nam aduerſo ſole intuenti mille velut foraminulis pertuſa apparent, quod fibrarum criſpitudo facit, nec magis inde ſcabra ſunt ad tactum, attenſæ ſiquidem membranæ planicies aſperitates illas velut læuore quodam perpolit & exæquat; quô fit vt ſplendidè admodum vireant. Flos adeo ſerotinus eſt apud nos, vt ſæpius hyeme præoccupatus, velut fœtus in ipſo vtero ante partum elidatur: ſi verò aut æſtas plurimùm deflagrarit, aut intempeſtiui calores autumno inceſſerint, paniculam promit verius quàm florem, luteam, nec niſi tubulis & filamentis per floccos prodeuntem, ac non longè poſt maturitate in Pappos abeuntem. Radix numeroſâ fibrarum copiâ contexitur. Ineſt plantæ ſapor iucundus, odoratuſque, citra acrimoniam calefaciens, nec parum habés aſtrictionis; quò fit vt inter Conſolidas ſiue Solidagines non poſtremum locum habere mereatur: confertque ad id etiam ſubſtantiæ ratio, quam viſcidam atque glutinoſam obtinet. Peculiaris in huius plantæ partibus viuacitas obſeruatur: exſectus namque ramulus ſine aquæ præſidio diu vitam ſeruat, nec etiam ſi è lacunari ſuſpendas inareſcere deprehendes, quin contra longiùs excreſcere tandemque liberius in florem proſilire animaduertes: pari modo ac ſi matri

continuus esset. In eo namque velut in Aizoo, in Aloë, aut Telephio inferiora folia marcescunt. Sicque eorum succus cedit in superiorum alimentum.

ACACIA AMERICANA Robini.

CAPVT LXIV.

ACACIA frutex est in Ægypto nascens, aculeatus, flore albo, semine Lupino simili, in lobis & folliculis contento; cuius summa vis est ad refrigerandum, maximéque astringendum efficax. Alterum huius genus in Cappadocia & Ponto prouenit, semine in siliquis trichoris aut tetrachoris, hoc est, ternûm quaternûmq; seminum capacibus conclufo. Viribus hoc genus longè inferius, superiori esse tradit Dioscorides. Prosper Alpinus Acaciam ab Ægyptijs Sant aut Kakia appellari, & in montibus Synai copiosissimum reperiri testatur. Multa etiam refert de lachryma huius arboris, quæ gummi Arabicum in officinis vulgò nominatur: florum figuram depingit, cuius non meminerat Dioscorides; Sunt inquit parui admodùm, lanæ floccis & Platani fructibus forma planè similes. Vno verbo nihil aliud esse videntur, quàm parua lanugo in globulum efformata. Colorem habent, inquit, flores arborum quæ Cayri aluntur pallidum, aut flauum: album verò quæ in Arabiæ montibus crescunt.

Cap. 134. lib. 1.

Cap 4. lib. de Plant. Ægypti.

ACACIA AMERICANA ROBINI.

America Septentrionalis nec huius generis arbore caret, quæ etiam translata in hortos nostros non infeliciter adolescit: adeo vt intuentes floris elegantiâ, foliorumque ordine concinno plurimùm oblectet. Arbor itaque est caudice amplo, & duro; cortice nitido & subnigro, nec spinis armato, vt Ægyptiacæ aut Cappadocicæ, sed læui. Firmissimis radicibus hęret. Cacumina longè latéque diffunduntur, multiplicibus diducta ramis, teneris, medullosis, aculeis crebris & acutis horridis. Obserua tamen aculeos non rotundo stylo minaces, vt Rhamni: sed ex basi in amplam latitudinem compressâ, acutè gracilescentes; vt Rubi aut sentis Caninæ. Folia in eodem neruo sunt vtrinque dena aut octona, vno semper extremũ nerui claudente. Peculiaris est in eis noctis sensus: statim enim sub vesperum in se adducta per media plicantur, donec sequenti die Sol postliminio reuersus aperiat. Floret Augusto: flos albus est, Piso similis, in vuam compositus, vt Cytisi, non adeò tamen fragilis, nec deorsum nutans, sed se in sublime erigens. Succedunt semina Lenticulæ similia, quæ singula singulis nucleis duris admodum, & ex omni parte echinatis clauduntur. Florum & seminum in naturali magnitudine positorum vuas, vt & icones folij tam patefacti, quàm & occlusi ad latera arboris in tabellâ delineari curauimus.

Totius arboris foliorum succus, aut ligni decoctum, vi summâ ad refrigerandum & astringendum est.

PIMPINELLA MAXIMA CANADENSIS.

PIMPINELLA MAXIMA *Canadensis.*

CAPVT LXV.

RADIX vaſta & fibris carnoſioribus diducta, caulem facit, vere deſinente, procerum, rotundum & articulatum geniculis, à quibus egerminant ramuli plures, ex interuallis foliis donati, Pimpinellæ noſtræ maioris effigie & colore ſimiles. Cauliculorum apices non in globum, aut in glandem abeunt; ſed mille floſculis in longiorem ſpicam compoſitis faſtigiantur. Flores alternis vicibus hiant, aperiuntur inferiores primi, ſuperiores poſtremi: ſinguli quatuor foliolis crucis modo aduerſis inter ſe conſtant, & vaſculo adnectuntur ſubrotundo, quatuor ſinubus ſulcato, velut plicati aut contracti marſupioli rotundi ſinus referentes: ab huius cauitate tres aut quatuor apices funduntur. Flos ex viridi ſubalbeſcit. Sapor, odor, color, nullatenus à vulgari noſtrate differunt, ac proindè in iis immorari diutius ſuperuacuum eſt, reliqua ſatis manifeſta ſunt, potiſſimùm cùm ad viuum delineatam huius plantæ iconem oculis legentium ſubiiciam.

CEREFOLIVM LATIFOLIVM *Canadense.*

CAPVT LXVI.

SVFFICIET Cerefolij huius iconem genuinam demonstrasse, omnes enim nostratis Cerefolij particulas ad vnguem refert, sed plenioris incrementi cauliculum facit & cymam. Flos itaque albidus muscarij effigie summum caulem occupat, hunc sequuntur semina longiuscula, ex vno pediculo plura. Caulis fragilis, & tener glaucéque virens vltra cubitum adolescit. Folia sena semper ex singulis pediculis prodeuntia, in ambitu incisa Petroselini modo, latitudine & longitudine quadruplò superant nostratis. Tertio à satu anno moritur: semine perennat tamen, quod statim atque decidit, etiam non obrutum sponté terræ infigitur, & germinat: nec enim nostri instar agrum lætum & stercoratum desiderat: sed in qualicumque terrâ, ac vel crudo, vel effœto solo si seritur, prouenit.

Sapor huic dulcis est, odorque non insuauis; ac proinde esculentum testamur: sed & aliis oleribus permixtum gratiam auget saporis.

CEREFOLIVM LATIFOLIVM CANADEN.

ACONITVM HELIANTHEMVM Canadenſe.

CAPVT LXVII,

FRVTICOSVM hoc Aconiti genus folia habet, quæ ab radice germinant, latiſſima, atrouirentia, ac ferè triſulca. Quæ verò cauli adnaſcuntur, ſeptem aut nouem, atque etiam quo ſuperiora, eò pluribus profundioribuſque diuiſa laciniis. Multis caulibus vltrà proceritatem hominis adoleſcit; hi in plures diducti ramulos extremitates habent luteis floribus ampliſſimis onuſtas. Flos vt plurimum decem aut duodecim folijs oblongis conſtat, interpoſito ſingulis non leui ſpatio; ineſt medio vmbo quidam, qui totus ſeminibus obducitur, ita figuratus, vt ab imo latior, in anguſtum verticem exacuatur: huius baſim cingunt coronæ inſtar intermedia maioribus foliola viridia. Quæ omnia ſedulò demonſtrat ea floris figura quam ſeparatim ampliorem ſculpi curaui. Radix craſſa, & carnoſa, Aconiti more in plures quoque fibras exit, latiuſque ſpatiari ſolet, niſi diligenter præcidatur eius incrementum quotannis. Porrò maligna vis, & deleteria huius plantæ qualitas, hominum ſaluti omnino infenſa, teſtatur eam ad Aconiti claſſem eſſe referendam.

S

ACONITVM HELIANTHEMVM CANAD.

AQVIFOLIVM ECHINATA folij superficie.

CAPVT LXVIII.

TAM notum est aquifolium vulgare, quàm quod vbique, & in siluis, & inter vepres est frequentissimum: tum arcendo à claustris pecori, tum obuiis quibusque furibus repellendis accommodatum. Huius fruticis sæpes sunt tutissimæ: & licet eius rami caudexq́ue, vt arbustorum Rhamni, Cynosbati, & sentis caninæ, rigentibus stylis non armentur; foliorum tamen ambitus spinulis acutissimis fimbriatur: quibus obnitentis cuiusque facillimè transitus inhibetur. Materies etiam antiquissima semper fuit in vectibus, in manubriis bipaliorum, aliisque eiusmodi vtensilibus rusticis; eamque cæteris lignis vetustiores rei rusticæ autores prætulerunt. Superuacuum itaque fuerit in eius cuius iconem proponimus aquifolij specie describenda diuagari: nec enim à vulgari distat ligni duritie, corticis læuitate, fructu, radice: sed solâ foliorum figurâ, quæ non ambitu modo, sed & totâ quoque superficie scabra sunt, & spinis horrida.

AQVIFOLIVM ECHINATA FOLII SVPER.

VITIS LACINIATIS folijs.

CAPVT LVIII.

LICET infinitæ vitium differentiæ antiquis cognitæ fuerint, quas etiam nonnulli proprijs nominibus expresserunt, alij verò prudentius innumeris & confusis nomenclationibus studiosos demorari noluerunt:nemo tamen est qui non intelligat à fructus differentia fuisse natas eiusmodi nominum varietates. Nunc verò promimus nouam, & nulli hactenus cognitam vitis speciem, cui non fructus, sed folium ab omnibus alijs differentiam facit. Vua siquidem huius & racemi possunt,& ad escam,& ad effusionem deponi,& sunt hyemis tempore durabiles vt aliarum omnium, sed tantæ est apud nos raritatis, vt nemo non potius totius plantæ conseruationi, quàm vino ab ea petito consulat. Et eapropter cum nullius ferè sit incommodi patiens, caloribus verò minus contristetur: solent nostri iuxta parietes disponere, quâ parte maximè Sol plenius calorem vibrat. Huic lignum est sarmentosum, gemmis vtrinque per æqualia spatia diuisum: ex quibus aliæ palmitibus egerminant, aliæ in flores abeunt Vitis nostræ similes: hi si euanidi fuerint contortos transeunt in vitices, quibus velut clauiculis proximis perticis se maritat. Sequitur flo-

VITIS LACINIATIS FOLIIS.

rem vua albula, grano minore, acinis albis, interdum iisdem carens. Sed quod præcipuum in hac vite habetur folium est, crebris scilicet profundioribusque laciniis extenuatum.

FASEOLVS PVNICEO flore.

CAPVT LXIX.

VIx differunt à faseolo vulgari huius plantæ elegantioris partes: folium enim ex longo pediculo prodit, trinum semper & ex latiore basi in obtusum mucronem retunditur: coloris obscurè virentis, interdiu expansum, in se de nocte, & sub seram vesperam contractum: frequens inter plures cauliculos, qui numerosi ab exigua & fibrosa radice pullulant, teneri, viticei, adeoque inualidi, vt pedamentis indigeant, quibus acquiescant & sustineantur. Flos etiam figura similis vulgari, at colore longè diuersus: vulgaris etenim candidus est, hic verò puniceus & durabilis: quem ob coloris præstantiam non dedignantur nobiliores matronæ nostrates sertis & coronis intexere. Siliquæ falcis in morem contortæ subnascuntur, quibus Faseoli Fabæ Græcæ modo, subrotundi & nigri nec nitida cute obducti, sed obscura concluduntur.

FASEO-

FASEOLVS PVNICEO FLORE.

Thalictrum Cornuti. L.

THALIETRVM CANADENSE.

CAPVT LXX.

IN Canadensi solo nascitur Thalietro similis bicubitalis planta, foliosior tamen, florisque elegantioris, quæ caulibus ab radice multis frutescit, atropurpureis, geniculatis per interualla; quibus & hinc inde plures adnascuntur cauliculi, foliaceâ quadam valuulâ candicante à primario caule separati. Folia hoc Thalietrum habet Aquilegiæ & ordine & figura similia, colore tamen glauco diuersa. Flos in cacumine, muscarij specie, globulis multis dilutè purpurascentibus conflatur, qui dum dehiscunt, singuli in quinque folia diuisi, mille alba filamenta ostendunt, quibus luteus apex præficitur. Iulio mense singula filamenta dum deficiunt, in totidem semina degenerant, longiuscula triangularisque formæ, extante quadam per singulos angulos epiphysi membraneâ. Sapor totius plantæ dulcis est, radixque dentibus præmansa, & linguæ apposita, substãtiæ pinguioris & viscidioris esse sentitur, cum pauca admodum acrimonia. Glutinandis vulneribus præsens est remedium, si contusa apponatur: ex aquâ cocta suppurationem molitur.

THALIETRVM CANADENSE

Thalictrum Cornuti L.

AGEM LILAG PERSARVM.
siue Lilac inciso folio.

CAPVT LXXI.

QVOD arbustum ex Perside nuper allatum Gelseminum appellant, mihi omninò Lilac aut syringæ species esse videtur. Siquidem & lignum medullosum, cortexque læuis, flos & semen id satis superque ostendunt. Flos in botrum congestus confectâ brumâ temperius statim hiat, suauissimè spirans, purpureique coloris. Gelseminum non nisi sub finem ęstatis florem edit singulis separatum cauliculis, & nunquam in vuam compositum. Gelsemino præterea semen carnosa cute obtegitur: Lilac verò omnis generis siliquis duris, exiguis & mucronatis reconditur. Sapor quoque differentiam facit, qui Lilac initio subasper, tandem sub finem leniter astringens: Gelsemino amarus, acer, & mordicans ac summoperè astringens.

Postremo Agem lilag ab incolis audio vocitari, quasi ipsi nominarent florem Persicum, per anthonomasiam. Agem enim Persidem significat vt Lilag florem. Frutex est ergo nunc trium, nunc quatuor cubitorum longitudine, ligno molli, subalbo, multáque intus medulla alba repleto: cortice pullo, aut fuscè rubente, milleque punctulis sublu-teis maculato. Radix subest lignosa & fibrosa, vt

AGEM LILAG PERSARVM.

Punicæ. Varietas est peculiaris in folio, quod in humiliori ramulo Gelſemini diuiſurâ laciniatur; in editiori autem ſine laciniis eſt, refertque quodammodo Liguſtri vulgaris folium, cui magnitudine & figura eſt ęquale. Biferum eſt, primus flos ante ſoſtitium racematim cohęrens dilutè purpuraſcit, efflatque odorem, vulgari noſtro longè ſuauiorem. Alterum floris tempus eſt ſerus autumnus, (quanquam apud nos id accidat raró, & ſi quando contingit tunc temporis in florem proſilire, non ille perfectus eſſe ſolet, nec pari copia ſubnaſcitur.) Excipit florem ſiliqua breuis & latior quæ acumine extenuatur, vtrinque lineolâ diſcreta, quâ parte per maturitatem media diffinditur. Apparetque ſemen ſubnigrum vulgari ſimile, ſed minus.

EVPATORIA FOLIIS Enulæ.

CAPVT LXXII.

FVIT hic quondam ambitus nominibus ſuis plantas adoptandi, & hoc olim feciſſe Reges teſtatur Plinius, inter quas vt cæteras ſileam Eupatoria Regiam auctoritatem habet, (adeo vt æqualis tunc cenſeretur gloria herbam iuueniſſe, & vitam iuuaſſe) huic enim inuentæ, quamplurimis morborũ generibus vnicè auxiliãti, nomen dedit Eupator Rex.

Hanc vero fruticoſam plantam iiſdem viribus

EVPATORIA FOLIIS ENVLÆ

Eupatorium purpureum L.

prędicam, & flore non diſſimili ornatam eodem nomine inſigniuimus. Caules huic glabri rubeſcentes (cinereo tamen colore ſuffuſi) rotundi, inanes intus, per interualla geniculis interſecti. Folia palmari longitudine ſunt, latitudine triunciali, Saluiæ modo ſcabra, in ambitu ſerrata, non inciſa quinquepartitò vt Cannabinæ, fuſcè virentia, à geniculorum tuberculis quaterna ſemper, aduerſa inter ſe Cruciatæ modo naſcuntur. E cuiuſque folij ſinu ramulus exoritur, breuioribus tamen foliis cinctus, neque vnquam in florem proſiliens. Radix cohærentibus vaſtioribus implexa eſt fibris. Nulli Eupatoriæ caulis procerior, qui æſtate media in quinque cubita eleuatur: comātibus in cacumine mille floſculis, non foliaceis, ſed lanugineis (qualem florem Theophraſtus χνοώδη ſolet appellare) vno verbo ſi odorem excipias Eupatoriæ Cannabinæ noſtræ ſimilibus, licet paulò ſaturatius purpuraſcentibus. Hos excipiunt ſemina papposa, quæ cum villoſa ſua cæſarie à vento decutiuntur. Saporis eſt aliquantulum amari, ſubeunte momento poſtea leui acrimonia: quo fit vt ſoluendis obſtructi iecoris meatibus pręcipuum habeatur: pituitam namque fundit, ſubducitque per aluum, robur pariter viſceribus addit: ac ſi ore contineatur diutius ſaluiam prolicit non paucam.

Cap. 21. lib. 1. Hiſt. Plant.

BELLIS

BELLIS RAMOSA VMBELLI-fera.

CAPVT LXXIII.

QVI flos pratensis, albus, & aliquatenus rubens, pastillicantibus quinquagenis quinis barbulis est coronatus: non fuit in vsu apud Græcos auctores, vt arbitror. Theophrastus enim & Dioscorides, Galenus & cæteri, qui proximi ab eorum morte de plantis scripserunt, de eo flore siluere omnes. Plinio inter Latinos Bellis, aut Bellius dicitur. Cuius nominis causam vt inueniant, non parum desudant recentiores. Pet. Perrottus dici existimat à funestis 50. Beli Danai regis filijs quæ Belides vocabantur: hæ fabulis dicuntur nuptiarum die, singulos viros suos vino & venere sopitos, iugulasse. Quia vero Bellis per geminum L. pronunciatur, malim à pulchritudine floris quasi bellulas, deriuari. Nisi forte melius quispiam Bellium florem, quasi bellicum à Bello dici credat; quòd Belli tempore maxime huius probetur efficacia in curatione vulnerum, quibus nihil in Bello frequentius est. Cùm enim ad frigidam & siccam huius herbæ temperaturam accedat & substantiæ foliorum crassities, mirum videri non debet, si præstantius nullum ab herbariis præsidium huic muneri dedicetur (qui eius vsum eapropter composito vocabulo, licet bar-

BELLIS RAMOSA VMBELLIFERA.

baro designantes, Consolidam mediam vocauere: alij verò longè aptius symphytum medium appellant. Eius enim folium pręingue impositum, vulnerum labia vnit, & cicatrice obducit: succus inditus aut linamentis exceptus, inflammationi quæ superuenire solet validè obsistit. Sed & ad omnes ceruicis dolores, tumoresque quacumque in parte illinitur, strumas discutit, podagras lenit, in feruentium intestinorum cruciatibus vtiliter inijcitur. Vlceratis bibendus datur. Denique ad omnia propè incommoda, quæ belli certamina inuehere solent, natum hoc vnum fuisse videtur præsidium, quod præsto est, & ad manum vbique.

Aducta est autem ex America nuper Bellis, quam vmbelliferam appellamus, quòd huius flos, non vt aliarum, in vnoquoque caule singularis nascatur, sed in vmbellam se spargat. Sesquipedalis herba est, radice minutissimis contextâ fibris, folijs longiusculis, pinguibus, asperis, obscurè virentibus, crenaturis ambitus altissimè laciniatis. Caulem habet pariter scabrum, pullulantibus omni ex parte ramulis, quibus in apice numerosa florum copia crescit, Bellis minoris effigie, densioribus tamen barbulis medium Luteouirens orbiculum concinnè stipantibus: barbulæ nunquam rubescunt, vt nostratis, sed emaculato semper candore sunt insignes. Obseruandum quoque, quod pictura fideliter expressit, singulos flores singulis sustineri pediculis, qui licet ab eadem cauliculi parte prodeant, diuersæ sunt & inæqualis semper longitudinis. Flos Iunio, Iu-

lio, & Augusto viget, ambitus postea marcescit, medius orbis in semen formatur, caulis tandem & plantæ pars omnis arescit: nec nisi semine vegetat, quod à satu duodecimo ferè die germinat: nouella planta hyemen sustinet. Siccæ quidem est temperaturæ, sed non parum caloris habet; gustata linguam acriter pungit, eamque amaritudine inficit non ingratâ, nescio quid enim aromaticũ præ se fert, cuius odoris halitus cerebrum ferit, è quo pituitam crebrâ spuitione subinde per os exigit. Vt propterea minus efficacem arbitrer vulneribus persanandis, quàm vlceribus: his enim incredibili celeritate, seu vetera sint, aut noua medetur. Sordida quæcumque expurgat succus ex melle instillatus, puluis inspersus putria exest; caua denique explet, si cruda & contusa indatur.

ANGELICA LVCIDA *Canadensis.*

CAPVT LXXIV.

INTER siluarum aprica duæ Angelicæ species offenduntur, quarum alteram lucidam, atropurpuream alteram appellamus. Nec enim viribus à nostrate differunt, sed proceritate, aut colore tantum: harum ergo breui attextâ cuique narratione iconem proponimus.

Angelicæ lucidæ vix cubitum implet caulis, nul-

ANGELICA LVCIDA CANADENSIS.

lâ tenui medullâ repletus, niſi in ijs ſpatiis quibus ille nodis intercipitur ad foliorum exortum: foliorum pediculi teretes, iuxta caulem in latitudinem membranaceam expanſi nodos tegunt, caulemque amplexantur; mox producti longius in quamplurima folia, ſaturè virentia, ambitu ſerrato, deſinunt: foliis ſplendida viriditas ineſt, (qualem inducto gelu per hiemem reliquarum plantarum folia contrahunt.) Flores albidi non Angelicæ aut Imperatoriæ noſtræ modo in orbem conglobantur, ſed velut Aniſi vmbellam formant: quos ſtatim excipiunt ſemina minus foliacea vulgaribus. Radice nititur craſsâ, quæ in fibras etiam pinguiores exit. Statim atque decidunt ſemina, caulis areſcit, vnáque planta commoritur, vt noſtras. Semina colligunt, aſſeruantque in vernum tempus aliqui: alij ad præcipiendam hiemem ſtatim obruunt, ſicque ferè ante Arcturum nouellæ plantæ germinant, poſſuntque pleniùs ante hiemem conualeſcere. Angelicæ ſaporem redolet, acriter linguam exurit, ſudores mouet, ſaliuam ciet, vno verbo ad eadem eſt, ad quæ vulgaris noſtra, efficax.

ANGELICA ATROPVRPVREA Canadenſis.

CAPVT LXXV.

ANGELICA atropurpurea, vt & præcedens, non niſi trima caulem facit, inſtar noſtratis.

ANGELICA ATROPVRPVREA CANAD.

Huic radix est crassior torosa, nigrâ cute obducta carne intus albâ & neruo: carnosioribus etiam fibris adiectis. Folia longè maiora, & plura quàm præcedentis, longiore etiam pediculo emergunt: huius inferiors pars, quæ radice aut caule attinetur, in profundam cauitatem sulcata, resupinis caulem labris amplexatur. Caulis vltra hominis proceritatem adolescit, per semipedalia spatia nodis, vt Calamus, & foliis interceptus. A medio ad summum multis luxuriatur cauliculis, qui & foliis minoribus semper ornantur. Flos antequam appareat, in cymis sulcatâ folij cauitate obtegitur, quam productior caulis proscindit, flosque apparet in rotunditatem circumactus, quem sequuntur semina. Caulis huiusce plantæ, foliorum pediculi atropurpurascunt : folia quoque & semina obscura viriditate infuscantur. Vt odore & sapore est ignauior superiori, ita vt virtutibus videtur esse inferior.

APIOS AMERICANA.

CAPVT LXXVI.

Ex semine leuibus siliquis contento, & in fictili vase decenter sato, adoleuit planta admodum viuax intra quadriennium, cuius radix exijt in multas subrotũdas & oblongas, oliuarum magnitudine, fibras mediis inter se neruulis cohærentes. Veris initio surculis multis, vitilibus, non validioribus

APIOS AMERICANA.

Cc

ribus conuoluulo pullulat, quibus proximis quibusque circumuoluit ſeſe, & illaqueat pedamentis aut perticis, quarum proceritatem vel ſummam creſcendo aſſequitur. Folia his inde naſcuntur non è regione cauliculorum diſpoſita, ſed inæquali ſitu in amplas lacinias diſſecta, nunc ſeptem, nunc nouem, numero ſemper impari, ex eadem coſta oriuntur. Singula ſunt aſclepiadis figuræ, breuiore tamen pediculo fulciuntur.

Flos Galeatus aconitorum modo, carneo velut colore longè diuerſus, in ſpicam aut ſpiram breuem agitur. Folia ſimul Octobri ineunte decidunt, cauliculique tabeſcunt. Tubercula radicum ſub terra adoleſcunt, & hieme tota interquieſcunt: donec ſequente vere regerminent.

Sapor foliorum & tuberum dulcis eſt, quæ veſca ob id eſſe exiſtimo. Comparauit, ſibi hanc plantam ex ſiliquis Americanis Veſpaſ. Robin.

MYRTVS FLORE PLENO.

CAPVT LXXVII.

DE hac nonnihil Ioannes Baptiſta Ferrarius commentatus eſt: lubuit tamen huiuſce fruticis iconem ſubijcere vt cuique & genuinus foliorum ordo, & naturalis florum figura, totiuſque pateret plantæ concinnitas. Nec enim flores habet Bellidis, qui barbulis albis, æqualibus, & rigidis paſtil-

MYRTUS FLORE PLENO.

licentur, ſed Matricariæ modo multiplici foliorum, ſubrubétium tamen, ordine conſtant: quæ in medio denſius congeſta leuiterque criſpata, oriuntur ex ſubiecto capitulo globoſo, & aliquatenus rubente, quod longiore tenuique pediculo in fragiles plantæ ramulos inſeritur. Folia quæ oblonga ſunt, & in acutiſſimum mucronem deſinunt, maioris Myrti ſpeciem hanc eſſe declarant. Nec enim ad hęc vſque tempora auditum eſt, minorem Myrtum floris duplicitate vſquam viſam: Porrò vt nulla ſpecies Myrti pluribus floribus luxuriat, ita nulla eſt floris diuturnitate commendatior:nec enim geminum exacti menſis ſpatium florem decutit, ſępe trimeſtre durat, nec gelicidiis terretur, quorum inclementiam innoxiè ſuſtinet. Tanta fertilitate floret, vt nunquam ſine flore deprehendatur, priorum ſiquidem defectum occupant noui. Raro in ſemina proſilit, quæ ſi fortè ſubnaſcuntur, infœcunda eſſe ſolent, velutque eliſa, aut ſemiformia in ipſis vtéris apparent: nimia quippè florum duratio, & eorum pabulum aufert & incrementi materiam conſumit.

CALCEOLVS MARIANVS Canadenſis.

CAPVT LXXVIII.

A Figura calcei vulgaris, Calceolus Marianus herbariis dicta fuit planta pedali caule ſur-

CALCEOLVS MARIANVS CANAD.

gens, foliis Plantaginis, latis, in longitudinem venosis. Radice Ellebori nigri. Flore nunc vno, nunc gemino, in calceolum figurato: quatuor siquidem foliis ille constat atropurpureis, è quorum medio prominet vtriculus subrotundus, colore luteus; vacuus intùs & inanis, os patulum superiùs promens, quâ parte solet pes inseri. Noster verò Calceolus Americanus, figura quidem nullo modo, sed magnitudine & colore differt à iam descripto, cuius ob eam causam de industria historiam attuli: folia siquidem longe maiora sunt, & ferè tantùm gemina nascuntur. Floris vero vtriculus candidus est, lineis rubentibus hinc inde distinctus. Radicem quoque transuersam habet, & Ellebori modo fibrosam. Floret Maio. Flore elapso, apud nos semine vidua tota planta, præter radicem, hieme tabescit.

LVPINVS INDICVS.

CAPVT LXXIX.

NIHIL Lupino apud Veteres vulgatum magis, eius enim crebrò inculcant, tum serendi modum, tum & vsum in stercorandis agris, & pecoribus alendis; dum farraginis mentionem faciunt: verum id præstat siluestris noster, & satiuus Lupinus vulgaris. Paucis verò ab hinc annis, à nemine quod sciam descripta altera huiusce plantæ species ex Indijs allata est, quæ multò felicius adolescit, aspecta-

LVPINVS INDICVS.

biliquе florum iucunditate præ cæteris commendatur. Semina huius quotannis vltimo mensis Martij commodissimè terrę committuntur, & statim atque pluuiæ incesserint, teporque eorum oscilla madefecerit, illicò germinant, & intra quadrimestre confirmantur. Caulem faciunt cubitalis altitudinis, multisque brachiatum ramulis. Folia circumquaque sine ordine digeruntur: nunc nouem, nunc vndecim in vnum orbem composita, & per media singula plicata, longoque pediculo fulta, vnicum folium constituunt, quod præ languidâ viriditate canet. In cymis hinc inde flores, velut Pisi, verticillatim caulem ambiunt, coronæ cęrulei coloris instar: quos excipiunt siliquæ latæ, & breues, trium ad summum seminum capaces. Caulis, folia, & siliquæ, promissâ & candidâ lanugine muniuntur. Semina ex rotunditate valdè compressa, non alba sunt vt vulgaria, sed fusca: nec lęuem etiam vt illa superficiem habent, sed pumicosâ asperitate rudem. Sapor subamarus est, ac proindè ad eadem huius Lupini farina valet, ad quæ communis vsus instituitur.

APPENDIX

APPENDIX

NONNVLLARVM STIRPIVM NONDVM DESCRIPTARVM, QVARVM mentionem verbo tenus fecimus, nec earum Iconem adiecimus.

CAPVT LXXX.

Pilosella Indica.

QVAM plantam Hieracium Indicum appellant, ad Pilosellæ genus referenda illa esse videtur: folium enim oblongum, pilisque longioribus hirtum habet: radicem quoque carnosam obliquè reptantem, & fibris munitam longioribus, ad instar vulgaris nostræ Pilosellæ: cùm Hieracium vnicâ & longiusculâ radice altiùs terræ infixum hæreat, nec vsquam eius superficiem obambulet. Caulis huic herbæ exit palmaris, & singularis, floribus apicem ornantibus nunc 7. nunc 8. Pilosellæ similibus; prĉter colorem, qui in eis est Croci, aut malorum aureorum. Odorem moscho fragrantiorem efflat flos alioquin vt solstitialis, ita Solaris lucis & auidus & sequax. Ex Indijs affertur.

Saponaria flore pleno.

SAPONARIA hæc, adeò vulgaris modò in hortis nostris habetur, vt etiam ferè tædio sit per-

multis: eaque potissimùm de causâ, quòd nimium loci spatium serpendo consumat. Itaque aut omninò à cultioribus hortis exulat, cum reliquis reptricibus, & serpiginosis plantis: aut saltem fictili vase committitur, eo vt ergastulo quasi contenta, vltrà eius oras non excurrat. Nonnisi floris carnei, multiplicis, sese Augusto explicantis elegantia distinguitur à vulgari nostra, quam primam nominauimus in catalogo Botanico, & quæ passim ad vitium margines, scrupeosq; locos IVRIACI iuxta Sequanam nascitur: folia tamen pinguiora habet. Nec viribus, nec semine, quo plurimo turget elapso flore, à nostrate differt.

Viola matronalis flore multiplici.

NVPER aduecta est quoque Violæ matronalis species flore multiplici, quæ vt iucunditate aspectus, ita & odoris suauitate, nihil vulgari nostræ cedit.

Hiacynthus Chalcedonicus flore pleno.

EST & Hiacynthus Chalcedonicus, quem Lobelius miniatum appellat, cuius iam satis vulgaris extat apud nos species, flore pleno elegantissima.

Hiacynthus comosus calamistratus.

HIACYNTHVS Comosus iste quàm maximè puro & subacto solo lætatur; nec nisi in præpingui crescit. Et ferè solùm iuxta pagum BORAN in Galliâ prouenit. Quare lusum potius esse arbitror naturæ prę nimiâ alimenti vbertate lasciuiētis, quàm veram & ab alijs distinctam speciem: siquidem si transplantetur in macro aut sabuloso solo, statim perit, ac si superstes viuat, ante biennium elapsum to-

tus in vulgarem transit, ac pristinam velut faciem resumit. Subest ergo bulbus, & folia vulgaris effigie subnascuntur. Thyrsus verò medius eleuatur amplitudine palmari, qui omni ex parte cingitur viticeis mille filamentis contortis, & intricatis, pulchréque punicantibus; quæ vnciali longitudine producta, in plura & breuiora distribuuntur, & instar plumæ quâ galeas exornant, miro ordine crispantur. Vnde & accommodato hanc plantam nostri vocabulo, *Hiacynthe à pennache*, nominarunt. Floret Maio & Iunio: reliquo tempore tota coma arescit, nec in semen vnquam prosilire solet.

Cyclaminum, quod vocant, *montis Libani*.

HVIVS Cyclamini folia & flores simul prorepunt Automno. Flos vt amplior reliquis omnibus, ita minore copia subnascitur: colossini coloris est quidem, sed dilutissimi. Folia habet amplissima, quæ cordis effigiem repræsentant, tenuissimè in ambitu serrata; suprà versicoloribus viriditatis maculis picta, à terra obscurè punicantia: statim autem à radice oriuntur (est enim, vt Theophrastus ait, non solùm planta hæc ἀκλώνητος ἀλλὰ καὶ προσειζόφυλλος) Radix in orbem modicè depressum conglobata nullis circumquaque fibris vestitur, vt vulgaris Cyclamini, sed longiora filamenta tuberi solùm subsunt per quæ, vt Cepa solet, humi teporem exsugit.

Sanguinaria canadensis

Chelidonium maximum Canadense ἀκαυλον.

EGREGIA hęc planta tribus tantum foliis constat, amplis, glaucè virentibus, & vitium modo laciniatis: radicem habet carnosam, succoque, vt & folia, turgidam flauo, & virus quoddam olente: quod maxime familiare est Chelidonij speciebus. E radice sine caule vt folia emergunt, ita & flos albus statim prosilit, tenuiq; petiolo subrubenti, velut Cyclamini flos sustinetur. Huic Chelidonij nomen dedimus, tum à similitudine nostratis, tum etiam quòd Hirundinum tempore floreat.

Herbatum Canadensium, siue Panaces moschatum.

SVBIICI debuisset hoc Panacis genus capiti 31. huius libri, si iconem ære insculptam habuissemus: verum id non licuit, quia Calchographus noster peregrè profectus erat. Ac proinde huic loco inseruimus. Est ergo planta bicubitalis, radice albâ, longâ, carnosâ: foliis, quæ prima prodeunt, longis & latis, Costo hortensi, aut Lepidio similibus, (hoc est leuiter solùm in ambitu dentatis) sequentibus verò in profundas adeò lacinias dissectis, vt illæ folij costam ferè pertingant, pedalis folia longitudinis esse solent, & orbiculariter caulem iuxta terram cingunt. Nec enim vlla per caulem distribuuntur: nisi fortè vbi caulis in ramulos didu-

citur: hac enim parte breue foliolum nascitur, sed mutilum nihilque debitæ formæ retinens, ibique est potius vinculi loco quàm folij, sacrâ ita disponente naturâ, ne videlicet ea pars, quæ est fragilis & impar capitis oneri, ventorum flatibus disrumperetur. Hac ergo parte caulem nodo velut geniculo roborauit, muniitq; tuberculo adnati ramuli extremum, & vtrumque foliolo, velut membranâ latius extensâ obduxit quò validius obfirmaret. Cymæ singulorum caulium in vmbellam se spargunt, adeo grauem vt antequam flosculi hient deorsum vsque nutet, Flos albus est, vt Panacis vulgaris, odore præcipuus, qui è longinguo quemque inuitat halitu moscho gratiore. Semina succedunt minus lata vulgaribus. Floret Septembri, & Octobri. Tota planta subalbido & asperiore tomento obducta est.

Sapor foliorum acer est & odoratus, sub finem aliquantulum amarus. Radix verò non tantum amaritudinis habet.

Statiche maxima Americana.

HVIC radix longa est, nullisque aut rarissimis fibris hirta: folia ex triunciali longitudine in vncialem latitudinem extenduntur, obscurâ quidem sed nitidâ viriditate prædita. Omnia iuxta terram nascuntur in orbem composita. In singulis gemini neruuli excurrunt, velut in Plantagine; estque foliorum mucro valdè retusus. Cauliculus vnus aut alter iunceus è medio pullulat, in cuius apice flosculi-

lorum alborum globulus emicat, ante partum quidem tenui & pellucidâ membranulá velut vteri ergastulo conceptus, quæ dum florendi tempus instat, (quod est prodigio proximum) sensim hiat, nec rumpitur: & licet tunc sit latior, in subiectum tamen cauliculum reuoluta contrahitur, ac densat sese in angustias cauliculo pares. Huic est frigida & sicca facultas: peculiaris in eâ vis est ad prociduam anum, aut vuluam: validiusque id præstat si inflammatio vtramque obsederit partem. Acidus quoque plantæ sapor eam in putridis febribus magnoperè commendat.

Radix Snaqrôel nothæ Angliæ.

MISSA quoque est ad me [ex nothâ Angliâ Radix quam Serpentariæ vocant, vernaculè *Snaqrôel*, cum hac inscriptione. Hæc radix Alexiterium præsentissimum est, contra morsum serpentis ingentis, pernitiosissimique in nothâ Angliâ, cuius morsus intra duodecim horas interficit, nisi huius radicis sumatur portio, quâ sumpta nullus vnquam auditus est periclitari de vitâ.

ENCHIRIDIVM BOTANICVM PARISIENSE.

Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis, Siluis, Pratis, & Montosis iuxta Parisios locis, naſcuntur.

Per IACOBVM CORNVTI, *Doctorem Medicum Pariſienſem.*

Per portam Nouam iter eſt in Pagum à ſaxis & lapicidinis dictum Chaillot, *in quo poſt hoſpitium è regione Conuentus Minimorum poſitum, & in colliculis editioribus incultis, iuxta ſitis, hæc plantarum genera reperiuntur.*

Silybum. ſiue Carduus lacteus. Leucographis Pl.
Argemone capitulo torulis canulato.
Argemone capitulo longiore.
Rubia maior .ſ. Rubia tinctorum officinarum.
Gallium.
Fœniculum.
Meum Spurium.
Beupleuron .ſ. Coſta bouis.
Linaria .ſ. Oſyris.
Anthyllis leguminoſa.

Tragopogon minus.

Cynanchica Dalechampij.

Stœbe capitata.

Irio .f. Eryſimum Dioſc.

Si paulò amplius proceſſeris, profecturus in Suburbanum nemus, quod Bononiacum vocant: per viam in ſcrobibus ſatis ibi frequentibus, & in aggeribus lapidum offendentur.

THlaſpi minimum flore luteo.

Trifolium Cochleatum.

Anthirrhinum medium.

Anthirrhinum minimum.

Rhamnus Catharcticus. inter ſepes vinearum. *In Pago dicto* Autheuil.

Attractilis.

Acarnæ varietas.

In Siluis Bononiacis.

Si diligenter perquiſiueris, nunc rectus & ambulans, nunc ſtans: plerumque flexus & in genua procumbens, nulla plantarum quæ ſequuntur effugiet aſpectum tuum.

HIacynthus ſtellaris autumnalis

Hieracium minus præmorſa radice,

Hieracium longius radicatum.

Hieracium Sabaudum.

Papauer corniculatum flore luteo.

Pulſatilla flore violaceo.

Pulſatilla atropurpureo flore.

Virga aurea.
Glaſtum ſatiuum.
Cataputia maior.
Perfoliata ſiliquoſa.
Hypericum.
Centaurium minus flor. rubris.
Linaria purpurea.
Lithoſpermon maius.
Veronica mas.
Veronica recta minima.
Prunella .ſ. ſymphytum petræum minus.
Symphytum petræum maius .ſ. Bugla. { flor. albis. cæruleis. & carneis.
Scordium alterum. ſ. Saluia Bokij.
Agrioriganum.
Alliaria.
Betonica.
Serratula Matthioli.
Scrophularia maior.
Verbena Dioſcor.
Scabioſa minima Glabra.
Scabioſa ſiluestris inciſo folio.
Stœbe vulgaris.
Morſus Diaboli .ſ. ſucciſa.
Horminum ſilueſtre.
Verbaſcum mas.
Verbaſcum fœmina.
Blattaria flore { luteo. albo.

Cynogloſſum.
Symphytum maius offic.ſ.Conſolida major
Pulmonaria maculoſa.
Pulmonaria Gallorum.
Lappa maior .ſ. Perſonata. Bardana.
Saxifragia alba Chelidonides.
Aſclepias .ſ. Hirundinaria.
Caprifolium .ſ. matriſilua.
Polygonatum mas.
Polygonatum tertium Cluſij.
Geranium Batrachioides minus.
Ranunculus nemoroſus flore albo,& carneo
Saxifragia.
Ammi vulgatius.
Oenanthe .ſ. filipendula.
Cicutaria maxima.
Thalictrum minus.
Millefolium { florib. albis. & rubris.
Millefolium tuberoſum, quod tertio à ſatu anno in hortis noſtris degenerat.
Ciſtus humilis .ſ. flos ſolis.
Mollugo vulgaris.
Cruciata minor .ſ. aſperula aurea.
Filix fœmina.
Carduus fullonum.
Virga paſtoris.
Natrix Plinij.
Melilotus coronata.

Ciſtus humilis annuus folijs Salicis.
Symphitum maius.
Labrum veneris.
Lychnis repens.
Fragaria.
Fragaria quadrifolia, & trifolia minimè veſca.

Luſtrato vniuerſo nemore, egreſsio fiat per portum Neüilly, *obiterque ſubi pratum ponti ſubditum, obſeruaturus numquid in eo natura noui produxerit. Ego quidem peculiare nihil vmquam comperi: verum fortaſsis aliquando præter expectationem rarum quid in eo offendi poterit; quod eo maxime fiet, quia ſecundum fluuium eſt: ſecum enim longinquarum plantarum ſemina fluuij conuehunt, quæ dum illi ex alueo per hiemem exundant, proximis quibuſque locis inſerere ſolent.*

MONS VALERIANVS.

Pete inde montem à Valerio Valerianum *dictum. In huius pede, & decliuiori parte per vineas, hæ maximè naſcuntur plantæ.*

TVſſilago.
Condrilla viminea.
Draba aruenſis.
Mille-grana Thlaſpi ſpecies.
Behen album .ſ. Papauer ſpumeum.
In vertice verò, ſingulares hæ creſcunt.
Oreoſelinum.

Geniſtella tinctorum.

Lychnis ſilueſtris 3ª Cluſij cauliculis ſtriatis.

Aſclepias non ſcriptum, folijs nigris, in ſummo hiſpidis.

Campanula rotundi folia, *inter ſaxa pullulat.*

SAINCT CLOVD.

Soleo ab iſto monte in Pagum à Sancto Clodouæo, Sainct Cloud *dictum proficiſci. In quod te etiam, ſi animus ferat, à dextris ſemita recta deducet. Interim ſi (obſonando famem, donec cœna frugalior, qualis ingenuos decet herbarios apparetur) ſecundū Sequanæ ripas deäbulatio fiat, occurrent.*

Lingua maior Dalechampij.

Potamogeton perfoliatum.

Potamogeton perſicariæ folio.

Hepatica aquatica. *medijs in aquis.*

Muſcus aquaticus ferulaceus.

Hippuris fœtens. *ſub aquis.*

Maratriphyllon aquaticum.

Nymphæa vtraque.

A LA BVTTE DE SEVRE.

Sequenti die ſummo te mane committes itineri, vt maturè & ante æſtum diei, in Pagum Seure *dictum peruenias. Ibi colliculus eſt plurimi apud herbarios noſtros nominis, quem nonnulli montem Anglorum vocant; alij verò Monſpelienſem monticulum, in quo præcipuæ hæ creſcunt, & nuſquam tales reperiuntur.*

PHalangium ramoſum.
Phalangium non ramoſum.
Orchis Sphegodes Cornelij gemmæ rubentibus florum alis.
Burſa paſtoris minima.
Pneumonanthe.
Trachelium minus.
Aſter Conizoides montanus minor.
Linum ſilueſtre flor. albis.
Globularia Monſpellienſis.
Conſiligo Ruellij .ſ. Elleboraſtrum.
Carduus acaulis Septentrionalium.
Ononis minor non ſpinoſa lutea.
Linoſyris purpuro cærulea.
Sferro Cauallo.
Lotus Enneaphyllos .ſ. coronilla & Colutea minima.
Digitalis purpurea.

MEVDON.

Meudoni per ſemitam quæ eſt poſt Parrochiam, patet iter in Prata irrigua, in quibus offenduntur.

TRifolium pratenſe ſiliquoſum.
Solanum Tetraphyllon .ſ. herba paris.
Bifolium .ſ. Ophris.
Plantago minor .ſ. quinqueneruia.
Elleborine Pratenſis flore rubicundiore.
Calamintha altera odore graui pulegij.

Mentha Cataria.
Cirsium alterum.s.Carduus pratensis Tragi.
Cirsium Anglicum.
Chelidonium minus.
Angelica pratensis minima.
Angelica aquatica maior.
Angelica fuchsij.
Eleoselinum.s. paludapium, G. Asche.
Ophioglossum.
Rorida. s. ros solis.
Alliaria.
Herba turca. s. herniaria.
Satyrij multæ species, folio { maculato. aut non maculato.
Gramen bombicinum.
Gramen cyperoides.
Gramen villosum.
Valeriana minima pratensis.
Cotyledon minus repens.
Lamium luteum repens.

In editioribus & apricis locis

Gnaphalium flore rubro.
Gnaphalium flore albo.
Genistella aculeata.
Scorpius .s. Genista aculeata maior.
Genistella infectorum.
Oxyacantha .s. berberis.

Mufcus cyphoides.
Mufcus corallinoides.
Pentaphillon argentatum.
Tormentilla.
Tragorchis .f. tefticulus hircinus.
Ampelopraffon.
Tota bona .f. Bonus Henricus, & fpinacia filueftris.
Oxalis veruecina.
Plantago major.
Plantago incana.
Rapuntium minus.
Telephium .f. Craffula.
Sepæa.
Glaux vulgaris .f. Glycyrrifa filueftris.
Arum officinarum .f. pes vituli.
Smilax læuis.
Conuoluulus minor purpureus.
Bryonia .f. vitis alba.
Tamus .f. figillum Beatæ Mariæ.
Flos amberualis .f. aftragaloides herbariorum.
Ononis.
Polypodium murale.
Polypodium quernum.

In Dumetis, quæ alluuntur riuulo præterlabente.

Oxys pliniana .f. Oxyitriphyllon, officinarum.
Saginæ fpergula.
Afperula. f. afpergula.
Meliffophyllon fuchfij.

Veronica ſerpilli-folia.
Morſus Gallinæ folio Ederulæ.
Alſine myoſotis hirſuta.
Caryophyllus nemoroſus minor.
Tunica .ſ. Caryophyllus ſilueſtris minimus.
Caryophyllus Montanus.
Lyſimachia ſiliquoſa ſilueſtris.
Lupus ſalictarius.
Lamium luteum repens.

In Siluis maioribus.

Cratæogonum.
Gramen leucanthemum Dodonæi.
Hiacynthus non ſcriptus Dodonæi.
Serapias montana maculatis folijs.
Tithymalus Characias.
Valeriana maior mas.
Valeriana ſilueſtris fœmina.
Peucedanum.
Filix mas.
Filix aculeata major, *in ſiluis Capucinorum.*
Bruſcus.
Sorbus.
Geranium facie pedis columbini.
Glaux exigua maritima Dioſcorid. *In ſiluis Caſtelli.*
Gratiola minor Bauhini. *ibid.*
Myoſouros Lobelij .ſ. Cauda muris *inter ſegetes.*
Chamædryis laciniatis folijs, flore purpureo, & albo.
Aſperula cæruleis floſculis & purpureis.

Polytrichon Apuleij.
Trifolium maculatum flore luteo.

In Pratum GENTILLY.

Itur per portam Sancti Marcelli. Statim in ingreſſu ſecundum riuulum qui Pratum alluit, ſeſe offerunt plantæ, quæ ſequuntur.

Solanum lignoſum .ſ. dulcamara.
Lyſimachia purpurea.
Lyſimachia lutea .ſ. ſalicaria { trifolia. & quadrifolia.
Lyſimachia ſiliquoſa pratenſis.
Lyſimachia Galericulata.
Vlmaria .ſ. Regina Prati.
Alnus aquatica.
Gramen Iunceum paluſtre articulato folio Bauhini.
Cyperus longus odoratior.
Gramen Cyperoides.
Gramen panniculoſum.
Acorus noſtras paluſtris.
Sparganium .ſ. butomos Theophraſti.
Sparganij ſecunda ſpecies.
Iuncus Cyperoides floridus, paludoſus.
Crateuæ Sion Erucę-folium .ſ. berula minor aquat.
Naſturtium aquaticum.
Cardamine altera .ſ. ſiſymbrium.
Plantago aquatica.
Hidropiper .ſ. perſicaria vrens.

In ipſo Prato reperiuntur.

Gramen phalarioides.
Serapias paluſtris latifolia.
Iacobea.
Perſicaria vtraque, maculata & immaculata.
Gratiola maior.
Ptarmica .ſ. ſternutamentoria.
Anagallis aquatica.
Nummularia.
Teucrium pratenſe.
Euphraſia minor.
Cardiaca .ſ. agripalma.
Marrubium aquaticum.
Cannabis aquatica.
Eupatoria Cannabina.
Criſta Galli herbariorum.
Betonica aquatica Septentrionalium.
Iacea nigra vulgaris.
Tragopogon luteum maius.
Scorzonera pratenſis.
Caltha paluſttis Geſneri.
Ranũculus paluſtris .ſ flãmula aquatica { rotundiore folio. & anguſtiore folio.
Argentina.
Daucus pratenſis .ſ. carui, Gallis *Cherüys*.
Oenanthe aquatica repens.
Oenanthe aquatica tuberoſa { maior. minor.
Thalietrum maius. ſ. phellandrium Dodon.

Sefeli pratenfe.
Pedicularis.
Cynanchica Dalechamp.
Trifolium pratenfe.
Trifolium paludofum.
Trifolium fragiferum.
Armoraria .f. Vetonica pratenfis.
Alfine myofotis fcorpioides.
Chamælinum ferotinum floribus albis.
Bellis maior.
Bellis minor.
Chamæbalanos flore luteo.
Mentha aquatica.

In Pago dicto IVRY *iuxta Sequanam, per vineas.*

ARiftolochia clematitis.
Hyofcyamus niger.
Saponaria vulgaris.
Saponaria altera, puluere nigro floris infefta.
Solanum alchekengi.
Elleborine .f. epipactis flore viridi maior, *in filuis domefticis.*
Chelidonium minus *ibid.*
Ornithogalum flore luteo, *in noualibus primo vere.*
Chamædrys laciniatis foliis, *ibid.*
Phyllitis .f. lingua ceruina, *in puteis.*

In Pratis Pagi PALLESEAV.

Colchicum vulgare.
Colchicum Amaranthino flore.

In Porta Sancti Antonij, in interstitiis lapidum quæ mœnia vrbis componunt.

Saluia vita.
Hydrolapathum maius, *in aquis stagnantibus.*

A LA RAQVETTE.

Berula maior.
Scordium.
Xanthium .s. Lappa minor.

In Pago CHARENTON.

Armeria prolifera.
Arthemisia tenui-folia.
Viscaria .s. muscipula flore muscoso.
Polium Montanum.

In siluis vitæ sanæ, quæ vernaculè Visaine *dicuntur.*

Orchis sphegodes C. Gemmæ obscuris floribus.
Tithymalus Cyparissias.
Tithymalus helioscopius.
Polygala .s. flos amberualis, { cæruleus. & rubellus.
Serpillum maius.
Serpillum minus.
Coronopus siluestris.
Coronopus repens Ruellij.
Paronychia alsinefolia.
Paronychia altera rutaceo folio.

Chamædrys.
Pinus filueftris.
Ornithopodium verum.
Genifta fcoparia .f. fpartium.
Eryfimum aquaticum.
Orobanche.
Linodorum.
Fungi clypei-formes.
Fungi fauis fimiles, Gallis *Morilles.*

In Clauftro Minimorum.

Narciffus luteus filueftris Dodonæi.

In Campo dicto LA VARENNE DE S. MAVR.

Gramen nodofum bulbofum.
Ornithogalum flore albo.
Chamælinum filueftre.
Fagopyrum Dodonæi, vulgò *bled Sarrazin.*
Glaftum fatiuum.
Efula minor.

In Cruce FAVBIN, *iuxta Pagum* Charonne.

Abfynthium tenuifolium.
Tribulus terreftris.
Verbena.
Fœnum Burgundiacum.

In Prato Sainct Geruais.

Gramen exile durius.

Psyllium maius & minus.
Cotonaria. s. gnaphalium vulgare, & herba impia.
Titymalus leptophyllos.

In montefalcone dicto MONTFAVLCON.

Perfoliata.
Caryophyllus siluestris minor.
Centaurium luteum perfoliatum.
Statiche Dalechamp.

In Pago AVBERVILLIERS.

Sinapi satiuum & agreste.
Eruca satiua.
Irio. s. Erysimum Dioscorid.
Peplis. s. Esula rotunda.
Esula exigua Tragi.
Petroselinum.
Pastinaca domestica.
Pastinaca Dioscorid.
Pastinaca satiua atrorubens.
Melo.
Pepo.
Cucurbita, omnis generis.
Cucumis, &c.
Asparagus domesticus.
Fœnum græcum.

Eundo in Pagum dictum LA BARRE *iuxta Salicta reperiuntur.*

Conysa maior.

Conyʃa minor.
Iuncus læuis vulgatus.
Linum.
Pulegium regium.

In Pago MONTMORENCY.
In ʃtagnantibus Piʃcinarum aquis & vicinis locis.

Aquatica cotyledon.
Anagallis aquatica altera.
Calamintha aquatica.
Mentha vulgaris.
Helenium.ʃ.Enula campana, *à l'eʃtang ʃec.*
Mentha ʃiʃymbria.
Mentha rotundifolia.
Nymphæa alba.
Nymphæa lutea.
Morʃus Ranæ.
Gramen Parnaʃʃi.
Myriophyllum equiʃetifolium.
Myrophyllum aut marathriphyllum paluʃtre.
Equiʃetum. ʃ. Hippuris.
Oʃmunda regalis.
Ranunculus aquaticus hepaticæ facie.
Salix.

Paʃsim inter ʃiluas, iuxta Caʃtellum dictum à venatione DE LA CHASSE.

Aʃphodelus Hyacinthinus fortè Galleni.
Allium vrʃinum.
Moly ʃerpentinum.

Cynocrambe .ſ. mercurialis ſilueſtris.
Alſine repens,fortè Cacubalum Plinij.
Circæa Lutetiana.
Pyrola .ſ. limonium Cordi.
Trachelium. ſ. Ceruicaria.
Rapuntium maius .ſ. alopecuroides.
Chamænerion Geſneri.
Tithymalus leptophyllos.
Daphnoides .ſ. Laureola.
Androſæmon maius .ſ. periclymenon Italorum.
Linoſyris nuperorum.
Linaria aurea Tragi.
Acinos .ſ. Bethonica Pauli.
Clinopodium.
Helxine Ciſſampelos altera,triplicis effigie.
Aracus.
Lathyris leguminoſa.
Sorbus domeſtica.
Fraxinus.
Nux iuglans.
Aquifolium .ſ. agrifolium.
Quercus vulgaris.
Fagus.
Caſtanea.
Ebulus.
Sambucus.
Euonymos Theophraſti.
Cornus Dioſcorid.
Cornus fœmina. ſ. Virga ſanguinea.

In

In pago SAINCT PRIX.

Aſarum.
Viorna vulgi .ſ. clematis altera Matth.
Lupus ſalictarius.ſ. lupulus.
Clematis Daphnoides .ſ. peruinca.
Bruſcus .ſ. myrtus aculeata.
Malua ſilueſtris repens pumila.
Althæa.
Alcea.
Sanicula.
Pentaphyllum vulgare.
Pentaphyllum argentatum.
Agrimonia offic. ſ. Eupatoria Græcorum.
Tormentilla.
Caryophyllata.
Fragaria.
Podagraria.
Angelica ſilueſtris.
Tanacetum.
Inodorum.
Matricaria noſtras.
Anthemis vulgatior .ſ. camomilla.
Aſperula aut aſpergula.
Alyſſon Germanicum Echioides.
Rubia minor ſilueſtris.
Trichomanes.
Lagopus maior.
Vaccinia nigra & rubra.
Buxus.

Liguſtrum.
Frangula .ſ. alnus nigra baccifera.
Prunus ſilueſtris.
Tilia mas & fœmina, *Tilleau.*
Vlmus, *Orme.*
Betula. *Boulleau.*
Carpinus.
Corylus.
Populus alba.
Populus nigra.
Acer maius, *Sycomore.*
Oxyacantha, *Aulbeſpine.*
Vua criſpa, *Groiſelles ſauuages.*
Ribes, *Groiſelles rouges.*
Erica pumila.
Erica flore purpurante.
Erica ſcoparia floſculis herbaceis.
Iuniperus maior.
Iuniperus minor.
Cannabis ſpuria.
Sambucus aquatica.

In oppido FONTAINE BLEAV.

Orchis ſpiralis odorat C. Gemmæ.
Gentiana cruciata.
Filix aquatica repens. *à Malzerbe.*

In pago BELE'.

Doronici varietas.

In pago SAINCTE RENE.

Gentiana maior.

In Clauſtro Carthuſianorum, Pariſijs.

Abrotanum { fœmina. / mas.

Abſynthium vulgare.

Piloſella.

Ranunculus pratenſis reptante cauliculo { vrens. / dulcis.

Ranunc. prat. ſurrectis cauliculis.

Ranunculus dulcis Tragi .ſ. morſus equi.

Panax heracleum.

Spondylium.

Pimpinella.

Ruta hortenſis.

Iuxta Caſtellum GRIGNON.

Polium Lauendulæ folio.

Geniſtella pinnata.

IN MACERIIS.

Iris vulgaris.

Keiri arabum .ſ. leucoium flore luteo.

Aizoon maius.

Semperuiuum minimum .ſ. illęcebra, *in tegulis.*

Illęcebra maior.

Sedum ſcorpioides.

Sophia Chirurgorum.

Turritis.

In pago Montis Martyrum dicto.

Hiacynthus botryoides .ſ. comoſus minor.
Leuco-narciſſolirium minimum.
Epithymbra .ſ. Caſſitha.

Inter SEGETES.

Gramen Caninum.
Iſchæmon .ſ. Galli crus Apuleij.
Bromos .ſ. ſterilis auena.
Ægylops bromoides.
Lolium.
Vſtilagines ſegetum.
Melampyrum .ſ. triticum vaccinum.
Nigellaſtrum Dodonæi.
Hiacynthus comoſus.
Thlaſpi vmbellatum florib⁹ albis. *à Breuane.*
Atriplex olida.
Heliotropium maius .ſ. verrucaria.
Papauer erraticum.
Eranthemum Geſneri. ſ. flos Adonis.
Iſatis ſilueſtris .ſ. Vaccaria.
Chamæpitis mas .ſ. aiuga.
Onobrychis.
Lithoſpermon minus flore albo, purpurante.
Anagallis phœnicea mas.
Anagallis cærulea fœmina.
Elatine Dioſcorid .ſ. veronica fœmina fuchſ.
Euphraſia altera.

Tetrahit .f. Heraclea fyderitis Diofcorid.
Scabiofa fatorum.
Cyanus vulgaris.
Chryfanthemum fegetum. f bellis papaueri-folia.
Olus album Dodonæi .f. phu. minimum.
Scandix .f. pecten veneris Plin.
Caucalis albis floribus.
Caucalis flore rubro.
Confolida regia .f. Calcaris flos recent.
Melanthium .f. Nigella Romana.
Lagopus minor.
Melilotus.
Aphaca.
Aracus .f. Craca minima.
Ifchæmon vulgare.
Trifolium luteum minimum.

Per Margines viarum.

Lolium.
Gramen pratenfe.
Hordeum fpontaneum fpurium.
Lampfana.
Barbarea. f. pfeudo-bunias.
Thlafpi Drabę folio Lobelij, quod peltatum vocant.
Thlafpi vulgatiffimum vaccariæ folio.
Burfa paftoris maior.
Refeda Plini . f. Herba amoris.
Senecio.
Seris filueftris .f. Cichorium filueftre.
Taraxacon .f. Dens leonis.

Sonchus vterque.
Blitum.
Atriplex. ſ. pes anſerinus.
Atriplex vulgaris. Parietaria.
Mercurialis mas & fœmina.
Solanum hortenſe .ſ. morella.
Papauer ſpurium .ſ. Behen album Monſpel.
Luteola.
Polygonum. Alſine.
Marrubium nigrum .ſ. Ballote.
Marrubium album.
Galeopſis .ſ. Vrtica non mordax purpurea.
Lamium .ſ. angelica flore albo.
Vrtica minor .ſ. græca.
Echium .ſ. Borrago officinarum.
Malua vulgaris.
Geranium Robertianum.
Geranium pes columbinus.
Cicuta.
Capnos .ſ. fumaria.
Aſperugo .ſ. phylantropos.
Acanthium.
Carduus ſtellatus .ſ. calcitrapa, *Chauſſetrape.*
Carduus vulgatiſſimus viarum.
Eryngium.
Roſa canina. Rubus.
Lampſana.

FINIS.

PRIVILEGE DV ROY.

LOVIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, A nos Amez & Feaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Baillifs, Seneschaux, Preuosts ou leurs Lieutenans, & à tous nos Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra. Salut, Nostre bien Amé Maistre IACQVES CORNVTI Docteur Regent en la Faculté de Medecine à Paris, Nous a fait tres-humblement remonstrer qu'il auroit fait & composé vn liure lequel il desireroit donner au public, & faire Imprimer soubs le tiltre de *Canadensium Plantarum, Aliarumque nondum Editarum Historia*, enrichie de la figure en taille douce de chaque plante, & sur la fin du liure est adjousté vn *Enchiridium Botanicum Parisiense*. Mais il craint que quelques Libraires ou Imprimeurs autres que ceux qu'il auroit choisis pour cet effect, ne voulussent s'ingerer de l'Imprimer semblablement, ou suscitassent les Estrangers de ce faire, ce qui tourneroit au dommage & à la perte dudit exposant, & de ceux ausquels il auroit fait entreprendre ladite Impression sur l'esperance d'en retirer auec la recompense de leur labeur les frais & mises qu'ils y auroient aduancez. Pour à quoy obuier il nous a tres-humblement requis & supplié de luy octroyer nos lettres sur ce necessaires. A CES CAVSES, desirans bien & fauorablement traitter ledit exposant recognoistre son labeur, & qu'il ne soit frustré des fruicts d'iceluy, luy auons permis & octroyé permettons & octroyons de nos grace speciale, pleine puissance & authorité Royalle par ces presentes, d'Imprimer ou faire Imprimer & mettre en lumiere ledit liure en tel volume, marque & caractere que bon luy semblera, & par tel Libraire qu'il voudra, & iceluy mettre & exposer en vente & distribuer durant le temps & espace de dix ans accomplis à commencer du iour qu'il sera

acheué d'Imprimer, faisant tres-expresses inhibitions & deffences à tous Imprimeurs, Libraires Estrangers & autres personnes de quelque qualité qu'ils soient d'Imprimer faire Imprimer ou mettre en vente durant ledit temps ledit liure soubs faulces marques ou autres desguisemens sans l'exprés consentement & permission dudit exposant, ou de ceux ayans charge de luy, sur peine de confiscation d'iceluy, de mil liures d'amende, applicables moittié aux pauures de l'Hostel Dieu de cette Ville de Paris, & l'autre moitié audit exposant, & de tous despens, dommages & interrests enuers luy, à la charge d'en mettre deux Exemplaires en nostre Bibliotecque publique, auant que de le faire exposer en vente, suiuant nos Reglemens, & vn en celle de nostre tres-cher & feal le sieur Seguier Cheualier Garde des Sceaux de France à peine d'estre descheu dudit priuilege. SI VOVS MANDONS, & à chacun de vous enjoignons que du contenu en ces presentes vous faciez souffriez, & laissiez jouyr ledit exposant pleinement & paisiblement, & à ce faire & souffrir contraigniez tous ceux qu'il appartiendra, & en mettant au commencement ou à la fin dudit liure ces presentes ou vn bref extraict d'icelles. Voulons qu'elles soient tenuës pour deuëment signifiées, & qu'au Vidimus d'icelles foy soit adjoustée comme au present Original. CAR tel est nostre plaisir. Donné à Paris le 23. iour d'Octobre, l'an de grace 1634. Et de nostre regne le vingt-cinquiesme. Par le Roy en son Conseil. GVEROVLT.

Mendæ quæ incuriâ correctoris obrepserunt.

Prima pagina ad Lectorem ἀνανθελον *lege* ἀκαν[illegible]
Fol. 13. versu 17. caulem [illegible]nim, &c. *lege florem enim.*
Fol 17. in titulo de Va[illegible], *lege Eruca maxima Canadensis.*
Fol. 22. vltimo versu, ex[illegible]ium, *lege expressam.*
Fol. 37. in titulo ramosum, *lege racemosum.*
Fol. 51. versu 21. sensum, *lege sensuum oblectationi.*
Fol 71. versu penultimo Nutritionum, *lege Nutritiorum.*
Fol. 96. versu vltimo præstit, *lege præstitit.*
Fol. 112. versu 13. vix quisquam possit, *lege quidquam posis.*

Acheué d'Imprimer le 30. Decembre 1634.

44035